

Planlægning for klima og bynatur

Inspirationskatalog til
planlæggere og politikere

Indhold

Introduktion

Tak	3
Formål, baggrund og indhold	4
Planhierarkiets muligheder	7
Ordforklaring	8

Bynatur i planstrategi og kommuneplaner

Bynatur i planstrategien	11
Bynatur i kommuneplanen	12
1 Begrønningsprocent Fredericia	16
2 Kig til et træ Frederiksberg	18
3 Både natur og rekreation Middelfart	20
4 Fokus på dyrelivet Odense	23
5 Øget løvdække Svendborg	26
6 Plads til natur og klimatiltag Vejle	29
7 Grønt med variation Aarhus	31

Bynatur i lokalplaner

Bynatur i lokalplanerne	36
1 Hjemmehørende arter Billund	39
2 300 meter til grønt Frederiksberg	42
3 Vilde hegn Hedensted	46
4 Præcist antal træer København	49
5 Grønne bygninger Odense	52
6 Gode vækstbetingelser Roskilde	55
7 Grønne valgmuligheder Viborg	58

8 Bindende landskabsplan Viborg	60
9 Mål på regnbede og grønne arealer Aalborg	63
10 127 egnede plantearter Aarhus	68
Planlovens hjemmel til lokalplanplanbestemmelser	72
Udfordringer for lokalplanlægningen	84

Andre værktøjer

Andre værktøjer	87
1 Dialog med bygherrer København	89
2 Flere insekter Hvidovre	92
3 Regnvand og natur Køge	95
Kilder	97
Kolofon	98

Tak

Først og fremmest tak til alle jer planlæggere i kommunerne, som har delt jeres viden, overvejelser og planlægning med os. Det er opløftende at se, hvordan alle kommuner, vi har talt med, arbejder med klima og bynatur i planlægningen på forskellige måder.

At skrive inspirationskataloget har været et tag-selv-bord af cases, og det sværeste har været at sortere i, hvad vi kunne få med. Vi håber, at de udvalgte cases vil inspirere i planafdelinger, politiske udvalg og kommunalbestyrelser rundt omkring i landet. Både til at dele med os andre, hvad I gør i jeres kommune. Og til prøve nogle af de idéer af, som andre kommuner har testet.

En stor tak til vores advisory board. I er passionerede fagfæller, som har afsat tid i en presset kalender til at guide os.

Også tak til Kristine Kjørup Rasmussen fra Oiko for budskabet om, at biodiversiteten ikke kan reddes i byerne, men heller ikke kan reddes uden byerne, da en stor del af de aftryk og beslutninger, der skader biodiversitet både globalt og lokalt, kommer fra byerne.

Forudsætningen for et inspirationskatalog er, at nogen ser et behov for at udarbejde det. Tak til Plan22+ for idéen og støtte til udarbejdelsen af dette katalog.

God læselyst!

Sune Porse Carlsen
Projektleder, CONCITO

Anna Esbjørn
Cities Transition Lead, CONCITO

Inspirationskatalogets advisory board

Britt Vorgod Pedersen
Sekretariatschef, Plan22+

Tenna Egger Beck
Specialkonsulent,
Plan- og Landdistriktsstyrelsen

Tina Saaby
Direktør,
Dansk Byplanlaboratorium

Susanne Grunkin
Repræsentant,
Danske Landskabsarkitekter

Jakob Hjortskov Jensen
Udvalgt fagperson, HOFOR

Lotte Højgaard
Forperson, Danske Planchefer

Britta Pørksen
Bestyrelsesmedlem,
Danske Planchefer

Formål, baggrund og indhold

Inspiration om bynatur til planlæggere

Dette er et inspirationskatalog om planlægning for klima og bynatur. Kataloget er til planlæggerne i kommunerne – både de erfarne og de nye – og til deres samarbejdspartnere.

Hensigten med kataloget er at give planlæggere et overblik over planlovens muligheder for at fremme bynatur med planstrategi, kommuneplan og lokalplaner. Kataloget har primært fokus på bynatur og ser ikke på klimaplanlægning for energi, transport, affald m.v.

Mange kommuner er i gang med at planlægge for bynatur, men det er komplekst, og der er brug for at dele viden om virkemidler mellem kommunerne. Det er her, dette katalog kommer ind i billedet.

De præsenterede cases er tænkt som konkret inspiration til, hvordan retningslinjer, rammer og lokalplanbestemmelser kan formuleres. Kataloget er desuden til kommunalpolitikere, som ønsker at vide mere om mulighederne for at fremme bynatur med planlægning efter planloven.

For kampen om pladsen tager til og der er brug for et politisk fokus på bynatur, så vi sikrer velfungerende grønne byer.

Klima i planloven

1. juli 2023 blev klimahensyn en del af planlovens formålsparagraf som led i en ændring af planloven.

Den kommunale planlægning og forankring af klimahensyn og tiltag for bæredygtighed sker både i planstrategi, kommuneplan og lokalplaner.

Med planlovsændringerne kan kommunerne styrke den fysiske planlægnings rolle i den grønne omstilling og anvende den fysiske planlægning som virkemiddel til at nå klimamålene, herunder reducere og forebygge udledning af drivhusgasser.

Klima, biodiversitet og ressourceforbrug

Vi står over for globale udfordringer med klimaforandringer, biodiversitetskrise og et ressourceforbrug, der overstiger de planetære grænser.

Vi skal både begrænse udledningen af drivhusgasser og afværge de konsekvenser, som klimaforandringerne medfører.

Vi skal bevare og beskytte den eksisterende natur og give mere plads til andre arter og deres behov. Og vi skal omstille samfundet, så vi i langt mindre

grad har behov for råstoffer og i større grad genanvender, hvad vi allerede har.

Der er med andre ord behov for en helhedsorienteret planlægning, der samtænker klima, biodiversitet og ressourceforbrug.

Planlægning skal fremme fortætning

Udfordringerne skal vi være med til finde løsninger på i Danmark, og her spiller kommunernes planlægning en afgørende rolle – bl.a. ved at regulere byudvikling.

Kommuneplaner og lokalplaner har i mange år medvirket til at koncentrere byvækst – både af hensyn til landbruget og naturen. Der udlægges stadig arealer til byudvikling på bar mark i det meste af landet. Men fremtiden kalder på, at vi anstrenger os endnu mere.

Byspredning skal begrænses, og vi skal fokusere på at byomdanne og fortætte. Tætte byer kan være med til at mindske udledningen af drivhusgasser, fordi afstandene er kortere mellem forskellige funktioner, og fordi vi kan deles om mere. Tætte byer fylder mindre, så der er plads til mere natur i det åbne land.

Tætte byer skal være grønnere

At sikre mere grønt i byerne medvirker til at gøre den tætte by attraktiv som ramme for det gode liv. Derfor spiller bynaturen en afgørende rolle for den grønne omstilling, og bynaturen er i fokus i inspirationskataloget.

Grønne områder og beplantning bidrager til at tilpasse byerne til klimaforandringerne. Træer giver skygge, binder CO₂ og mindsker luftforurening. Parker og grønne korridorer holder på vandet, køler byerne og skaber opholdssteder og passager for både mennesker og dyr.

Det er lige så vigtigt, at det grønne er afgørende for folks livskvalitet. Uden attraktive, grønne områder i en by har vi ikke lyst til at bo, arbejde eller opholde i byen. Koblingen mellem klima og bynatur er derfor klar, når det kommer til fremtidens byer: Det grønne spiller en vigtig rolle for en klimaambitiøs og klimarobust byudvikling.

Mere bynatur med større kvalitet

At regulere og fremme det grønne er ikke nyt i planlægningen, men der er kommet et fornyet fokus på bynatur. I 2024 blev planloven igen justeret, og vi fik hjemmel til at fastlægge begrønningsprocenter og regulere naturforhold.

Begrønningsprocenter kan bruges til at sikre grønt af et vist omfang i byerne, mens hjemlen til at regulere naturforhold handler om at give naturen bedre betingelser.

Lovændringerne åbner med andre ord mulighed for mere grønt med større kvalitet i byerne – til glæde for både mennesker, dyr og planter.

Gammel hjemmel, nye muligheder

Det nye fokus på bynatur giver anledning til at gentænke mulighederne for at fremme det grønne med planstrategien, kommuneplanen og lokalplanerne. Ikke bare med udgangspunkt i den nye hjemmel, men i den hjemmel, vi længe har haft.

Hvordan kan vi udnytte hjemlen i planloven til en naturbaseret planlægning, hvor bynaturen er en medspiller med en selvfølgelig ret til at være i byen på lige fod med bebyggelse, parkeringsnormer og regnvandstekniske anlæg?

Inspirationskataloget dykker ned i planlovens regler for planstrategi, kommuneplan og lokalplan og kommer med forslag til, hvordan retningslinjer, rammer og bestemmelser kan bruges til at fremme bynatur.

Kommunale cases som inspiration

Én ting er at få et overblik over hjemmel i planloven. En anden er at omsætte hjemlen til planlægning: Hvad skal man præcist skrive i planstrategi, kommuneplan og lokalplaner?

I inspirationskataloget er der cases fra både store og mindre kommuner, som bygger på den aktuelle planlægning og samtaler med de lokale planlæggere om kommunens indsats for at fremme klima og bynatur med planlægningen.

I casene er der konkrete eksempler på retningslinjer og rammebestemmelser fra kommunernes kommuneplaner og bestemmelser fra deres lokalplaner, der kan bruges som inspiration af planlæggere i andre kommuner.

Inspirationskatalog – ikke vejledning

Inspirationskataloget er et overblik over planlovens hjemmel og en opfordring til at bruge den på nye måder – inspireret af kommuner, som allerede er i gang.

Det er ikke en vejledning i, hvordan hjemlen skal forstås. I kataloget er der links til statens vejled-

ninger, som man kan dykke ned i for at læse den præcise, autoriserede udlægning af hjemmel.

Hvor langt hjemlen strækker sig, fastlægger Planklagenævnet og i sidste ende domstolene.

Hjemmel og håndhævelse

Hvad der er hjemmel til, er også interessant i forhold til de cases, som præsenteres i inspirationskataloget. Det gælder både hjemmel til, hvad der kan reguleres, og hvornår lokalplanbestemmelser er så præcise, at de kan håndhæves.

Casene i inspirationskataloget bygger på den nyeste kommuneplanlægning og vedtagne lokalplaner, som kommunerne fremhæver som eksempler på planlægning, der fremmer klima og bynatur.

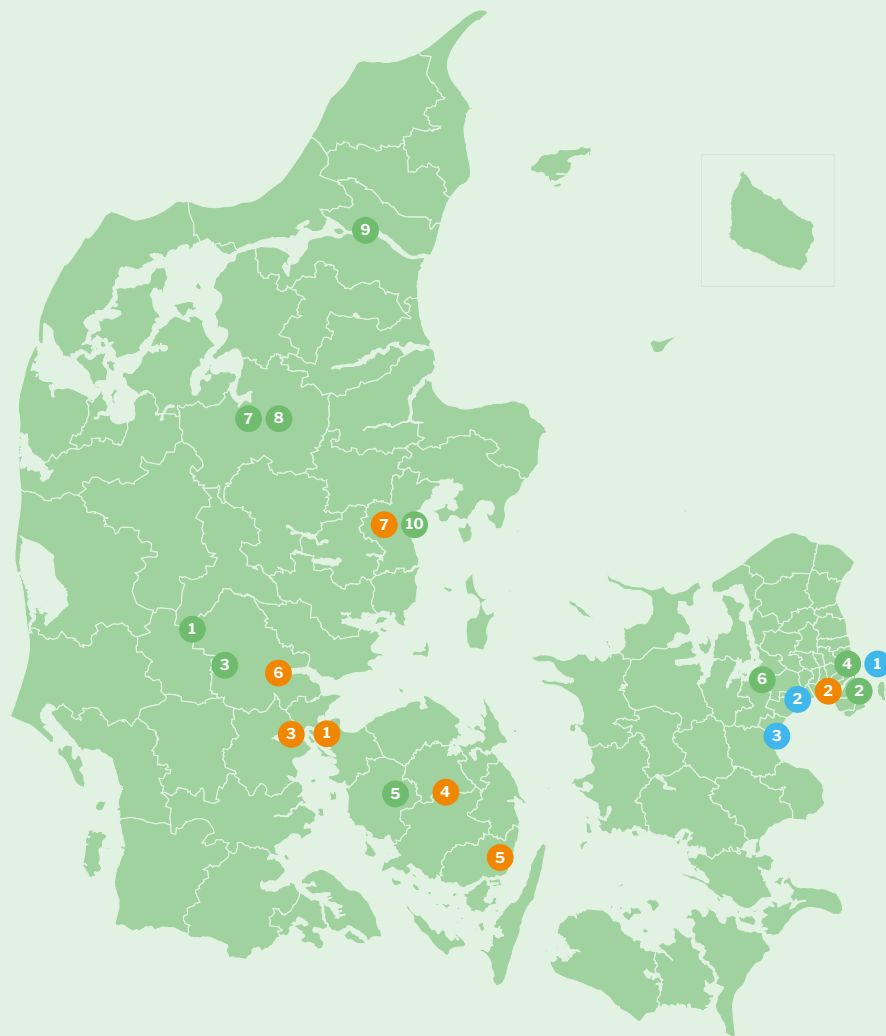
Inspirationskataloget gør sig ikke til dommer over, hvor grænserne for hjemmel går i de enkelte cases. Men der er afsnit i kataloget, som beskriver udfordringer med regulering, der f.eks. handler om at fastlægge retningslinjer for drift af grønne områder.

Andre virkemidler er også vigtige

Det kommer næppe som en overraskelse for nogen planlægger, at det er vanskeligt at fremme klima og bynatur med planstrategi, kommuneplan og lokalplaner alene.

Alle planlæggere i casekommunerne beskriver en vifte af værktøjer i den kommunale værktøjskasse, der skal i brug, hvis kommunen vil have succes med intentionerne om mere og bedre bynatur.

Inspirationskataloget har fokus på mulighederne i planlægning med hjemmel i planloven. Men katalogets afsluttende afsnit ridser op, hvilke andre værktøjer der kan overvejes i en sammenhængende kommunal indsats.

Bynatur i planstrategi og kommuneplan

- 1 **Begrønningsprocent**
Fredericia
- 2 **Kig til et træ**
Frederiksberg
- 3 **Både natur og rekreation**
Middelfart
- 4 **Fokus på dyrelivet**
Odense
- 5 **Øget løvdække**
Svendborg
- 6 **Plads til natur og klimatiltag**
Vejle
- 7 **Grønt med variation**
Aarhus

Bynatur i lokalplan

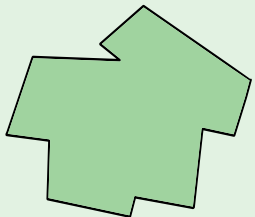
- 1 **Hjemmehørende arter**
Billund
- 2 **300 meter til grønt**
Frederiksberg
- 3 **Vilde hegn**
Hedensted
- 4 **Præcist antal træer**
København
- 5 **Grønne bygninger**
Odense
- 6 **Gode vækstbetingelser**
Roskilde
- 7 **Grønne valgmuligheder**
Viborg
- 8 **Bindende landskabsplan**
Viborg
- 9 **Mål på regnbede og grønne arealer**
Aalborg
- 10 **127 egnede plantearter**
Aarhus

Andre værktøjer

- 1 **Dialog med bygherrer**
København
- 2 **Flere insekter**
Hvidovre
- 3 **Regnvand og natur**
Køge

Planhierarkiets muligheder

Planstrategi og kommuneplan

Inspirationskataloget dykker ned i planlovens muligheder for at fremme klima og bynatur med planstrategi, kommuneplan og lokalplaner. Inden kataloget går i detaljer med mulighederne i de forskellige niveauer af planhierarkiet er her en kort introduktion til de forskellige planredskaber og deres potentialer.

Planstrategi og kommuneplan omfatter hele kommunen. Mens planstrategien primært er en overordnet, politisk vision, udstikker kommuneplanens hovedstruktur de overordnede, langsigtede mål og strategier for kommunens udvikling – f.eks. i forhold til byudvikling.

Kommuneplanen rækker 12 år frem i tiden og kan derfor være med til at sikre den langsigtede udvikling af bynatur. Kommunerne skal koordinere kommuneplanlægningen, og koordineringen kan medvirke til at sikre sammenhængende bynatur på tværs af kommunegrænser.

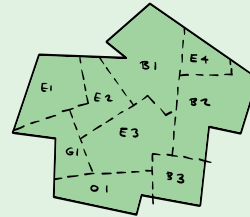
Retningslinjer

Kommuneplanens retningslinjer kan fastsætte bestemmelser, der gælder for hele kommunens område eller for dele af kommunen. Retningslinjerne drejer sig om arealanvendelsen inden for kommunen og fastsætter bl.a. placering af byomdannelsesområder og bymidter.

Planloven fastsætter bestemmelser om, hvad der skal fastlægges i kommuneplanens retningslinjer. Kommuneplanen kan indeholde retningslinjer for andre forhold, end der er nævnt i planlovens katalog over retningslinjer, der kan have betydning for arealanvendelse og bebyggelse.

F.eks. må retningslinjerne gerne forholde sig til bynatur, som gælder for alle eller nogle af kommunens byer.

Præcise retningslinjer sætter rammerne for efterfølgende lokalplanlægning.

Rammebestemmelser

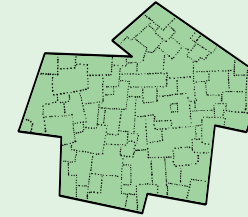
Hvor retningslinjer dækker hele kommunen eller udvalgte områder som skovrejsning, lavbundsarealer og naturbeskyttelse, opdeles kommunen i mindre rammeområder.

Planloven kræver, at der fastsættes bestemmelser for hvert rammeområdes anvendelse, bebyggelse med mere, men det er også muligt at regulere andre forhold ved arealanvendelsen.

Rammebestemmelser kan være specifikke for ét område eller gælde generelt for flere områder med samme anvendelse – f.eks. etageboliger.

Der kan derfor fastsættes rammebestemmelser om bynatur enten for ét område eller samlet for flere.

Der kan ikke lokalplanlægges for emner eller områder, der ikke findes kommuneplanrammer for.

Lokalplanbestemmelser

Lokalplaner omfatter typisk mindre arealer end rammeområder. Lokalplanbestemmelser er – i modsætning til kommuneplanen – bindende for ejere og brugere af de ejendomme, som lokalplanen omfatter.

Planloven fastsætter krav til, hvad der skal og kan indgå i en lokalplan, og lovens krav er udtømmende. En lokalplan må ikke regulere forhold, som ikke er beskrevet i planlovens hjemmel – det, der kaldes lokalplankataloget.

Ordforklaring

Bynatur

Der findes ingen entydig og generelt accepteret definition på begrebet “bynatur”. Helt overordnet kan de fleste nok blive enige om, at bynatur handler om det grønne i det byggede miljø.

Inspirationskatalogets definition af bynatur er bred: Bynaturen omfatter det grønne som rekreative områder for mennesker. Den omfatter grønne overflader på tage, facader og færdselsarealer og regnvandshåndtering, hvor beplantning bliver en integreret del af løsningen.

Bynaturen omfatter ønsket om at give plads til planter og andre arter end mennesker. Det handler om at sikre plads nok til det grønne i byerne, hvor der er kamp om pladsen. Det handler også om at få beplantning og grønne områder med kvalitet og sikre gode vækstbetingelser, så planterne overlever.

Biodiversitet

Biodiversitet er mangfoldigheden af alt liv – herunder variation i økosystemer, arter og genetisk variation. Mange kommuner arbejder for at forbedre biodiversiteten lokalt til glæde for både mennesker og biologisk mangfoldighed.

I inspirationskataloget er udgangspunktet, at biodiversiteten ikke kan reddes i byerne, men at den heller ikke kan reddes uden byerne, da en stor del af de aftryk og beslutninger, der skader biodiversiteten, kommer fra byerne.

I dag lever de fleste mennesker i byer og plads til biodiversitet i byer giver naturoplevelser, der sætter os i relation til livet i en større betydning og får os til at handle mere naturvenligt.

Bynatur kan øge byboernes forståelse for naturens betydning og sårbarhed og styrke lysten til at passe bedre på naturen – også når det kommer til de store sammenhængende naturarealer uden for byerne, som er afgørende for at sikre biodiversiteten.

Begrønningsprocent

Planlovsændringerne i 2024 sætter fokus på bynatur med nye muligheder for at regulere begrønningsprocenter og naturforhold i henholdsvis kommuneplan og lokalplaner.

I Vejledning om klima og bæredygtighed i planlægningen fremgår det, at begrønningsprocenter åbner mulighed for at ”øge omfang af natur og biodiversitet ved i kommuneplanens rammebestemmelser at fastsætte en minimumsprocent for andelen med grønne arealer”.

Det er op til den enkelte kommune at definere, hvordan begrønningsprocenten skal forstås. Det kan være forskelligt fra område til område, og kommunen beslutter, om grønne tage og facader skal regnes med. Definitionen kan blive afgørende for, hvilke krav der efterfølgende kan stilles i lokalplanbestemmelserne.

Da kommuneplanens rammebestemmelser som udgangspunkt ikke er bindende for borgerne, men for den efterfølgende lokalplanlægning, indebærer begrønningsprocenter ikke i sig selv, at der kommer flere grønne områder i en by.

Biofaktor

Biofaktor er et udtryk for den biologiske aktivitet i et område. Med andre ord siger biofaktor som udgangspunkt noget om omfanget af grønt – målt i areal og volumen.

Biofaktoren beregnes med en enkel udregning i et regneark, der giver området en samlet biofaktor-score. Den samlede score er et gennemsnit af de biofaktor-point, som tildeles de forskellige typer arealer inden for området. Asfaltarealer giver f.eks. ingen point, græsflader få point og skovbevoksninger mange.

Mens beregning af f.eks. bebyggelsesprocenten bygger på fælles regler i bygningsreglementet, findes der ingen standardmodel for beregning af biofaktor. BUILD har udviklet en beregningsmodel, men flere kommuner har justeret modellen, så den passer til lokale ønsker og forhold.

Justerede modeller kan omfatte en bredere palette af arealtyper. De kan også tilpasse beregningsmodellen, så den i højere grad siger noget om kvalitet. I Aarhus Kommunes administrationsgrundlag for grøn norm giver eksisterende træ- og skovbeplantninger en højere score end nyplantede.

Administrationsgrundlaget stiller også krav om at bruge hjemmehørende arter og mindst fem forskellige beplantningstyper.

Begge dele medvirker til at fremme variation og naturværdi, fordi bevaring af beplantning og hjemmehørende arter som udgangspunkt gavner dyrelivet mere end nyplantede arter, som stammer fra andre lande.

Flere kommuner stiller krav til biofaktor i kommuneplanerne, mens den efterfølgende lokalplanproces skal sikre, at biofaktorkravet kan overholdes med de krav, der stilles til beplantning i lokalplanbestemmelserne.

Mens biofaktor for nogle typer arealer vil være uændret over tid – f.eks. asfaltarealer – vil nogle typer arealer have en biofaktor, der forandrer sig, som årene går. Et areal, der skal bruges til skov, vil ikke have den samme biofaktor, når træerne lige er plantet, som 20 år senere.

Derfor opererer nogle kommuner med frister for, hvornår biofaktorkravet skal være overholdt i kommuneplan eller administrationsgrundlag. Odense, Svendborg og Aarhus Kommuner stiller krav om, at biofaktor skal være opnået efter 5 år. I Frederiksberg Kommune skal målet være nået efter 10 år.

Hvis biofaktorkravet ikke skal være overholdt ved ibrugtagningstilladelse, betyder det, at en kommune må foretage tilsyn efterfølgende.

Bynatur i planstrategi og kommuneplaner

Bynatur i planstrategien

Anbefalinger

- 1 Brug planstrategien til at fastsætte en aktuel politisk vision for bynatur.
- 2 Udnyt visionen til at skabe opbakning uden for rådhuset og på tværs af forvaltninger, så mere og bedre bynatur bliver et bredt forankret mål.
- 3 Formuler en præcis vision, så det er klart, hvad der skal implementeres i den efterfølgende planlægning.

Planstrategien som politisk vision

Planstrategien er et stærkt planværktøj. Strategien vedtages af den nyvalgte kommunalbestyrelse. Derfor er den et udtryk for de aktuelle politikeres visioner, mens en stor del af kommuneplanen kan være "arvegods", og mange lokalplaner har adskillige år på bagen.

Bliver politikerne i kommunalbestyrelsen enige om at fremme bynatur i planstrategien, er det sandsynligt, at visionerne føres til dørs i kommuneplanens retningslinjer og rammer og bestemmelser i nye lokalplaner.

I dette afsnit præsenteres syv cases. I casene fra Middelfart og Svendborg Kommuner spiller planstrategien en vigtig rolle for at fremme bynatur.

Bevaring og flere grønne områder

I Middelfart Kommunes planstrategi fremgår det, at naturen skal fremmes i byerne. Den eksisterende natur skal bevares, og der skal skabes mere natur med kvalitet.

Svendborg Kommunes planstrategi fastlægger, at udviklingen skal ske med udgangspunkt i fem styrker, hvoraf den vigtigste er naturen. Naturen er grundlaget for det gode liv, men den skal have mere plads. Der skal være flere grønne områder og træer.

De to kommuner viser, at planstrategien kan bruges til at formulere overordnede, politiske visioner for bynatur, som senere skal følges op i kommuneplan og lokalplaner.

Fakta

Planlovens krav til planstrategien

Planloven fastsætter, at kommunalbestyrelser i alle kommuner skal offentliggøre et forslag til en planstrategi i første halvdel af valgperioden. Strategien skal beskrive kommunalbestyrelsens vision for udviklingen af kommunen.

Planstrategien skal også fastlægge, om kommuneplanen skal revideres helt eller delvist. Herudover stiller planloven få krav til indholdet i en planstrategi. Indholdet prioriteres af kommunalbestyrelsen. Strategien kan have et snævert fokus på fysisk planlægning, men den kan også have et bredere sigte på tværs af forskellige administrative områder.

Med et bredt sigte kan planstrategien bruges som afsæt til at fremme bynatur med andet end planlægning – f.eks. i anlæg og drift af kommunens egne grønne områder. Det kræver, at strategien er forankret bredt i kommunen og ikke kun i en planafdeling.

Planstrategiens styrker

- Overordnet vision og første skridt på vejen mod at prioritere bynatur i kommunen.
- Samtænkning af bynatur med andre kommunale indsatser som f.eks. klima, sundhed og drift af grønne områder.
- Mulighed for at inddrage borgere og andre interessenter – herunder grundejere inden for udviklingsområder – tidligt og med fokus på vision og principper.

Planstrategiens udfordringer

- Forpligter kun den aktuelle kommunalbestyrelse og kun i det omfang, der er politisk opbakning. Uforpligtende for private aktører.
- Bynaturen kan drukne i mange og brede politiske visioner.
- Kortfattet dokument med generelle hensigter, så det kan være svært at vide, hvad kommunen konkret vil med bynaturen.

Bynatur i kommuneplanen

Anbefalinger

- 1** Brug kommuneplanen til at skabe grundlaget for sammenhængende bynatur med kvalitet inden for kommunen og på tværs af kommunegrænser.
- 2** Skab plads til bynaturen med f.eks. begrønningsprocenter og tænk i multifunktionelle grønne områder til både dyreliv, rekreative anvendelser og regnvandshåndtering.
- 3** Udnyt kommuneplanen til at stille krav om bynatur for alle byområder i kommunen, så udviklere og grundejere ved, hvilke krav der stilles i den efterfølgende lokalplanlægning

Kommuneplanen som afsæt for bynatur

Kommuneplanen er omfattende, og en stor del af f.eks. rammebestemmelserne kan være gengangere fra tidligere kommuneplaner. Men den aktuelle kommunalbestyrelse beslutter, hvilke dele af kommuneplanen der skal revideres.

Med afsæt i f.eks. planstrategien kan kommunalbestyrelsen vælge, at kommuneplanen skal bruges til at fremme bynatur, og særligt retningslinjer og rammebestemmelser er effektive værktøjer, fordi de fastlægger grundlaget for den efterfølgende lokalplanlægning.

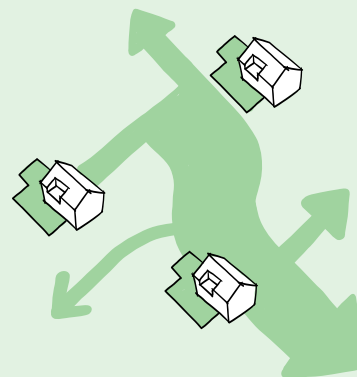
I de syv cases fra forskellige kommuner er der eksempler på, hvordan en kommune kan bruge retningslinjer og rammebestemmelser til at fremme bynatur.

Sammenhængende grønne områder

Frederiksberg Kommunes retningslinjer stiller krav om, at rekreative områder og stier skal danne en sammenhængende grøn struktur.

I Odense Kommune fastsætter retningslinjerne, at grønne arealer skal placeres og indrettes, så der skabes faunapassager til gavn for dyrelivet.

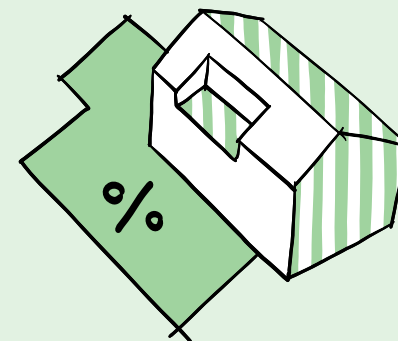
Kommuneplanen og dens retningslinjer gælder for kommunens samlede område, og retningslinjerne kan derfor bruges til at sikre, at bynaturen bliver sammenhængende.

Kommuneplanen og dens retningslinjer omfatter hele kommunen, og retningslinjerne kan bruges til at sikre, at bynaturen bliver sammenhængende.

Begrønningsprocent i rammerne

Med planlovsændringerne i 2024 er det blevet muligt at fastlægge en procentdel med grønne arealer i kommuneplanens rammebestemmelser – også kaldet en begrønningsprocent.

Begrønningsprocenter i kommuneplanens rammebestemmelser kan sikre grønt med et vist omfang. Det er op til den enkelte kommune at definere begrønningsprocent – herunder om grønne tage og facader skal regnes med.

I Vejledning om klima og bæredygtighed i planlægningen fremgår det, at det er op til den enkelte kommune at definere, hvordan begrønningsprocenten skal forstås. Det kan være forskelligt fra område til område, og kommunen beslutter, om grønne tage og facader skal regnes med.

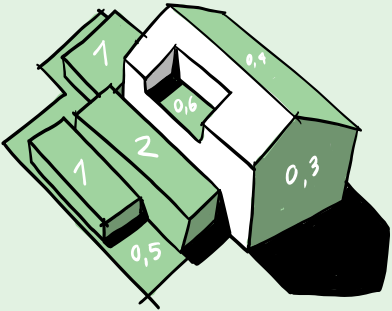
Ud af de syv cases er det kun Fredericia Kommune, der fastsætter en begrønningsprocent: I en af kommunens rammebestemmelser fremgår det, at 30% af området skal udgøres af større sammenhængende grønne områder.

Generelle eller specifikke rammer?

Ved at fastlægge en begrønningsprocent kan kommunen sikre et vist omfang af grønt i de forskellige dele af byen. Når der efterfølgende udarbejdes lokalplaner, skal bestemmelserne sikre, at begrønningsprocenten overholdes.

Hvis der fastlægges begrønningsprocenter i kommuneplanen, er det afgørende, om de fastsættes i generelle rammebestemmelser eller i specifikke bestemmelser for det enkelte rammeområde.

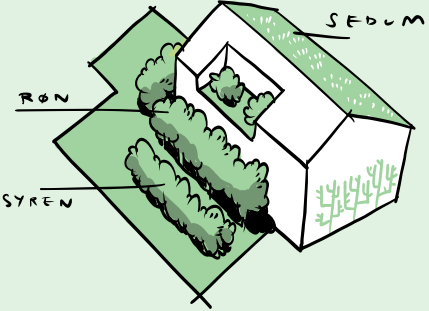
Generelle rammebestemmelser risikerer at blive en mindste fællesnævner eller at virke for begrænsende, hvis de gælder for f.eks. alle områder med etageboliger. Omvendt kan det være omfattende at fastlægge begrønningsprocenter for hvert enkelt rammeområde i kommunen.

Biofaktor kan bruges til at stille krav til beplantningens omfang på terræn, facader og tage. Ved at tildele f.eks. bevaring af træer en højere biofaktorværdi end nye træer, kan kommunen bruge biofaktorkrav til at fremme beplantning med større naturværdi.

Definition på begrønningsprocent

Det er vigtigt at definere, om begrønningsprocenten kun omfatter grønne arealer på terræn, eller om grønne tage – herunder tagterrasser – og facader må regnes med. Definitionen kan blive

Stiller kommunen krav til biofaktor, må udviklere og andre private aktører belyse, hvordan projektet lever op til kravet. Beplantningsprojektet kan bruges som grundlag for at fastsætte konkrete, præcise lokalplanbestemmelser om beplantningens placering, omfang og sammensætning, som medvirker til at sikre kvalitet.

afgørende for, hvilke krav der efterfølgende kan stilles i lokalplanbestemmelserne.

Rammebestemmelser kan fastlægge en bebyggelsesprocent for et område som helhed eller for de enkelte ejendomme inden for området. Det samme skal afklares, når der fastlægges en begrønningsprocent.

I et omdannelsesområde med mange ejendomme kan det være vanskeligt at administrere en begrønningsprocent, som er fastsat for rammeområdet som helhed.

Biofaktor i kommuneplanen

En del af de syv kommuner stiller krav til biofaktor i kommuneplanens retningslinjer eller rammebestemmelser. Når biofaktor fastsættes i kommuneplanen, er der grundlag for, at kravet kan sikres overholdt i efterfølgende lokalplanlægning.

Biofaktor er muligvis ikke så præcist et begreb som f.eks. bebyggelsesprocent, at lokalplanbestemmelserne kan stille krav om en biofaktor (se afsnittet "Bynatur i lokalplanerne", side 36). I lokalplanprocessen kan kommunen bede bygherre belyse, hvordan biofaktor overholdes.

Når en udvikler konkret har belyst, hvilken beplantning der etableres for at overholde bio-faktorkravet, kan beplantningsprojektet omsættes til præcise lokalplanbestemmelser.

Bynatur med kvalitet handler både om bevaring, jordbundsforhold, naturværdier og hjemmehørende arter. Men noget af det vigtigste er at sikre, at der er plads nok.

Omfang på andre måder

Begrønningsprocent og biofaktor er ikke de eneste måder at sikre et vist omfang af grønt.

Aarhus Kommunes retningslinjer fastsætter, at der skal sikres plads til nye byparker med et omfang på mindst 5% af arealet i større byudviklings- og byomdannelsesområder.

I Vejle Kommune fastsætter kommuneplanens principper, at der skal sikres plads til, at bynaturen kan udvikles over tid. Odense Kommunes bygherreguide opfordrer til, at der sikres plads til grønt på både terræn, tage, facader, terrasser og altaner.

Krav til beplantningens kvalitet

Mens begrønningsprocent og biofaktor primært handler om omfanget af grønt på terræn, facader og tage, så stiller kommunerne andre krav i retningslinjer og rammebestemmelser, som handler om kvaliteten af det grønne.

Middelfart og Svendborg Kommuner har fokus på, at træer og anden beplantning skal have gode vækstbetingelser, hvilket f.eks. kan handle om jordbundsforhold. Odense og Aarhus Kommunes retningslinjer skal fremme en varieret beplantning.

3-30-300 er en tommefingerregel, som sikrer kort afstand til grønt.

Ofte er gravearbejder og tunge maskiner årsagen til, at jordbunden ødelægges, så bevaring af eksisterende beplantning er vanskelig at sikre. I Frederiksberg Kommune fastsætter retningslinjerne, at træer og deres rødder skal beskyttes i forbindelse med anlæg og byggeri.

Naturværdier og hjemmehørende arter

Flere af kommunerne vil som Frederiksberg Kommune bevare eksisterende natur – primært træer. Det gælder Middelfart, Odense, Vejle og Aarhus Kommuner. Men kommunerne stiller også krav til kvaliteten af ny beplantning.

Retningslinjer og rammebestemmelser fastlægger, at biodiversiteten skal fremmes – bl.a. ved at bruge hjemmehørende arter, når der skal etableres ny beplantning.

I Fredericia Kommune er der krav om, at der skal være naturpræg i nogle typer grønne områder. Det handler bl.a. om, at plejeniveauet i områderne skal være lavt.

Plads nok: Multifunktionel bynatur

Bynatur med kvalitet handler både om bevaring, jordbundsforhold, naturværdier og hjemmehørende arter. Men noget af det vigtigste er at sikre, at der er plads nok.

Der er kamp om pladsen i byerne, og det grønne kan blive presset af bebyggelsesprocent og parkeringsnorm. Derfor kan det være hensigts-

mæssigt at kombinere flere forskellige funktioner i de grønne områder.

Flere af kommunerne er særligt opmærksomme på, at anlæg til håndtering af stigende mængder regnvand skal kunne mere end det rent tekniske: Vandet skal bruges til at skabe rekreative og naturmæssige værdier.

3-30-300: Bynatur for mennesker.

3-30-300 er en tommelfingerregel, som flere af casekommunerne tager udgangspunkt i. Reglen går ud på, at det skal være muligt at se mindst tre træer fra sit vindue, at bydelens kronedække skal være mindst 30%, og at der højst må være 300 meter til nærmeste grønne område.

Kommunerne bruger kommuneplanen til at sikre, at tommelfingerreglen – med lokale variationer – er gældende for hele kommunen.

Fredericia Kommunes rammebestemmelser stiller krav om, at der højst må være 300 meter til et grønt område på mindst 2 ha. Retningslinjerne i Frederiksberg Kommune fastsætter, at det skal være muligt at se mindst ét træ fra hver bolig.

I Svendborg Kommune stiller retningslinjerne krav om, at løvdækket skal øges.

Sammenhæng med Grønt Danmarkskort

Kommunerne skal sikre beskyttelse af naturinteresser – herunder Natura 2000-områder, beskyttede naturområder og økologiske forbindelser – ved at fastsætte retningslinjer og udpege arealer med beskyttelsesinteresser på Grønt Danmarkskort.

Ofte ligger naturbeskyttelsesinteresserne i det åbne land, men de kan også ligge i eller ved byzone eller sommerhusområder. Arealer, som udpeges til bynatur, kan derfor medvirke til at skabe sammenhæng mellem arealer på Grønt Danmarkskort.

Er det hensigten, at bynaturen skal udvikle sig gradvist ved naturlig succesion, kan det også være en fordel at udpege arealer i tilknytning til eksisterende naturområder.

Fakta

Planlovens krav til kommuneplanen

En kommuneplan skal indeholde en hovedstruktur, retningslinjer, rammebestemmelser og redegørelse. Planen skal forholde sig til hele kommunens fysiske udvikling 12 år frem i tiden, og den skal revideres hvert fjerde år i forlængelse af planstrategien.

Kommuneplanen forpligter kommunen selv – ikke private – men bindende lokalplaner skal udarbejdes i overensstemmelse med kommuneplanen, og der må kun fastsættes lokalplanbestemmelser om forhold, som er beskrevet i rammebestemmelserne.

Planloven fastlægger en række emner, som skal indgå i kommuneplanen, men der er mulighed for at fastlægge retningslinjer og rammebestemmelser for andre forhold. At fastsætte en begrønningsprocent i rammebestemmelserne er en ny mulighed, men ikke et krav.

Kommuneplanens styrker

- Langsigtet planlægning, der omfatter hele kommunens område, så der kan fastsættes vilkår for arealudvikling, der gælder alle områder og sikrer sammenhæng.
- Kommunalbestyrelsen er forpligtet til at virke for kommuneplanens virkeliggørelse, og præcise retningslinjer og rammebestemmelser fastsætter betingelser for efterfølgende lokalplanlægning. Mulighed for at sikre plads nok til bynaturen og grundlag for at stille krav til kvalitet.
- Klar tilkendegivelse over for udviklere og andre private aktører om, at bynaturen prioriteres.

Kommuneplanens udfordringer

- Forpligter kun kommunen. Uforpligtende for private aktører.
- Overordnede krav, som ikke forholder sig detaljeret til det konkrete steds muligheder og begrænsninger.
- Vage retningslinjer og rammebestemmelser kan være svære at omsætte til forpligtende lokalplanlægning.

1 Begrønningsprocent

Fredericia

Læringspunkter

- 1 Brug begrønningsprocent til at sikre et mindsteomfang af grønne områder.
- 2 Fastsæt at grønne områder skal have naturpræg med fokus på hjemmehørende arter.
- 3 Stil krav til afstanden mellem bebyggelse og bynatur.

Byudvikling presser naturen

Byerne i Fredericia Kommune vokser, står der i hovedstrukturens afsnit 2.1 om bæredygtig byudvikling i forslag til kommuneplan 2025-37. Der er efterspørgsel på arealer til boliger, erhverv og infrastruktur.

Kommunen arbejder med byomdannelse og fortætning – f.eks. i Kanalbyen i centrum af Fredericia. Her er der arbejdet med at få naturen ind i byen i parken Sønder vold, hvor der er plantet hjemmehørende arter, som understøtter biodiversitet.

Der udlægges også arealer til byvækst i kommuneplanen. Behovet for arealer til byudvikling presser naturen og biodiversiteten. Derfor skal der være fokus på naturen i den fysiske planlægning.

Tilpasning til naturværdierne

Byudviklingen skal tilpasse sig naturværdierne. Det handler om at bevare den natur, som allerede findes. Det handler også om at give natur og biodiversitet mulighed for at sprede sig.

Der vil blive stillet større krav til, at en andel af arealer i bolig- og erhvervsområder skal forbeholdes natur og grønne områder. Men hvordan omsættes intentionerne til rammebestemmelser, der sætter en retning for lokalplanlægningen?

I Fredericias kommuneplan er der ingen generelle rammebestemmelser. Kommuneplanens intentioner for natur i byudviklingen skal derfor udmøntes i specifikke rammebestemmelser for større byudviklingsområder.

Naturværdier i rammebestemmelserne

Eksempler på fokus på naturværdierne i byudviklingen kan ses i bestemmelserne for rammeområderne S.B.14, V.B.12 og V.B.17 til tæt/lav-boliger og åben/lav-boliger. Det kan også ses i bestemmelserne for rammeområde N.E.5, nord for Fredericia, der udlægges til PtX-virksomheder.

For alle fire rammeområder gælder det, at regnvand skal håndteres på terræn, berige naturværdierne og placeres i nærheden af andre grønne områder. Ubefæstede arealer skal begrønnes og have naturværdi – f.eks. ved ekstensiv pleje eller ved at bruge hjemme hørende arter.

Der skal være mindst 30 meter mellem bebyggelse og vand, skov og naturområder. I boligområderne må der desuden højst være 300 meter fra den enkelte bolig til et naturområde.

Mindsteomfang på naturområder

I de tre byudviklingsområder til boliger fastsætter rammebestemmelserne, at mindst 30 % skal udgøres af større, sammenhængende, grønne områder med naturpræg. Det samme gælder 10 % af byudviklingsområdet til erhverv.

Rammeområderne V.B.12 og V.B.17 ligger i forlængelse af hinanden. Her skal naturområderne udformes som en grøn kile, der forbinder områderne med hinanden, et større skovrejsningsområde i periferien af Fredericia og en økologisk forbindelse i syd, som strækker sig helt ind i byen.

Rammebestemmelserne fastsætter i øvrigt specifikke krav til omfanget af opholdsarealer – ud over kravene til omfanget af naturområder.

Behovet for arealer til byudvikling presser naturen og biodiversiteten. Derfor skal der være fokus på naturen i den fysiske planlægning.

Rammebestemmelser for V.B.12

- 1 Ved lokalplanlægning...skal det sikres, at der...er maksimalt 300 meter i gåafstand fra den enkelte bolig til et tilgængeligt naturområde...Området skal være minimum 2 ha.
- 2 30% af rammeområdet skal udgøres af større, sammenhængende, grønne områder med naturpræg.
- 3 Byggeri skal...holdes mindst 30 m fra vandløb, skov og naturområder.
- 4 Regnvand skal håndteres på terræn, så det... kan bidrage til at berige naturværdierne i området. Arealer til regnvandshåndtering skal...placeres i tilknytning til rammeområdets øvrige grønne områder.
- 5 Den centrale grønne kile...skal beplantes og plejes, således at den får et naturpræg. Naturpræg kan forstås som områder med et lavt plejeniveau samt beplantning med hjemmehørende, blomstrende arter.

Mere information

[Fredericia Kommunes forslag til kommuneplan 2025-37](#)

[Hjemmeside om Kanalbyen og parken Søndervold](#)

[Fredericia Kommunes lokalplan 372, som bl.a. omfatter parken Søndervold](#)

2 Kig til et træ

Frederiksberg

Læringspunkter

- 1 Fastsæt, at alle skal kunne se mindst ét træ fra boligen.
- 2 Stil krav om bevaring af træer med pligt til at plante nye, hvis de alligevel fældes.
- 3 Skab sikkerhed for at træer og deres rødder beskyttes.

Bred definition af bynatur

I Frederiksberg Kommune er der en lang tradition for at værne om og udvikle det grønne i "Hovedstadens grønne hjerte", som der står i temasnittet om bynatur i Frederiksberg Kommunes kommuneplan 2025. Sådan skal det også være i fremtiden.

At der er plads til det grønne er ingen selvfølge i kommunen. Byudviklingen skal fortsat give plads til det grønne i den tætte by, og hver en m² bynatur tæller. Der er bl.a. lavet grønne tage på alle buslæskærme.

Kommunen definerer bynatur bredt: Det handler om kvantitet, kvalitet og variation af det grønne. Det handler om klimatilpasning, modvirkning af varmeøffekt og CO₂-optag.

Bevaring og udvikling

Kommuneplan 2025 indeholder en række detaljerede retningslinjer og generelle rammebestemmelser, som skal fremme bynatur i kommunen.

Fældes et træ, skal der plantes to nye. Er et træ ældre end 25 år, kræver det tilladelse fra kommunalbestyrelsen til at fælde det.

Kommuneplanen stiller krav om, at der skabes nye grønne forbindelser og grønne områder som f.eks. lommeparker, skolehaver, borgerbede, begrønnede facader og taghaver, når der byudvikles.

En stor del af retningslinjerne og rammebestemmelserne handler om at fastholde konkrete, eksisterende grønne områder og strukturer. Det er særligt vigtigt at sikre i Danmarks tættest befolkede kommune.

Mennesker, planter og dyr

Frederiksberg Kommune har fokus på bynatur som levesteder for dyr og planter. Men der er også fokus på rekreative og æstetiske værdier for mennesker.

I retningslinjerne fremgår det, at det skal være muligt at se mindst ét træ fra hver eneste bolig i kommunen. Der må højst være 300 meter fra en bolig til et grønt, rekreativt område på mindst 2.000 m².

Spredningsmuligheder, fremme af biodiversitet og variation skal sikres med grønne forbindelser og prioriteres – særligt når der byudvikles.

Pas på træerne

Allerede i 1800-tallet havde planlægningen fokus på plads til træer på Frederiksberg, og kommuneplanens retningslinjer og generelle rammebestemmelser sigter stadig mod at bevare træer og sikre gode vækstbetingelser.

Både gamle og unge træer skal beskyttes – bl.a. i forbindelse med anlæg og byggeri. Fældes et træ, skal der plantes to nye. Er et træ ældre end 25 år, kræver det tilladelse fra kommunalbestyrelsen til at fælde det.

Når der etableres nye anlæg eller bebyggelse, skal det sikres, at der er gode vækstbetingelser for træer – også oven på parkeringskældre.

Biofaktor

Kommuneplanens generelle rammebestemmes fastsætter, at der skal være en biofaktor på mindst 0,5 på de ubebyggede arealer efter 10 år. Grønne tage og facader kan regnes med, men grønne arealer på terræn vægter højest.

Biofaktoren for et område må ikke være nedadgående. Det skal sikres, når der udarbejdes lokalplaner.

Når der byudvikles, skal kvaliteten af den eksisterende bynatur registreres. Sker der et tab af naturværdier, vil biofaktorkravet blive forhøjet, ligesom kravet til biodiversitet vil øges.

Mere information

[Frederiksbergs Kommunes kommuneplan 2025](#)

Eksempler på retningslinjer

- 1 Frederiksbergs rekreative områder skal sammen med et overordnet grønt stinet udgøre en sammenhængende grøn struktur,
- 2 Der skal skabes grønne forbindelser mellem områder i den grønne struktur for øget spredningsmulighed for flora og fauna... Det kan ske...ved etablering af lokale grønne anlæg...Ved byudvikling skal det vurderes, om de grønne forbindelser kan udbygges.
- 3 Det skal være muligt at se mindst ét træ fra enhver bolig.
- 4 Eksisterende træer...skal beskyttes. Hvis et træ fældes, skal der plantes to nye, medmindre der på anden måde kompenseres med erstatningsbeplantning på ejendommen.
- 5 Ved anlæg og byggeri skal træer beskyttes, og træer og deres rodzoner må ikke beskadiges...Skulle det alligevel ske, skal de erstattes.
- 6 Der må højst være 300 m i gangafstand mellem enhver bolig og det nærmeste grønne rekreative område på minimum 2.000 m².

Eksempler på rammebestemmelser

- 1 Biofaktor udregnet på en skala fra 0,0-2,0 skal anvendes i lokalplaner og mindst være 0,5 for ubebyggede arealer... Fremtidig biofaktor skal beregnes ud fra en tidshorisont på 10 år efter anlæg.
- 2 Nybyggeri (må) samlet set ikke skade bynaturen. Tab af bynatur, som følge af nybyggeri, skal kompenseres gennem forhøjede krav til biofaktor og naturkvalitet...Samtidig stilles krav om registrering af kvaliteten af bynaturen.
- 3 En større biodiversitet...skal vægtes højt i byudviklingen. Ubebyggede arealer og bebyggelse skal planlægges og anlægges, så der skabes et frodigt og godt miljø... ud fra stedsspecifikke forhold...Dette skal ske med brug af hjemmehørende...arter... Valg af planter skal tilpasses med tørke- og skybrudstålende beplantning...Blå flader med vand skal indpasses om muligt for at understøtte biodiversitet.

3 Både natur og rekreation

Middelfart

Læringspunkter

- 1 Start ambitionerne om bynatur i planstrategien.
- 2 Stil krav om arealer til biodiversitet – ikke kun arealer til ophold.
- 3 Brug biofaktor som et redskab til at sikre et mindsteomfang og kvaliteten af det grønne.

Natur i byerne skal fremmes

I 2023 vedtager kommunalbestyrelsen i Middelfart Kommune en plan- og bæredygtighedsstrategi. I strategien fremgår det, at natur i byerne skal fremmes.

Det handler både om at bevare den natur, som findes og om at skabe mere natur. Det handler om rekreative muligheder, men også om øget biodiversitet.

Efterfølgende er der udarbejdet en byudviklingsstrategi, som angiver principper for byudviklingen – bl.a. med læring fra udviklingen af Falstersvej og andre aktuelle byomdannelseprojekter.

Strategien er et bilag til kommuneplanen og den belyser, hvor der skal være byudvikling og grønne strøg mellem byerne.

Fra planstrategi til kommuneplan

Den nye kommuneplan skal revideres med fokus på bynatur og biodiversitet, står der i plan- og bæredygtighedsstrategien, og krav om fokus på bynatur er indarbejdet i retningslinjerne i kommuneplan 2025-36.

Hensigten om bynatur er omsat til generelle rammebestemmelser for boligområder. Her fremgår det, at der skal etableres fælles friarealer i områderne.

Krav om fælles friarealer er i sig selv ikke noget nyt i kommuneplanlægningen. Men i Middelfart Kommune stilles der både krav om opholdsarealer til mennesker og biodiversitetsfremmende arealer.

Både ophold og biodiversitet

Biodiversitetsfremmende arealer skal bestå af en variation af hjemmehørende arter i overensstemmelse med eksisterende jordbundsforhold, fastsætter rammebestemmelserne.

Arealerne kan etableres i sammenhæng med regnvandshåndtering og randzoner langs veje eller lignende, men veje og parkeringsarealer må ikke regnes med.

Rammebestemmelserne fastsætter omfanget af friarealer i forskellige typer boligområder, men ikke hvor stor en del af friarealerne der skal være biodiversitetsfremmende arealer.

I den efterfølgende lokalplanproces skal byg-herren gøre rede for, hvordan biofaktorkravet imødekommes. Lokalplanbestemmelserne kan bruges til at sikre konkrete beplantningstyper og biodiversitetsfremmende arealer i overens-stemmelse med det, bygherren præsenterer.

Biofaktor som redskab

De generelle rammebestemmelser for boligområder stiller krav om, at der skal sikres en biofaktor på mindst 1 i alle typer boligområder.

I rammebestemmelserne er der vist et skema for udregning af biofaktor, som viser scoren for forskellige typer af grønt. Arealer med skov giver f.eks. en score på 2, mens arealer med græs-armering giver en score på 0,3.

Biofaktor er et kvantitativt måleredskab, som kan sikre omfanget af grønt i et område og dermed både bevaring af eksisterende grønne områder og nye tiltag.

Kvalitet og vækstvilkår

Krav til det grønnes kvalitet og planternes vækst-betingelser skal stilles i lokalplanerne, fremgår det i rammebestemmelserne.

Når fælles friarealer indrettes, skal der bl.a. være fokus på bevaring af træer, hjemmehørende arter, færre befæstede arealer og begrønnede facader.

Variationen af beplantning og biofaktor for området medvirker til at understøtte naturværdier til glæde for dyrelivet og byens borgere.

Det handler både om at bevare den natur, som findes og om at skabe mere natur.

		2025	2026	2027	2028	2029
Basisarealer						
Asfalt, fliser o.l. (m²)	0,0	0	0	0	0	0
Grusarealer, græsarmering. (m²)	0,3	0	0	0	0	0
Klippet græs/boldbaner (m²)	0,2	0	0	0	0	0
Krat og buske under to meter (m²)	0,5	0	0	0	0	0
Naturgræs (m²)	1,0	0	0	0	0	0
Krat og buske over to meter (m²).	1,5	0	0	0	0	0
Træ- og skovplantninger (m²)	2,0	0	0	0	0	0
Vandareal, ikke permanent	1,5	0	0	0	0	0
Søareal, permanent	2,0	0	0	0	0	0
Samlet udeareal (m²)		0	0	0	0	0
Biofaktor						
Tillægsarealer						
Tag- og facadebeplantning (m²)	0,5			0	0	0
Enkeltstående træers kroneareal (m²)	2,0			0	0	0
Regnvandsnedslivning fra belagt areal (m²)	0,5			0	0	0
Areal dækket af egen kompost (m²)	0,5			0	0	0
Biofaktor-tillæg						
Biofaktor inkl. tillæg						

Værktøj til beregning af biofaktor i Middelfart Kommune. Værktøjet er udviklet af BUILD. Middelfart Kommune har tilpasset værdisætningen, så den afspejler kommunens vurdering af, hvilke naturtyper der skal fremmes i planlægningen.

© Middelfart Kommune

Generelle rammebestemmelser for boligområder

- 1 Der (skal) etableres fælles friarealer, der består af dels fælles opholdsarealer og arealer, der fremmer biodiversiteten.
- 2 Biodiversitetsfremmende arealer er arealer, som i kombination med opholdsarealer består af en variation af hjemmehørende arter i overensstemmelse med eksisterende jordbundsforhold.
- 3 Biodiversitetsfremmende arealer kan etableres i kombination med løsninger til håndtering af regnvand og i randzoner langs veje eller lignende. Veje og parkeringsarealer kan ikke medregnes.
- 4 Biofaktor er en værdi for omfanget af det grønne inden for et givent område. Biofaktor kan derved medvirke til at fastholde eksisterende grønne strukturer og sikre nye tiltag i forbindelse med byudvikling ved at sætte værdi på det grønne kvantitativt. Både eksisterende og ny beplantning kan tælles med.
- 5 I biofaktoren gives point til forskellige typer af grønt. Træer, buske og vandområder giver eksempelvis flere point end klippet græs. Fordelen ved værktøjet er, at f.eks. grønne facader og tage også kan tælles med og dermed kan der opnås en høj biofaktor selv i et tæt bebygget område.
- 6 I forbindelse med lokalplanlægningen vil der desuden blive stillet krav om kvalitet og krav til vækstbetingelser for beplantning.

Retningslinjer

- 1 **2.1.6**
Detailplanlægningen af nye boligområder skal sikre attraktive bosætningsområder, og der skal være fokus på bæredygtighed, identitet, livskvalitet, bynatur, fællesskab, mangfoldighed og kvalitet i både det byggede miljø og i udenomsarealerne.

Mere information

[Middelfart Kommunes Plan- og bæredygtighedsstrategi](#)
[Middelfarts Kommunes kommuneplan 2025-37](#)

Flere krav i rammebestemmelserne

De generelle rammebestemmelser fastsætter desuden, at der skal være fokus på en række forhold ved indretning af de fælles friarealer:

- Beplantning og særligt træer, da de i særlig høj grad medvirker til et behageligt mikroklima, øget biodiversitet og til at reducere CO₂.
- Bevaring af eksisterende træer.
- Træer langs veje, parkeringsarealer og stier.
- Hjemmehørende arter.
- Færre befæstede arealer og flere permeable belægninger.
- Synligt vand på overfladen og rekreative LAR-løsninger.
- Flere grønne kantzoner, grønne tage og begrønning af bygningsfacader.

4 Fokus på dyrelivet

Odense

Læringspunkter

- 1 Lav en bygherreguide, som nudger udviklere til at fremme biodiversitet.
- 2 Hav fokus på dyrelivet, selvom det ikke kan reguleres med planlægning.
- 3 Stil krav om planter, som passer til jordbundsforholdene.

Variation og bevaring af træer

I Odense Kommunes kommuneplan 2024-36 fremgår det, at Odense skal være Danmarks grønneste storby. Derfor skal der skabes nye grønne områder, når der bygges.

Beplantning – og særligt træer – med arts- og årstidsvariation er vigtig, pointeres det, fordi det medvirker til at skabe et godt mikroklima, øget biodiversitet og til at binde CO₂.

Der skal være fokus på bevaring af eksisterende, store træer, da de har stor betydning for bl.a. mennesker og dyreliv. Derfor skal træerne beskyttes i anlægsfasen.

Ni principper for beplantning

I kommuneplanen henvises til kommunens bygherreguide for klima og kvalitet i Odenses byudvikling. Guiden skal øge kvaliteten af det grønne – herunder fremme mere biodiversitet.

Tidligere var det ofte æstetik og rekreativ anvendelse, der definerede beplantningen i byudviklingsprojekter. I fremtiden skal biologer tages med på råd. Bygherreguiden omsætter

kommunens mål for det grønne til ni principper for biofaktor og biodiversitet.

Hovedparten af principperne kan omsættes til bindende lokalplanbestemmelser, mens enkelte lægger op til, at bygherrer på eget initiativ giver biodiversiteten en hånd – f.eks. ved at drifte naturvenligt.

Beplantning for dyrene

Biodiversitet forudsætter, at der vælges planter, som passer til jordbundsforholdene, fremgår det i bygherreguiden. Det er også vigtigt, at planterne har en varieret blomstring hen over året, og at de giver frø og frugter.

Valget af planter, etablering af forskellige typer grønne områder og en naturvenlig drift gavner insekter, fugle og små pattedyr som f.eks. pindsvin.

Lokalplanlægning kan ikke regulere dyrelivet. Men lokalplanbestemmelserne kan medvirke til at sikre en beplantning, der bidrager med føde og levesteder.

Biofaktor og lokalt regneark

For at sikre en grøn by med mere biodiversitet stiller Odense Kommune bl.a. krav til biofaktor i kommuneplanens retningslinjer. Kravene varierer efter anvendelse, og skal nogle steder være 0,4, andre steder 0,6.

Ansvaret for at sikre, at biofaktoren lever op til kravene, ligger hos bygherren. Kommunen har udviklet en guide, som beskriver, hvordan beregningerne skal foretages.

I guiden fremgår det, at bygherren skal bruge kommunens eget regneark. Regnearket bygger på BUILDs model til beregning af biofaktor. Kommunens regneark er enklere at bruge for en bygherre. Biofaktor skal være opnået senest 5 år efter ibrugtagningstilladelse til bebyggelse.

Tidligere var det ofte æstetik og rekreativ anvendelse, der definerede beplantningen i byudviklingsprojekter. I fremtiden skal biologer tages med på råd.

Retningslinjer fra afsnit 0.2.1.h

- 1 Særligt karaktergivende og gamle beplantninger og træer skal bevares.
- 2 Ved ny bebyggelse skal der etableres en varieret beplantning af træer og planter med henblik på at understøtte biodiversiteten.
- 3 Beplantede arealer skal placeres og indrettes, så de understøtter dyrelivet ved at skabe faunapassager.

I afsnit 0.2.1.H fastsættes biofaktor i områder med parcelhuse, rækkehuse og vejanlæg til 0,4. I områder med etageboliger, erhverv, skoler og tekniske anlæg skal biofaktor være 0,6.

Bygherreguidens 9 principper

- 1 Den eksisterende natur skal bevares – særligt store, gamle træer.
- 2 Giv plads til mere grønt på terrænen, men også på facader og tage, altaner og terrasser.
- 3 Skab sammenhæng mellem beplantninger, så der sikres grønne korridorer til dyr.
- 4 Plant mange forskellige arter for at sikre variation også over årstiderne, planterne bør være flerårige.
- 5 Skab levesteder for flere forskellige arter.
- 6 Vælg planter, som naturligt hører hjemme i området, med blomster og bær til dyrene. Undgå invasive arter.
- 7 Vælg planter, som passer til jordbundsforholdene, herunder næring og fugtighed.
- 8 Vedligehold grønne områder med fokus på biodiversitet. Begræns beskæring, undgå giftstoffer og lad blade kompostere.
- 9 Giv biodiversiteten tid. Lad gamle træer og buske stå.

Mere information

[Odense Kommunes kommuneplan 2024-36 \(afsnit 0.2.1.h\)](#)

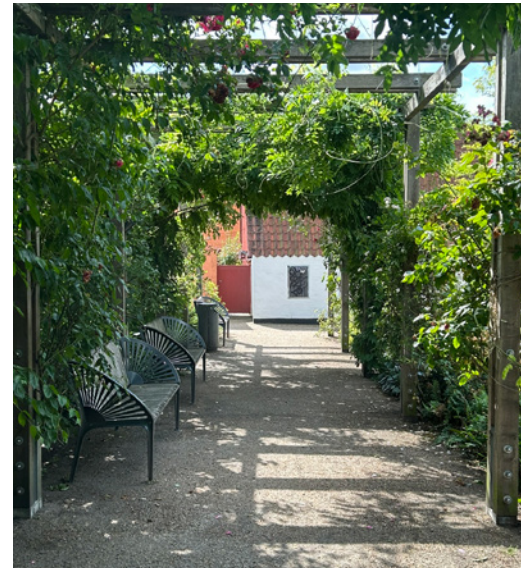
[Odense Kommunes bygherrevejledning til brug af biofaktor \(se under Beplantning\)](#)

[Klima og kvalitet i Odenses byudvikling – en bygherreguide](#)

[BUILDs model for biofaktorberegning](#)

Bynatur i planstrategi og kommuneplaner

Den grønne kile i forlængelse af Byens Bro er et eksempel på, hvad kommunen ønsker at opnå med bynaturen. Kilen har et bugtende stiforløb, der slutter ved Odense Havn. Der er fokus på biodiversitetsfremmende tiltag, så der er store partier naturgræs og blomstereng samt strandengsvegetation. Der findes også grupper af sten til varmesøgende dyr, kvashegn til nedbryderorganismer og regnvandsbassiner med permanent vandspejl.

Krav til biofaktor er forholdsvis nyt i Odense Kommune, men den lille park Rosenhaven er et eksempel på, hvad kommunen ønsker at opnå. Parken består af tæt beplantning om en lille plæne, en sandkasse samt en pergola. Der er fokus på stor variation i beplantningen i forhold til farve, bladform og blomster. Der er også lagt vægt på, at Rosenhaven også spiller sammen med det grønne udtryk i den nye bebyggelse i Carl Nielsen Kvarteret med klatreplanter op ad trappetårn og private baghaver. Parken er desuden nedsunken og fungerer som regnvandsbassin ved ekstremregnhændelser.

5 Øget løvdække

Svendborg

Læringspunkter

- 1 Brug kommuneplanen til at fremme et øget løvdække.
- 2 Stil krav om klimarobuste plantearter.
- 3 Skab fokus på at samtænke bynatur, klimatilpasning, rekreation og sundhed.

Naturen er rammen for det hele

Svendborg Kommunes planstrategi fra august 2023 – Udviklingsstrategi 2023-35 – fastlægger, at udviklingen skal ske med udgangspunkt i fem styrker.

Styrkerne er det maritime, kultur og bevægelse, uddannelse samt turisme. Men naturen er rammen for det hele. "Alle de andre styrker enten behøver eller drager fordel af vores særlige natur", står der i strategien.

Det mener borgerne og tilflytterne til kommunen også. Over to tredjedele af tilflytterne har valgt Svendborg pga. naturen.

I Svendborg står naturen for det gode, rige og sunde liv. Den inspirerer og giver identitet og muligheder. Men den er trængt. Derfor skal den have mere plads, lover planstrategien. Der skal være flere grønne områder og træer og mere biodiversitet.

Overordnet sigte og konkrete krav

I Svendborg Kommunes kommuneplan 2025-37 er planstrategiens visioner fulgt op med flere præcise krav end i den tidligere kommuneplan.

Kommuneplanen fastsætter både retningslinjer og generelle rammebestemmelser om bynatur. Retningslinjerne om bynatur beskriver det overordnede sigte med planlægningen.

De generelle rammebestemmelser for grøn og blå kvalitet og biofaktor går tæt på de konkrete krav, som skal stilles i lokalplanerne. Så ved udviklerne, hvad de skal leve op til.

Bynatur er samspil og sammenhæng

Bynaturen skal udvikles, så der skabes flere levesteder for planter og dyr. Den kan bidrage til øget biodiversitet i kommunen som helhed. Derfor skal bynaturen ses i sammenhæng med det Grønne Danmarkskort, der varetager naturinteresserne uden for byerne.

Men bynatur handler ikke kun om biodiversitet. Naturværdierne skal udvikles i samspil med klimatilpasning, rekreative muligheder, sundhed og trivsel.

Kommuneplanen har også fokus på at skabe en sammenhængende og tilgængelig bynatur. Hvor der er mere end 300 meter til bynatur, skal der planlægges for nye grønne områder.

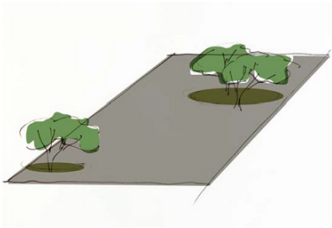
Beplantning frem for bebyggelse

Ofte er det de arealer, som er til overs, når bebyggelse og færdselsarealer er disponeret, der udlægges til grønne områder. Bygninger og belægninger fylder, skygger, trykker og fjerner vandet, så det er vanskeligt at skabe en beplantning, som trives.

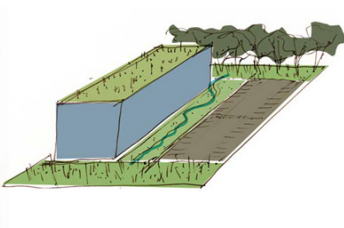
I retningslinjerne fastsætter Svendborg Kommune, at bynatur skal lægges til grund for arealdisponeringen – altså en naturbaseret tilgang, hvor det er det grønne, der sætter rammerne for, hvor der kan bygges og ikke omvendt.

Der følges op i de generelle rammebestemmelser med krav om, at der kan plantes træer på dækket af parkeringskældre og måske endnu vigtigere – at der sikres plads til trækronerne med passende afstande til bebyggelse og færdselsarealer.

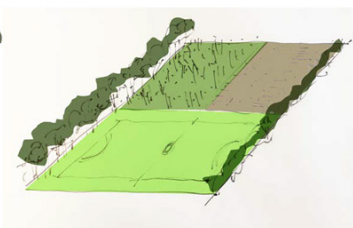
Eksempler på biofaktor fra redegørelsen til de generelle rammebestemmelser for grøn og blå kvalitet og biofaktor.

Biofaktor: 0,17

Biofaktor: 1,0

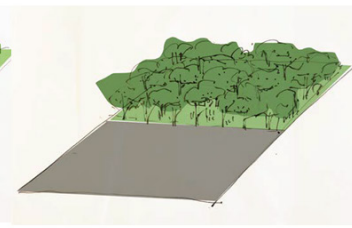
Biofaktor: 1,7

Biofaktor: 0,5

Biofaktor: 1,0

Biofaktor: 1,0

© Svendborg Kommune

Flere træer, øget løvdække

Det er kommunens mål, at løvdækket i byerne øges ved at bevare de træer, som findes, og plante træer på både kommunens og private arealer.

Hvis bevaringsværdige træer må fældes, skal de erstattes med træer, som har et tilsvarende løvdække efter 5 år. Alle træer – både gamle og unge – skal have gode vækstbetingelser.

I de generelle rammebestemmelser fastsættes der præcise krav, som skal udmøntes i lokalplanerne: På ubebyggede arealer skal der være mindst tre træer per 1.000 m². På større parkeringspladser skal der være mindst ét træ per fem parkeringspladser.

I Svendborg står naturen for det gode, rige og sunde liv. Den inspirerer og giver identitet og muligheder.

De rigtige plantearter og biofaktor

Der skal vælges robuste plantearter, som fremmer biodiversitet, fastlægger de generelle rammebestemmelser – herunder hjemmehørende arter. Det skal være arter, som passer til klimaet, den konkrete placering og jordbundsforholdene.

Lokalplanlægningen skal sikre gode vækstvilkår for beplantning, fordi det er grundlaget for at planterne lever længe. Det handler om plads nok til beplantningen over og under jorden. Det handler også om god jordkvalitet og den rette mængde lys og vand.

I rammebestemmelserne stilles der også krav til den biofaktor, som skal opnås i de forskellige typer byområder inden for fem års vækst.

I områder med boliger skal der f.eks. sikres en biofaktor på 0,5, mens biofaktor i erhvervsområder skal være mindst 0,3.

Retningslinje 1.4.1

- 1 Bynaturen skal understøttes og udbygges... for at sikre klimatilpasning og fremme biodiversiteten.
- 2 Bynatur, klimatilpasning, rekreative oplevelser og sundhed skal så vidt muligt samtænkes.
- 3 Bynatur og naturbaserede løsninger skal lægges til grund for arealdisponeringen i byudviklingsprojekter.
- 4 Alle byudviklingsprojekter skal bidrage til et øget løvdække.
- 5 Borgerne i Svendborg By og lokalbyer (har) maksimalt 300 meter til nærmeste grønne område.
- 6 Ved byudvikling...skal de grønne forbindelser udbygges og styrkes.

Retningslinje 1.4.2

- 1 Eks. træer – unge som gamle – skal så vidt muligt sikres og gives optimale vækstbetingelser over tid.
- 2 Løvdækket i byerne skal generelt øges gennem træplantning på offentlige og private arealer.

Retningslinje 1.4.3

- 1 Alle byudviklingsområder skal gennem naturbaserede løsninger samtænke bynatur og klimatilpasning
- 2 Ved byudvikling inden for områder med mere end 300 m til bynatur skal der planlægges for nye grønne og blå rekreative områder

Generelle rammebestemmelser

- 1 Ved udarbejdelsen af en lokalplan kan der stilles krav om en samlet landskabsplan, en redegørelse for eksisterende bynatur, ny bynatur samt vækstforhold.
- 2 Der skal plantes mindst 3 træer pr. 1.000 m² ubebygget fri- og opholdsareal.
- 3 Der skal mindst plantes ét træ pr. 5 parkeringspladser.
- 4 Der skal vælges klimarobuste plantearter, der fremmer artsdiversitet og habitatudvikling over tid, herunder hjemmehørende artsvalg.
- 5 Hvor eksisterende træer ikke kan bevares, skal disse erstattes med træer, som vil have et samlet tilsvarende løvdække efter 5 års vækst.
- 6 Nye planter og træer skal etableres således, at der for de givne artsvalg vælges placeringer og jordbundsforhold, der tilgodeser de bedst mulige vækstbetingelser ift. lys/skygge-, vand- og pladsforhold over og under jorden.
- 7 Der skal sikres kvalitet i jord og vækstlag, der sikrer udvikling af sunde rodzoner og gode drænforhold.
- 8 Nye træer skal placeres med afstand til mure, facader, veje, parkeringspladser og lignende, der tillader en harmonisk kronevækst.
- 9 Parkeringskældre skal...udføres således, at eventuelle friarealer ovenpå parkeringskælderen kan udføres med træplantninger ovenpå kælderdek.
- 10 I lokalplanen vil der...stilles mere specifikke krav til udformning af og beplantning af friarealer, som f.eks. balance imellem rekreative funktioner og bynatur, antal træer og buske, placeringen af beplantningen, typen af beplantning, der skal anvendes, og beplantning/udformning langs regnvandsbassiner, -kanaler og vandløb.
- 11 Der skal ved lokalplanlægning stilles krav om en biofaktor for et områdes samlede ubebyggede arealer. Ved udarbejdelsen af en lokalplan, kan der stilles krav om en redegørelse for en forventet opnået biofaktor efter 5 års vækst.

Mere information

[Svendborg Kommunes udviklingsstrategi, 2023](#)

[Svendborg Kommunes kommuneplan 2025-37](#)

6 Plads til natur og klimatiltag

Vejle

Læringspunkter

- 1 Stil krav om areal til natur og klimatiltag som f.eks. regnvands-håndtering.
- 2 Vær opmærksom på, at bynatur udvikles over tid.
- 3 Hav fokus på bynaturens betydning for sundhed i planlægningen.

10 principper for bynatur

"I planlægningen skal naturen tænkes først", står der i Vejle Kommunes forslag til kommuneplan 2025-37. Byudvikling skal bruges som en driver til at skabe bynær natur.

Bynaturen gavner både livskvalitet og biodiversitet, skriver kommunen. Den er også vigtig i forhold til klimaet. Beplantning binder CO₂ og skaber et godt mikroklima. Lavninger giver plads til regnvand.

Kommuneplanen fastlægger 10 principper for Vejle Kommunes arbejde med at fremme bynatur i forbindelse med byudvikling. Principperne handler bl.a. om at sikre plads nok, at give bynaturen tid og huske, at bynatur kan bidrage til sundhed.

Retningslinje for naturen først

Principperne for bynatur er omsat til en ny retningslinje i kommuneplanen om naturen først og blå-grønne forbindelser.

Her står der, at der skal arbejdes med sammenhængende grønne korridorer og bynatur tæt på boligerne, når der byudvikles. Det fremgår også, at regnvandshåndtering skal tænkes med i den grønne struktur, og at ny bynatur skal bygge på eksisterende natur.

I den videre planlægning vil der blive stillet krav til kvaliteten af bynaturen og vækstbetingelser for beplantningen.

Byudvikling skal bruges som en driver til at skabe bynær natur.

Plads til klima og natur i rammerne

Som noget nyt i kommuneplanen stilles der specifikt krav om plads til klima og natur i de generelle rammebestemmelser, når der udlægges nye arealer til byudvikling. Kravet er også skrevet ind i de enkelte rammebestemmelser som f.eks. bestemmelserne for rammeområde 5.B.34.

Kravene er formuleret som en procentdel af det samlede grundareal til bl.a. vandhåndtering på terræn. Rammebestemmelserne stiller også krav til en procentdel af grundarealer til opholdsarealer. De to arealkrav skal lægges sammen.

Procentdelens størrelse afhænger både af bebyggelsestypologi og placering i kommunen. Krav om en procentdel af grundarealet gælder både for bolig, sommerhus- og erhvervsområder.

10 principper for bynatur

Principperne er foldet ud i kommuneplanen.

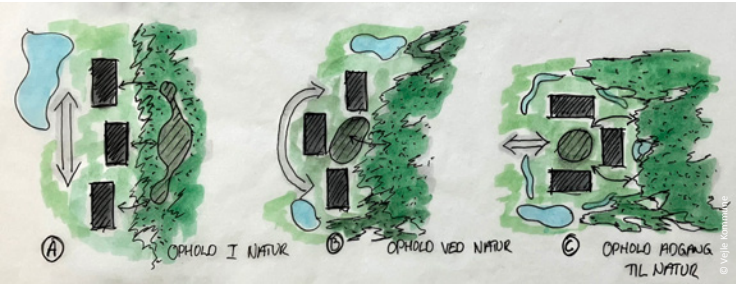
- 1 Bynatur skal understøtte den overordnede grønne og blå struktur
- 2 Byudviklingsprojekter skal sikre udvikling af bynær natur.
- 3 Der skal arbejdes forskelligt med bynatur i nye og eksisterende byområder.
- 4 Nuværende natur skal beskyttes og udvikles.
- 5 Der skal sikres plads til, at naturen kan udvikles over tid.
- 6 Vand skal understøtte rekreative kvaliteter.
- 7 Bynatur skal bidrage til fysisk og psykisk sundhed.
- 8 Den bynære natur skal ses som et læringsrum.
- 9 Natur skal være mangfoldig.
- 10 Bynatur skal være et fælles ansvar.

Mere information

[Vejle Kommunes forslag til kommuneplan 2025-37](#)
[Kommuneplanforslagets afsnit om "Naturen først"](#)
[Kommuneplanforslagets generelle rammebestemmelser for boligområder](#)
[Kommuneplanforslagets rammebestemmelser for rammeområde 5.B.34](#)
["Kort om kommuneplanen", som opsummerer nye tiltag i kommuneplanforslaget](#)

Område	Typologi	Opholdsareal	Natur og Klima	Samlet
Vejle og Skibet	Åben-lav	10%	25%	35%
	Tæt-lav	10%	35%	45%
Børkop, Brejning, Jelling, Egtved og Give	Åben-lav	10%	20%	30%
	Tæt-lav	10%	30%	40%
Lokalbyer	Åben-lav	10%	15%	25%
	Tæt-lav	10%	25%	35%

Kommuneplanens krav til procentdel af grundarealer til opholdsarealer og arealer til natur og klima. Der er forskellige krav til omfang alt efter bebyggelsestypologi og placering i kommunen.

Skitsediagram, der viser forskellige måder at kombinere natur-, klima- og opholdsarealer på, når der bygges.

7 Grønt med variation

Aarhus

Læringspunkter

- 1 Stil krav om, at en procentdel af større byudviklingsområder skal være et stort, grønt område.
- 2 Sikr et mindsteomfang af grønne områder på terræn.
- 3 Stil krav om et mindsteantal forskellige beplantningskategorier for at fremme variation.

Aarhus mere grøn

I oktober 2022 vedtager kommunalbestyrelsen i Aarhus Kommune et tematilæg til kommuneplan 2017 – ”Et grønnere Aarhus med mere blåt”.

Tillægget fastsætter en række nye retningslinjer i kommuneplanen, som skal gøre Aarhus mere grøn og samtidig tænke robust regnvandshåndtering sammen med det grønne.

Sammenhængende blå-grøn struktur

Retningslinjerne udpeger en sammenhængende blå-grøn struktur af arealer på tværs af by og land. Arealerne skal kobles sammen med klimatilpasning i byen.

I den blå-grønne struktur bør der ikke byudvikles, og der skal skabes sammenhæng mellem vandhåndtering, natur, biodiversitet og rekreation.

Flere grønne områder i byen

”Et grønnere Aarhus med mere blåt” har også fokus på grønne områder i byen. Eksisterende parker og kirkegårde skal bevares, men der skal også skabes nye grønne områder.

Der fastsættes retningslinjer om offentligt tilgængelig grønt område på 5% af arealet i større byudviklingsområder og om prioritering af nye offentlige grønne områder i de dele af Aarhus, hvor de mangler.

Opholdsarealer på terræn

Tillægget stiller krav om udendørs opholdsarealer med et omfang, der skal udgøre en procentdel af etagearealet som i mange andre kommuner. Men der stilles også krav om, at 30% af arealet på terræn skal være opholdsarealer, når der planlægges for boliger.

Dette krav er en slags begrønningsprocent, som sikrer, at området fremstår forholdsvis åbent med plads til grønne rum og fællesskab.

Grøn norm på 0,6

Bolig- og erhvervsområder skal begrønnes med et omfang svarende til en grøn norm på 0,6, fastsætter tillægget. Normtallet svarer til begrebet biofaktor-score, som andre kommuner bruger.

Den grønne norm skal beregnes ud fra "Administrationsgrundlag for grøn norm". Med administrationsgrundlaget for den grønne norm kan kommunen stille krav til mængde, placering og kvalitet af beplantning, når der udarbejdes en lokalplan.

Med administrationsgrundlaget for den grønne norm kan kommunen stille krav til mængde, placering og kvalitet af beplantning, når der udarbejdes en lokalplan.

Mindst 5 kategorier

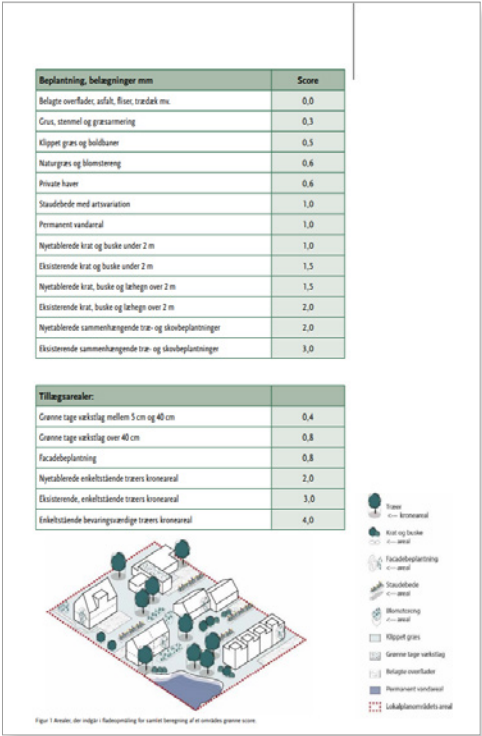
Den grønne norm skal sikre variation i beplantningen, for en varieret beplantning er grundlaget for mere biodiversitet.

Derfor stiller administrationsgrundlaget krav om, at der skal indgå mindst fem forskellige kategorier beplantning i en lokalplans beplantningsplan.

15 kategorier at vælge mellem

Administrationsgrundlaget udpeger 15 kategorier for beplantning at vælge imellem: 10 kategorier for beplantning på terræn, tre kategorier for beplantning på tage og facader og to kategorier for træer.

Hver kategori har en faktor, der indgår i beregningen af den grønne norm. I Aarhus Kommune har bevaring af træer en særlig høj faktor for at fremme, at træerne ikke fældes. Når den grønne norm er fastlagt, skal det sikres i lokalplanen, at intentionerne om grønne arealer med kvalitet og variation fastholdes.

Opslag fra Aarhus Kommunes administrationsgrundlag for grøn norm. Opslaget viser scoren for hver af de 15 kategorier for beplantning. Der er flere end 15, fordi nogle kategorier har flere versioner. Kategori 14a angiver f.eks. en værdi for nyplantede træer, mens kategori 14b angiver en værdi for eksisterende træer.

Opslag fra Aarhus Kommunes administrationsgrundlag for grøn norm. Opslaget viser naturgræs og blomstereng – en af de 15 kategorier, en bygherre kan vælge mellem.

Fra norm til lokalplan

Lokalplanen skal omfatte et kortbilag med en beplantningsplan. Planen skal vise, hvilke grønne elementer der skal indgå i lokalplanområdet, og hvor stort omfanget af de enkelte elementer skal være. Træer, som bevares, skal udpeges.

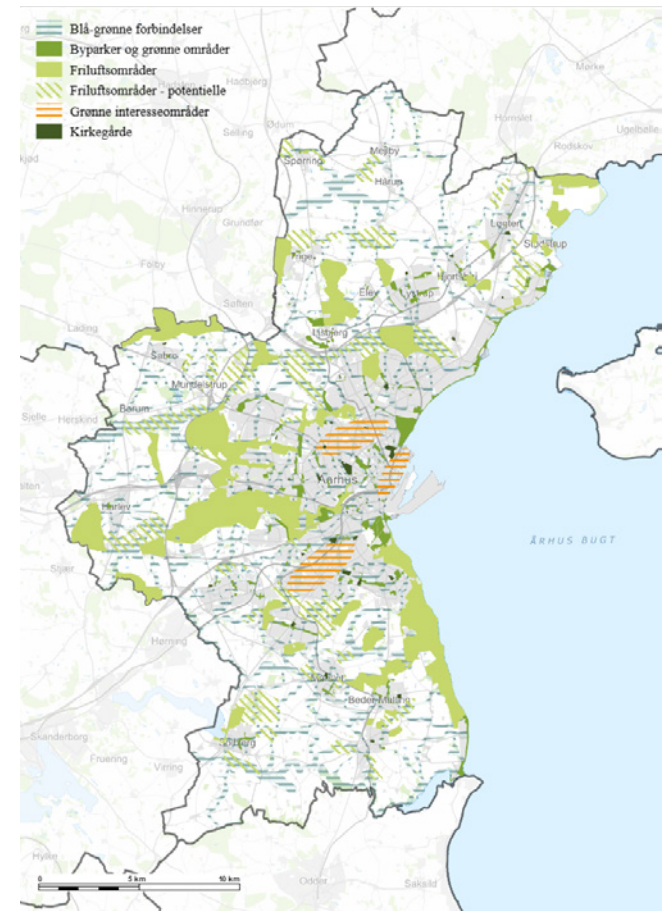
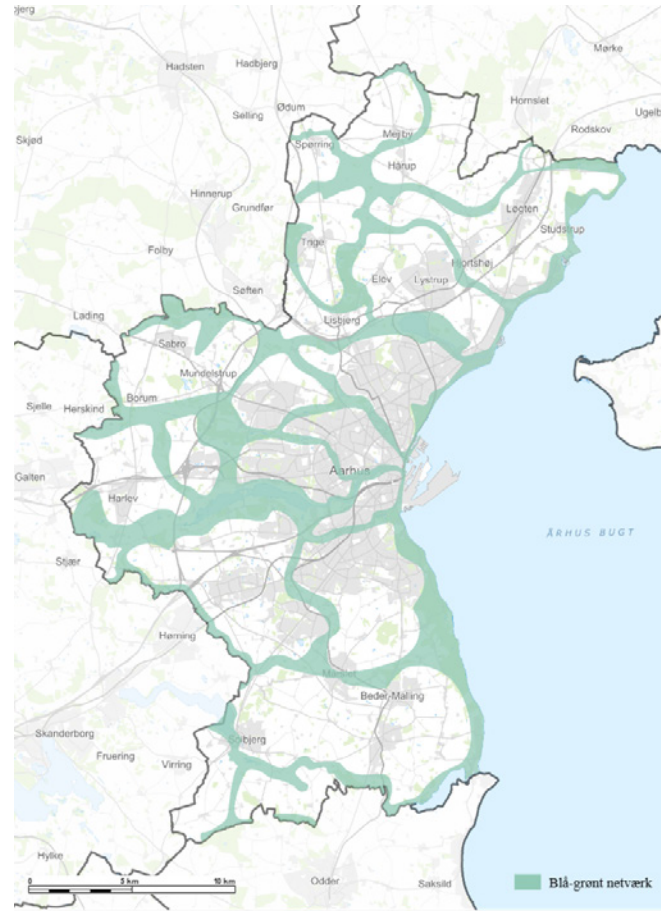
Lokalplanens bestemmelser skal fastlægge størrelsen på arealerne og typen af beplantning. I bestemmelserne fastlægges også et krav om, at beplantningen er etableret, før der gives en ibrugtagningstilladelse til bebyggelse – eller at der er stillet sikkerhed for etablering.

Kvantitet og kvalitet

Den grønne norm er summen af et regnestykke, og den er et godt afsæt, fordi den giver en bygherres rådgiver en grundlæggende forudsætning for at skabe grønne arealer med variation. Men normen kan ikke stå alene.

Lokalplanens juridisk bindende beplantningsplan med de forskellige grønne elementer og bestemmelserne sikrer kvalitet, som er stedstilpasset.

Opslag fra Aarhus Kommunes kommuneplan 2017. Opslagene viser den blå-grønne struktur og kludetæppet af forskellige elementer.

Eksempler på retningslinjer

- 1 Ved planlægning for større byudviklings- og byomdannelsesområder skal der sikres plads til nye byparker svarende til minimum 5% af områdets areal.
- 2 Ved opførelse af ny boligbebyggelse eller omdannelse af eksisterende bebyggelse til boliger skal der udlægges udendørs opholdsareal på terræn svarende til minimum 30% af områdets areal.
- 3 Opholdsarealerne skal udformes, så der opnås et varieret og oplevelsesrigt grønt miljø af høj kvalitet og biodiversitet.
- 4 Ved planlægning for lav boligbebyggelse, etageboliger, boliger i eksisterende bygninger og erhverv skal der sikres begrønning svarende til en grøn norm på 0,6

Eksemplerne stammer fra kommuneplanens afsnit "Fælles om pladsen".

Eksempler på retningslinjer

I alle lokalplaner skal der indarbejdes bestemmelser om beplantning, der sikrer grønne kvaliteter. Sikringen af grønne kvaliteter omfatter:

- 1 At øge biodiversitet ved at forbedre og udvikle eksisterende og nye grønne områder som levesteder og spredningskorridorer for dyr og planter.
- 2 At bevare og beskytte store og gamle træer samt værdifulde beplantninger.
- 3 At plante nye træer eller etablere anden beplantning...Der skal plantes forskellige arter, og nye træer skal sikres plads og gode vilkår.

Eksemplerne stammer fra kommuneplanens afsnit "Et grønnere Aarhus med mere blå".

Mere information

[Afsnit "Fælles om pladsen" i Aarhus Kommunes kommuneplan 2017](#)

[Afsnit "Et grønnere Aarhus med mere blå" i Aarhus Kommunes kommuneplan 2017](#)

[Aarhus Kommunes administrationsgrundlag](#)

Eksemplerne stammer fra Aarhus Kommunes gældende kommuneplan 2017. Forslag til kommuneplan 2025 blev sendt i offentlig høring i juni 2025 og forventes vedtaget endeligt i december samme år. Eksemplerne fra retningslinjerne i kommuneplan 2017 kan genfindes i forslagens retningslinjer 2.3,1, 2.3.2 og 2.8.3.

Bynatur i lokalplaner

Bynatur i lokalplanerne

Anbefalinger

- 1** Brug lokalplaner til at stille krav til bynaturen, som forpligter bygherrer – herunder udviklere, grundejere og brugere.
- 2** Udnyt hele paletten af hjemmel til at fremme bynatur – både nye muligheder for at regulere naturforhold og gamle kendinge som f.eks. muligheden for at fastsætte bestemmelser om beplantningens omfang, placering og sammensætning.
- 3** Anvend biofaktor og regulering af vækstvilkår som grundlag for bynatur med kvalitet.

Konkrete bestemmelser til inspiration

Planstrategi og kommuneplan er ikke direkte bindende for borgerne, men kommunalbestyrelsen har pligt til at virke for, at kommuneplanen gennemføres. Lokalplanbestemmelser er bindende for ejere og brugere af de ejendomme, som lokalplanen omfatter.

Derfor er lokalplanerne et vigtigt værktøj til at sikre, at kommunens intentioner bliver realiseret. Denne del af inspirationskataloget handler om, hvordan lokalplanlægning kan bruges til at fremme bynatur.

I det første afsnit præsenteres cases fra ni kommuner med konkrete lokalplanbestemmelser, der kan bruges som inspiration for andre kommuner.

Planlovens hjemmel og bynatur

Lokalplankataloget – planlovens afsnit om hjemmel til lokalplanbestemmelser – åbner mulighed for at regulere en række forhold, der kan have betydning for bynatur.

Casene fra de ni kommuner viser, hvordan man kan bruge dele af hjemlen. Men det kan være givtigt at overveje mere generelt, hvordan bynaturen kan få bedre vilkår med kommunens lokalplanlægning.

Efter de kommunale cases følger et afsnit med et samlet overblik over hjemlen og perspektiverne for bynatur. Afsnittet er ikke en facitliste. Der kan være flere muligheder for at fremme bynatur med hjemmel i lokalplankataloget.

Udfordringer for lokalplanlægningen

Det er ikke nyt at bruge lokalplanlægning til at regulere omfang, placering og udformning af grønne områder. Men det grønne som bynatur er en forholdsvis ny vinkel, der også sætter fokus på artsrigdom og kobling af forskellige behov som f.eks. rekreation, regnvandshåndtering og naturværdi.

Lokalplaner fastsætter bestemmelser om arealanvendelse, og der er som udgangspunkt ikke handlepligt. Derfor udfordrer den nye vinkel planlægningen af flere grunde – ikke mindst, når man ønsker at skabe grundlaget for naturværdier.

I en lokalplan er arealanvendelsen noget statisk. En lokalplan kan f.eks. fastlægge, at der skal være etableret et læbælte med en blanding af mindre træer og buske.

Den foranderlige natur

Lokalplanlægning fastsætter derfor en tilstand, kan man sige. Men naturen er foranderlig, og et læbælte udvikler sig over tid. Træerne vokser og dør. Naturværdierne er i høj grad knyttet til det, som en lokalplan ikke kan regulere. De små planter og dyrelivet, som kommer af sig selv.

Driften af læbæltet har stor betydning. Kunstgødning kan være afgørende for, hvilke planter der indfinder sig. Beskæring kan skabe lys til bundvegetationen men også hindre, at træer og buske udvikler sig naturligt.

Det sidste afsnit i inspirationskatalogets del om lokalplanlægning handler om de udfordringer, der kan være, når en kommune vil bruge lokalplanerne som værktøj.

Ny hjemmel til at fremme bynatur

Med ændringer i planloven fra 2024 må lokalplanerne nu fastsætte bestemmelser om naturforhold. Det åbner mulighed for at regulere vækstbetingelser over og under jordoverfladen og for at stille krav om bynatur med specifik beplantning.

Det er nu nemmere at planlægge for midlertidige byhaver – enten ved at fastlægge lokalplanbestemmelser om midlertidige byhaver eller ved at dispensere fra anvendelsesbestemmelserne i op til 10 år.

Derudover er det præciseret i planloven, at der må stilles krav om etablering af grønne områder som en del af fællesanlæg, før der gives en ibrugtagningstilladelse til ny bebyggelse.

Kommunerne er i gang

Casene fra de ni kommuner viser, at kommunerne allerede er i gang med at regulere vækstbetingelser over og under jorden. Der stilles krav til plantebeddenes størrelser og til jordvolumen.

Ingen af lokalplanerne åbner mulighed for midlertidige byhaver endnu. Muligvis fordi hjemlen er så ny. Men der stilles præcise krav til beplantningens sammensætning og til planternes antal og størrelser.

De fleste kommuner sikrer, at beplantning etableres som en del af fællesanlæggene, før der gives en ibrugtagningstilladelse.

Gammel hjemmel med nyt fokus

Casene viser også, at kommunerne bruger den hjemmel, som fandtes før 2024, til at fremme bynatur. Mange kommuner stiller krav om brug af hjemmehørende plantearter med værdi for det danske dyreliv.

Nogle steder kombineres kravet om hjemmehørende arter med forbud mod at bruge invasive planter. Enkelte kommuner anbefaler selvsåning eller brug af frø fra lokale biotoper, når der skal etableres beplantning. Lokalplanbestemmelser fastlægger beplantning på både terræn, facader og tage.

Der er et fokus i lokalplanerne på at sikre en varieret beplantning og valgmuligheder for private aktører, hvor lokalplanbestemmelserne tidligere ofte fastlagde, at f.eks. levende hegn skulle være ensartede.

Værktøjer støtter lokalplanproces

Flere af de 9 kommuner tager nye værktøjer i brug, som understøtter arbejdet med klima og bynatur i lokalplanprocessen. Nogle kommuner har udviklet kataloger og guides, som skal hjælpe bygherrer med at tænke naturkvalitet og regnvandshåndtering med fra start.

En del kommuner stiller krav til biofaktor i kommuneplanen. I forbindelse med efterfølgende lokalplanprocesser afklares det, hvordan biofaktor-kravet sikres overholdt.

Kravene kræver af bygherrer, at de kan vise, hvordan deres projekter lever op til biofaktor. Efterfølgende sikrer lokalplanbestemmelserne, at aktørerne etablerer den beplantning, som projekterne viser.

Ingen biofaktor i lokalplanerne

Ingen af de kommunale cases i inspirationskataloget viser eksempler på lokalplanbestemmelser med krav til biofaktor, men der er eksempler på biofaktor i bestemmelserne i nogle af Gladsaxe Kommunes senere lokalplaner.

Om der er hjemmel til biofaktor i lokalplanbestemmelserne, må afklares i Planklagenævnet. Mens bebyggelsesprocent er et entydigt begreb, fordi beregningsmodellen er fastlagt i bygningsreglementet, så er begrebet biofaktor mindre klart, fordi nogle kommuner har udviklet egne beregningsmodeller.

Der findes ingen nationalt fastlagt beregningsmodel for biofaktor i dag, men en fælles model kan måske medvirke til at gøre begrebet så præcist, at det er klart nok til lokalplanbestemmelser. Kan en lokalplan fastsætte krav til biofaktor i bestemmelserne, vil det medvirke til at sikre grønt med et præcist omfang, mens bygherrerne får frihed til at sammensætte beplantningen frit.

Bevaring af beplantning

Lokalplaner har længe kunnet sikre bevaring af beplantning, så længe det kan fastlægges entydigt, hvilken beplantning det drejer sig om – f.eks. på et kortbilag.

Flere af de ni kommuner bruger denne hjemmel allerede, lige som mange andre kommuner gør. De udpeger typisk bevaringsværdige træer eller sammenhængende bevaringsværdige beplantninger som f.eks. læbælter.

Hvor bevaring tidligere havde fokus på beplantningens æstetiske, rumlige og kulturhistoriske værdier, kan der nu lægges et nyt lag til: Kommunerne er bevidste om, at det er bedre at bevare beplantning end planlægge for ny,

fordi eksisterende beplantning allerede har en naturværdi.

Hvad skal vi bevare og fremme?

Træer og læbælter er nemme at få øje på, og det er let at se, hvis de forsvinder. Men naturværdi er knyttet til meget andet end de største og længstlevende planter.

Det er ikke kun træer, der har en betydning for dyrelivet – det har også små, kortlivede græsser, stauder og svampe og de mikroorganismer, vi ikke kan se.

Det er ikke alene de levende og fuldtudgroede planter, men også de små spirer og det døde ved, som gavner biodiversiteten. Naturen er noget, der er under udvikling. Noget, som ikke fuldt ud er under vores kontrol.

Fokus på dyreliv, terræn og jordbund

Traditionelle lokalplanbestemmelser har svært ved at sikre en foranderlig natur, som består af en helhed af store og små organismer og levende og dødt.

Odense Kommunes bygherreguide sigter mod det, som ikke kan reguleres med en lokalplan – nemlig

dyrelivet. Det, som ikke kan sikres med bestemmelser, kan man give gode betingelser ved at stille lokalplankrav om beplantning, som tilgodeser dyrelivet.

Københavns Kommunes biodiversitetskatalog opfordrer til at overveje bevaring af terræn og jordbund, som de er, fordi det eksisterende rummer kimen til naturværdi.

Tænk natur og vandet med

Hvor grønne områder i byen tidligere primært handlede om at sikre rekreative udfoldelsesmuligheder, ser kommunerne et behov for at samtænke rekreation med naturkvalitet og regnvandshåndtering.

Øgede mængder regnvand skal i stigende grad håndteres lokalt og på terræn for at undgå at belaste kloaker og bruge CO₂-udledende produktion af beton til anlæg i jorden.

Pladsen er trang i byerne, og der er mange behov og udfordringer, der skal løses på samme areal. De fleste af kommunerne arbejder derfor på, at rekreative områder, regnvandstekniske anlæg og naturværdi går op i en helhed.

Varsomhed i anlægsfasen

Intentioner om bevaring af eksisterende bynatur og udvikling af nye naturværdier kan være ligegyldige, hvis ikke naturarealerne og beplantning – eksisterende eller ny – beskyttes i anlægsfasen.

Træer, som bliver påkørt, og jord, der bliver komprimeret, er en dårlig forudsætning for bevaring og udvikling af bynatur.

Flere af de ni kommuner stiller derfor krav om, at bevaringsværdige træer beskyttes inden for kroneudhænget, og at transporten på ubebyggede arealer begrænses.

Mere information

[Gladsaxe Kommunes kommuneplan 2021](#)

[Gladsaxe Kommunes lokalplan 288](#)

Kommunecase

Biofaktor i Gladsaxe Kommunes kommuneplan

Gladsaxe Kommunes kommuneplan 2021 stiller krav om biofaktor til forskellige typer anvendelser. Der skal f.eks. sikres en biofaktor på 0,5 i boligområder og 0,3 i erhvervsområder.

Kommuneplanen fastsætter en beregningsmodel for biofaktor, og det fremgår, hvilken score der gives til anlæg af varierende karakter: Tætklippet græs giver f.eks. scoren 0,5, mens skovbevoksning giver scoren 2.

Biofaktor i lokalplanerne

Nogle af Gladsaxe Kommunes senere lokalplaner udmønter kommuneplanens krav om biofaktor i bestemmelserne. Det gælder f.eks. lokalplanerne 256, 288 og 293. I § 8.3 i lokalplan 288 fremgår det, at biofaktoren som minimum skal overholde følgende krav.

- Åben/lav-boliger og etageboliger: 0,5.
- Kontor- og serviceerhverv samt detailhandel: 0,3.

Det fremgår også i lokalplanen, at der skal gøres rede for, hvordan biofaktoren opnås i henhold til bilag 16 i lokalplanen. I bilaget står der bl.a., at hensigten ikke er at udregne en præcis biofaktor.

Fokus er på værdien af det grønne, og det skal fastsættes i lokalplanerne, hvordan biofaktoren bruges konkret. Nogle gange skal den fastlægges meget præcist. Andre gange kan den bruges som overslag.

1 Hjemmehørende arter

Billund

Læringspunkter

- 1 Brug vision og samarbejde med private til at skabe sammenhængende grønne områder.
- 2 Sikr at nye, større grønne områder placeres i forlængelse af den eksisterende grønne struktur.
- 3 Fastsæt en konkret artsliste i lokalplanbestemmelserne for valg af planter, så det er klart, hvad der menes med hjemmehørende arter.

Helhedsorienteret udvikling

I 2015 blev Billund Byvision udarbejdet i et samarbejde mellem kommunen, Realdania og KIRKBI – et selskab, som er ejet af familien Kirk Christiansen, der også står bag LEGO.

Formålet med byvisionen er at sikre en helhedsorienteret, strategisk udvikling af Billund. Visionens bycharter består af fire grundværdier, der skal guide Billunds udvikling.

En af dem handler om, at naturen skal være nærværende. Billund skal være forbundet med landskabet. Biodiversiteten og forståelsen af naturen skal være styrende for udviklingen.

Centralt i Billund ligger travbanen, hvis fremtid er usikker på daværende tidspunkt. Byvisionen foreslår, at travbanen udvikles til en ny bydel med bebyggelse i hele området.

Billunds grønne hjerte

I 2021 bliver travbanen købt af KIRKBI, og i december 2023 vedtager kommunalbestyrelsen en lokalplan 338 for området. Den nye lokalplan skal åbne mulighed for, at området omdannes til en ny bydel med boliger og erhverv.

Bebyggelsen koncentrerer sig i mindre byggefeltet omkring en lokalgade, og et større areal fritholdes til rekreativt grønt område og til regnvandshåndtering: Travbyens grønne hjerte, som skal være en bypark for alle Billunds borgere.

Det grønne hjertes placering understøtter den fortsatte beskyttelse af en § 3-sø, og så skal arealet bruges til håndtering af regnvand. En ny ådal er etableret, hvor vandet forsinkes, før det ledes til Billund Bæk.

Billund skal være forbundet med landskabet. Biodiversiteten og forståelsen af naturen skal være styrende for udviklingen.

Placeringen skaber også sammenhæng til skulpturstien, der ligger i et engområde langs Billund bæk. Det grønne hjerte og skulpturstien er omfattet af rammeområde 2.G.3 i kommuneplanen.

I den centrale del af byen, har Billund bæk i mange år været rørlagt. Bækken blev åbnet i 2017 i forbindelse med åbningen af LEGOHouse og de nye pladser i bymidten. Åbningen af bækken var et klimaprojekt, som blev udført i samarbejde mellem Billund Kommune, Billund Vand og KIRKBI.

Krav til artsvalg

Det grønne hjerte bliver altså en del af Billunds grønne korridorer omkring bækken, og lokalplan 338 fastsætter, at det grønne hjerte skal have en beplantning, som styrker områdets biodiversitet – i tråd med byvisionen, KIRKBIs projekt og borgernes ønsker.

Visualisering af det grønne hjerte fra lokalplan 338.

Billund Bæk, som er genåbnet i 2017.

Der skal bruges en variation af hjemmehørende plantearter, som passer til områdets næringsfattige jord og tiltrækker mange forskellige slags insekter og dyr.

Lokalplanens bestemmelser fastsætter, hvilke arter af træer, buske og urter, der må anvendes – f.eks. skovfyr, klitrose og liden klokke. Bestemmelserne udelukker også brugen af invasive arter.

Det er planen, at dele af det grønne hjerte bliver til vild natur. Efter etablering overdrages området til Billund Kommune. Det er derfor kommunen, der med sin drift kan skabe grundlaget for, at naturværdierne udvikles.

Lokalplanbestemmelser

- 1 **§ 9.2.1**
Området skal indrettes hovedsageligt med beplantning med hjemmehørende arter jf. plantelisten § 9.8 fx hjemmehørende naturgræsser og urter.
- 2 **§ 9.8**
Der skal sikres en stor variation i beplantningen, og derfor skal forskellige typer af beplantning indpasses med henblik på at skabe en oplevelsesrig og rumskabende effekt.
- 3 **§ 9.8.1/9.8.2**
Følgende arter af beplantning kan anvendes i hele lokalplanområdet: Navr, spidsløn, rødæl, vortebirk, rød kornel... almindelig syre, mussevikke, blåhat, kællingetand, liden klokke...
- 4 **§ 9.8.2**
Der må inden for lokalplanområdet ikke plantes følgende planter, som er opført på Miljøministeriets liste over invasive arter: Almindelig vandpest, bjergfyr, bynkeambrosie, canadisk bakkestjerne, contortafyr/klitfyr...

Mere information

[Billund Byvision \(2015\)](#)

[Opslag i Billund Kommunes kommuneplan om Billund](#)

[Billund Kommunes lokalplan 338 for Travbyen](#)

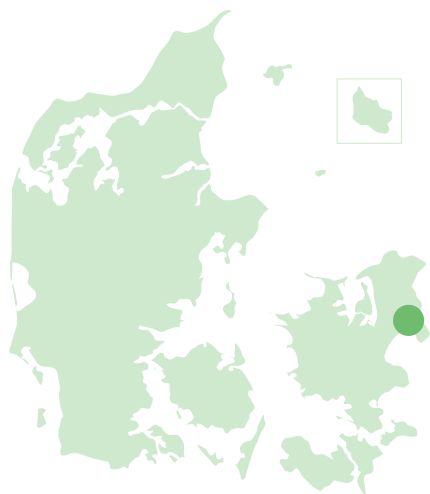
[KIRKBIs hjemmeside om Travbyen](#)

2 300 meter til grønt

Frederiksberg

Læringspunkter

- 1 Fastsæt en maksimal afstand fra hver bolig til et større grønt område.
- 2 Tænk rekreative grønne områder sammen med regnvandshåndtering.
- 3 Stil præcise krav til art, antal og størrelse på nye træer.

Guide til biodiversitet

Når der udarbejdes en lokalplan, skal der arbejdes samlet med bynatur og grønne værktøjer ud fra den konkrete kontekst og med udgangspunkt i pjecen 'Guide til biodiversitet i byggeriet'. Det fremgår i de generelle rammebestemmelser i Frederiksberg Kommunes kommuneplan 2025.

I guiden ridses nogle af kommuneplanens krav op – f.eks. krav om bevaring af træer, der er mere end 25 år gamle. Derudover er guiden en vejledning med inspiration til bygherrer.

Den handler om, hvordan man kan bruge facader, tage, beplantning og regnvandshåndtering til at fremme biodiversitet, men også om den gode proces fra registrering af eksisterende naturværdier til evaluering af det færdige projekt.

300 meter til grønt område

Et eksempel på Frederiksberg Kommunes arbejde med bynatur i lokalplanlægningen er lokalplan 223 for Rolighedsvej Bycampus på Frederiksberg, som ikke længere skal bruges af DTU og Københavns Universitet. Nu skal området udvikles til et blandet kvarter med bl.a. boliger og offentlige formål.

Omdannelsen giver mulighed for, at der etableres et større grønt område. Det skaber bedre forudsætninger for, at kommunen kommer i mål med sin vision om, at der højst er 300 meter fra hver bolig til et grønt areal på mindst 2.000 m².

Den nye anvendelse kræver lokalplan, men først afholder kommunen et paralleloppdrag med de involverede parter.

Bevaring af træer

Bevaring af 17 eksisterende træer på Bycampus er en forudsætning i paralleloppdraget. Der skal særlige argumenter til, hvis træerne ikke skal bevares.

To træer står i vejen for en parkeringskælder. To andre er på EU's liste over invasive arter. Derfor må træerne fældes, fremgår det i den lokalplan, som kommunalbestyrelsen vedtager efter paralleloppdraget. Men de skal erstattes med to nye træer per træ.

Lokalplanen udpeger de resterende træer som bevaringsværdige. Den stiller krav om, at der hegnes omkring dem i forbindelse med anlægsar-

bejder, så træerne beskyttes mod påkørsel, påfyld af jord, overgravning af rødder og komprimering af jorden.

Grønt område med regnvand

Lokalplanen for Bycampus fastsætter omfanget af opholdsarealer til de forskellige anvendelser inden for området. Den stiller også krav om, at mindst 2.500 m² af opholdsarealerne etableres som et sammenhængende grønt område. På den måde sikres det, at Frederiksberg Kommune får et nyt, stort grønt område.

Det grønne område skal bruges rekreativt med fokus på idræt og bevægelse. Men regnvandshåndtering i forbindelse med skybrud skal også tænkes med.

Kommunen har beregnet, at der er behov for forsinkelse af skybrudsvand. Derfor skal det grønne område medvirke til at forsinke regnvand med anlæg til regnvand under jorden, og beplantningen skal kunne tåle periodevis oversvømmelse.

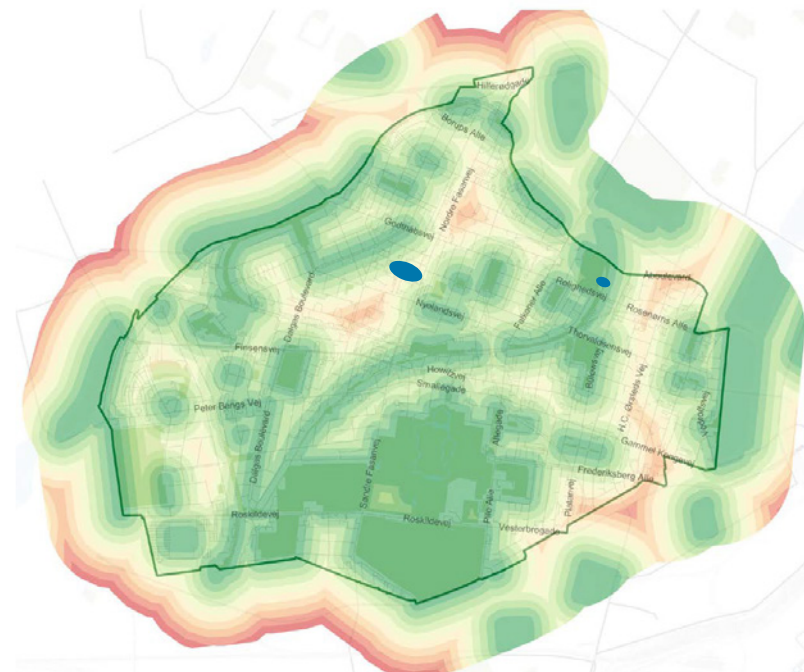
Krav til ny beplantning

Der skal etableres ny beplantning inden for Bycampus, når det omdannes, fastsætter lokalplanen med præcise krav til beplantningens omfang, størrelse og artsvalg.

Det fremgår bl.a. i bestemmelserne, at der skal plantes 10-15 ægte kastanjer eller valnøddetræer i det store grønne område, og at nyplantede træer skal have et stammeomfang på 18-20 cm i 1 meters højde.

Lokalplanen indeholder også krav om grønne tage, beplantning på tagterrasser, facadebeplantning, staudedebe, buske, græsser og beplantning af mindre træer oven på parkeringskælder.

Facader, tage, beplantning og regnvandshåndtering skal bruges til at fremme biodiversitet, men det handler også om den gode proces fra registrering af eksisterende naturværdier til evaluering af det færdige projekt.

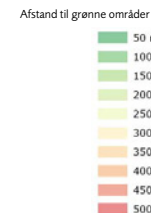

I retningslinjerne i Frederiksberg Kommunes kommuneplan er der et mål om, at der højst må være 300 meters gangafstand mellem en bolig og et rekreativt område på mindst 2.000 m². Det mål er allerede opnået i det meste af kommunen.

Realisering af målet kan styrkes ved den fremtidige byudvikling – f.eks.

ved at integrere et grønt område ved omdannelsen af Frederiksberg Hospital og ved udviklingen af Bycampus Rolighedsvej. Hospitalet er vist med stor blå oval, Bycampus med lille.

Rød viser afstande på 500 meter eller mere fra boliger til større rekreative områder. Grøn viser afstande på 50 meter eller mindre.

Eksempler på bestemmelser

1 § 7.1.3

Mindst 2.500 m² af opholdsarealet skal fremstå som det grønne område.

2 § 7.3

Bevaringsværdige træer og beplantningsstrukturer...må ikke fældes eller beskæres uden kommunalbestyrelsens tilladelse. Øvrige eksisterende træer skal i videst muligt omfang indgå.

3 § 7.3

Ved grave- eller anlægsarbejder tæt ved de bevaringsværdige træer...skal der sikres mod påkørsel af stamme og krone, opfyldning, overgravning af rødder samt komprimering af jorden omkring rodnettet. De bevaringsværdige enkelttræer...skal som udgangspunkt beskyttes ved indhegning ud til drypzonen.

4 § 7.3

Den beplantede struktur langs Åboulevard...skal bevares...Den beplantede struktur skal...bestå af ca. 15 stk. træer af hjemmehørende arter primært som hvidtjørn, men også nav og ahorn, samt nogle større og løvfældende træer, som for eksempel ask.

5 § 7.3

Den beplantede struktur langs Den Grønne Sti...skal bevares. Den skal...bestå af hjemmehørende arter som kirsebær, æble, nav og ahorn samt nogle større og løvfældende træer, som for eksempel lind og ask.

6 § 7.6.1

Den grønne campuskant skal have et grønt udtryk med varierende beplantningstyper: Klatreplanter, stauderede, solitære træer, grupper af træer og stambuske.

7 § 7.6.2

Der skal plantes to erstatningstræer for det eksisterende træ. Erstatningstræerne...skal have en vis størrelse ved plantningen, svarende til et stammeomfang på 18/20 cm ved 1 m højde.

8 § 7.6.2

Ny beplantning skal...bestå af cirka 5 opstammede træer og 10 flerstammede træer.

9 § 7.9.1

Ved etablering af parkeringskælder...skal det sikres, at opholdsarealer på terræn over parkeringskælder...kan beplantes med træer i et omfang af ca. 65 flerstammede træer, stambuske og opstammede træer.

10 § 7.10.1

Op ad facaderne...skal der etableres ribbede strukturer...med klatreplanter som en blanding af løvfældende og stedsegrønne.

11 § 7.10.1

På tagterrasser...skal der indarbejdes mindre brugsplæner og højbede med stauder, eng- og prydgræsser og stambuske. Der skal plantes mindre træer i plantekasser eller anden opbygning.

12 § 7.11.2

Eksisterende bevaringsværdige træer...skal suppleres af 10-15 nye træer...der i udvokset stand får en tilsvarende højde på 15-20 meter. De nye store træer skal være valnødde- og/eller ægte kastanjetræer, der skal have en vis størrelse ved plantningen svarende til et stammeomfang på 18/20 cm ved 1 m højde. Herudover skal der plantes mindre træer, der i udvokset stand får en højde på 3-5 meter. Disse træer skal ved deres bark, blomstring og løv skabe variation i farver hen over året, som for eksempel bærmispel, blodblomme og mirabel. De mindre træer skal plantes i grupper af 3 til 5 stk. svarende til i alt 25 mindre træer. Der skal i bede plantes stauder, buske og urter som for eksempel kartebolle, merian, sommerfuglebuske og kæmpejernurt.

Bestemmelserne er fulgt op af detaljerede bilag, der viser beplantningsomfang og beplantningsstruktur, samt opbygning af plantebede på terræn og på tage og P-kælder.

Mere information

[Frederiksberg Kommunes kommuneplan 2025](#)

[Frederiksberg Kommunes guide til biodiversitet i byggeriet](#)

[Frederiksberg Kommunes lokalplan 223 for Rolighedsvej Bycampus fra 2020](#)

[Frederiksberg Kommunes strategi for bynatur og biodiversitet fra 2020](#)

To platantræer ved
Bülowsvej bevaret i
overensstemmelse med
lokalplanen.

Campuskant mod Åboulevarden.

Tagterrasse og gårdrum med beplantning.
Der er udført tilstrækkelig opbygning til
plantebede, og der er plantet varieret,
tæt og højt til start med god pleje, så der
allerede er grønt og frodigt et år efter
etablering.

3 Vilde hegn

Hedensted

Læringspunkter

- 1 Stil krav om hjemmehørende arter i hegn.
- 2 Skab grundlaget for bynatur, der spreder sig fra nærområdet.
- 3 Fastsæt lokalplanbestemmelser om regnvandsanlæg og jordbundsforhold, som fremmer bynatur.

Boliger ved Gudenåen

I 2020 vedtager kommunalbestyrelsen i Hedensted Kommune lokalplan 1133 for et byudviklingsområde i Aale. Lokalplanen er udarbejdet for, at der kan bygges ca. 40 boliger i en udvidelse af byen mod syd.

Lokalplanen omfatter arealer langs Gudenåen, der ligger inden for åbeskyttelseslinjen. Arealerne er en del af Grønt Danmarkskort og større sammenhængende og bevaringsværdige landskaber, som er udpeget i kommuneplanen. Der findes flere § 3-beskyttede naturtyper inden for åbeskyttelseslinjen.

Arealerne inden for åbeskyttelseslinjen udpeges som to særlige delområder, der kun må anvendes til rekreative formål, regnvandshåndtering og naturpleje. Her må der etableres heste- og kvæghold, men ikke ny beplantning. Hegn skal tillade passage for små vilde dyr som f.eks. pindsvin.

Hegn med karakter af selvgroet natur

Lokalplanen åbner mulighed for åben/lav- og tæt/lav-boliger i lokalplanens tre øvrige delområder.

Når en lokalplan fastsætter bestemmelser for hegn i skel i områder med åben/lav-boliger, vil den ofte stille krav om klippede ligusterhække og lignende. Lokalplan 1133 fastlægger, at hegn skal bestå af en blanding af hjemmehørende arter som f.eks. hassel og hyld.

I delområdet med tæt/lav-boliger må der ikke hegnes i skel, men kun omkring små private terrasser eller haver. Også her skal der plantes hjemmehørende buske for at give en karakter af selvgroet natur.

Træer, buske og blomstereng

Der skal være beplantning langs veje og stier, fastsætter lokalplanen, og der skal vælges arter, som skaber et oplevelsesrigt naturmiljø for mennesker og giver plads til insekter og fugle.

Lokalplanen stiller krav om et vejtræ for hver 30 meter og en busk for hver 20 meter. Træer skal være hjemmehørende arter, og der skal bruges buske som f.eks. kornel og hindbær, der giver duft og noget at smage på.

De ubebyggede arealer imellem tæt/lav-boligerne skal etableres som blomstereng med hjemmehørende arter af træer, buske, græsser og blomster.

Regnvandshåndtering

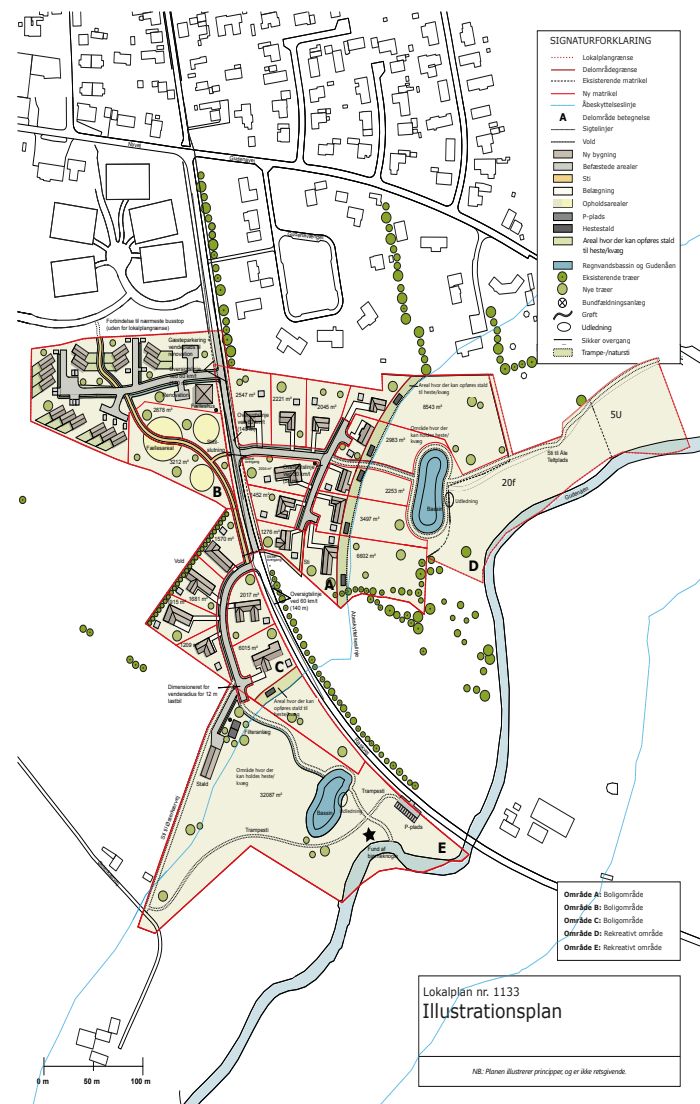
Der udlægges to arealer til regnvandsbassiner, hvor regnvandet skal forsinkes, inden det ledes til Gudenåen. Lokalplanbestemmelserne fastsætter, at bassinerne skal have bløde kurver og naturkarakter.

Hældningen på bassinernes brinker må højst være 1:5. Der må ikke lægges muld på brinkerne, og de må ikke beplantes. I stedet skal overfladen bestå af næringsfattig råjord, og naturen skal indfinde sig i sit eget tempo.

Lokalplanen opfordrer til at høste frø på engene ved Gudenåen og sprede dem på brinkerne i stedet for at bruge generiske frøblandinger.

Lokalplanen stiller krav om et vejtræ for hver 30 meter og en busk for hver 20 meter. Træer skal være hjemmehørende arter, og der skal bruges buske som f.eks. kornel og hindbær, der giver duft og noget at smage på.

Illustrationsplan fra lokalplan 1133.

Eksempler på bestemmelser

- 1

§ 9.1 (for tæt/lav-boliger)

Der må ikke...opsættes hegn, stakit eller lignende der markerer skel...(der) må etableres en have/terrasse med et areal på maks. 80 m². Der må plantes hæk på 2 sider rundt om haven/terrassen som buske af hjemmehørende arter, for at fremstå i karakter af selvgroet natur.
- 2

§ 9.1

Ubebyggede arealer (indkørsler og parkeringspladser undtaget) skal etableres som blomstereng, med en blanding af hjemmehørende græs- og blomsterarter, og kan beplantes med spredte grupper af træer og buske af hjemmehørende arter.
- 3

§ 9.1 (for åben/lav-boliger)

Hegning langs veje, stier og mellem de enkelte parceller skal ske som buskmix af hjemmehørende arter, for at fremstå i karakter af selvgroet natur.
- 4

Note til § 9.1

Med hjemmehørende arter tænkes der danske arter af bl.a. hassel, hyld, rød kornel og dunet gedeblad.
- 5

§ 9.2

Langs stier og veje skal der for minimum hver 20 m, etableres minimum en busk, fra hver af følgende 2 plantefamilie-lister*
- 6

Note til § 9.2

Lokalplanen lægger særligt vægt på et naturvenligt bo- og oplevelsemiljø for alle sanser. Der skal derfor være et rigt og bredt spektrum af delte oplevelser, både hvad angår dufte, farver og smage. Hertil kommer liv i luften, med omkringflakkende sommerfugle, summende blomsterbestøvere, samt sangglade småfugle.
- 7

§ 9.3

Der skal plantes et vejtræ for minimum hver 30 m langs boligveje, i enten rabat eller min. 0,3m fra skel. Vejtræer skal være af hjemmehørende sort, f.eks. lind, bøg, spidsløn eller sølvløn.
- 8

§ 9.5

Regnvandsbassiner...skal indgå i omgivelserne som LAR-løsninger med natur-karakter...og må ikke indhegnes...Brinker i regnvandsbassiner skal have en hældning på maksimalt 20% (1:5). Brinker må ikke beplantes, tilsåes eller pålægges muld, men alene naturligt tilgroes af tilstødende naturlige plantearter.
- 9

Note til § 9.5

Naturkarakter kan etableres ved at udforme vandløb og bassiner med let snoede bløde kurver samt at trug og brinker henstår som råjord uden muld for et næringsfattigt miljø. Derved vil naturen i eget tempo indtage området og blive del af landskabet som et godt levested for dyr og planter. I stedet for isåning af frøblandinger kan man evt. høste fra engen ved Gudenåen, og sprede frøene på brinkerne, så brinkers beplantning naturligt bliver af de lokale hjemmehørende arter.

Mere information

[Hedensted Kommunes lokalplan 1133](#)

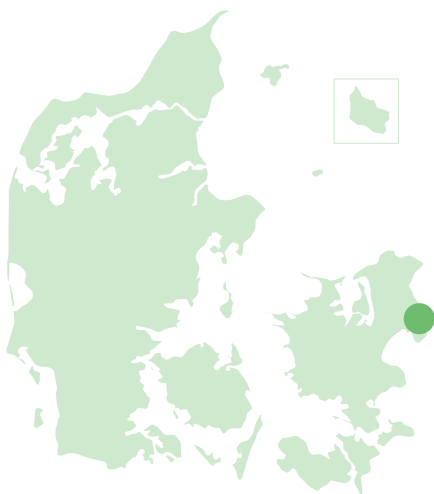
Lister over plantefamilier

- Liste 1:
Farver og dufte
- Rød kornel/kirsebærkornel (Cornus sanguinea/Cornus mas)
 - Engriflet hvidtjørn (Crataegus monogyna)
 - Pil (Salix aurita, Salix caprea, Salix repens, og/eller Salix pentandra)
- Liste 2:
Føle og smage
- Kirsebær/blommer/slåen (Prunus avium/Prunus padus/Prunus spinosa)
 - Mose-bølle/blåbær (Vaccinium uliginosum/ Vaccinium myrtillus)
 - Hindbær/Korbær (Rubus idaeus/Rubus caesius)

4 Præcist antal træer

København

Læringspunkter

- 1 Fastsæt krav til størrelsen på plantebede for at sikre gode vækstbetingelser.
- 2 Stil krav om grønne kantzoner omkring bygningerne.
- 3 Sikr begrønning af skure og andre mindre bygninger.

Stedsspecifik vegetation

I marts 2017 vedtager Københavns Kommunes borgerrepræsentation lokalplan 544 for Amagerbanen Syd. Lokalplanen skal åbne mulighed for, at et område med nedslidte erhvervsbygninger omdannes til et kvarter med bl.a. boliger, erhverv, butikker og restauranter.

Fremtidens bebyggelse skal udformes som en slags karréer med tre kiler imellem. Parkering skal primært placeres i kælder, så gårdum og kiler kan blive grønne.

Der er fokus på det grønne som bynatur. Der skal være rekreative muligheder og plads til regnvands-håndtering. Men også flere træer og grobund for biodiversitet. Der skal bygges videre på den stedsspecifikke vegetation.

Trævenlige vækstvilkår

Der skal plantes mindst 375 træer inden for området, fastsætter lokalplanens bestemmelser. Mindst 15% af træerne skal have en stamme-omkreds på 16-40 cm., når de plantes.

Træerne skal plantes i åbne muldbede på mindst 10 m² per træ. Plantes et træ på et befæstet areal, skal der være en åbning på mindst 15 m² med rodvenlig befæstelse til træet, og mindst 2,5 m² skal være åbent muldbed.

Der skal plantes mindst 375 træer inden for området, fastsætter lokalplanens bestemmelser. Mindst 15% af træerne skal have en stammeomkreds på 16-40 cm., når de plantes.

Lokalplanen anbefaler desuden, at plantebede til træer er mindst 1,5 meter dybe, og at der ikke etableres anlæg eller foretages terrænregulering inden for træernes drypzone.

Beskyttelse af beplantning

På et kortbilag i lokalplanen udpeges en række træer, som skal bevares. Træerne må kun fældes med borgerrepræsentationens tilladelse.

Lokalplanen anbefaler, at både eksisterende og ny beplantning beskyttes mod komprimering af jorden i forbindelse med nedrivning og anlæg. For træer er der behov for beskyttelse inden for drypzonen.

I forbindelse med byggeri skal der indsendes en redegørelse om beskyttelse af eksisterende beplantning og træer. Redegørelsen skal godkendes af kommunen.

Krav til ny beplantning

Alle byrum skal fremstå grønne og med artsrigdom, fastsætter lokalplanen. De grønne kiler skal have græsdække, stauder, buske og træer. Lokalplanen stiller krav til antallet af træer og også om, at der skal vælges forskellige arter.

Gårdrummene skal beplantes med små blomstrende, frugtbærende træer, bærbuske og enggræsser. Facaderne skal begrønnes med klatreplanter.

Kantzonerne skal udføres med træer og buske og afgrænses med slyngede plantebælter. I naboskel og ved opgange skal der hegnes med begrønnede espalier eller hække.

Lokalplanens tegning 5, som der henvises til i § 7.7. Tegningen viser både placering af nye træer (mørkegrønne) og bevaringsværdige træer (mellemgrønne cirkler). Øvrige signaturer viser vejtræer og eksisterende træer, som ikke skal bevares.

© Københavns Kommune

Lokalplanens tegning 7, som der henvises til i § 8.2. Tegningen viser det antal træer, som skal plantes i den nordligste af de tre kiler (mellemgrøn).

Eksempler på bestemmelser

- 1 **§ 7.7**
Beplantning skal etableres som beskrevet i § 8 og som angivet på tegning nr. 5. Der skal etableres min. 375 træer i lokalplanområdet. I hver kile og gårdrum skal mindst 15% af træerne ved etablering have en varieret stammeomkreds fra 16 cm og op til 40 cm.
- 2 **§ 7.7**
For større træer i muld gælder, at de skal plantes i åbne muldbede med minimum 10 m² bed pr. træ. For træer i lukkede befæstelser gælder, at der som minimum skal være en åbning på 15 m² rodvenlig befæstelse pr. træ. Heraf skal mindst 2,5 m² omkring stammen være åbent muldbed.
- 3 **§ 8.2**
Der skal indenfor træ- og plantevalg være stor diversitet med vægt på bærbuske og frugtbærende træer. Træbeplantningen skal indeholde minimum tre forskellige arter og minimum antal som angivet på tegning nr. 7.

- 4 **§ 8.7**
For alle gårdrum...gælder, at beplantningen skal være varieret og bestå af mindre, blomstrende og frugtbærende træer samt bærbuske og enggræsser. Arealerne skal udformes med overvejende græs- og plantedække...Facader, skure og overdækninger skal begrønnes med varieret og blomstrende klatre- eller slyngbeplantning.
- 5 **§ 8.8**
Mod naboskel og opgange skal kantzonen afgrænses af åbne og begrønnede espalier eller hæk i op til 1,3 m højde og mod omgivende byrum af buskbeplantning.

Mere information

[Københavns Kommunes lokalplan 544](#)

Eksempler på kantzoner i bebyggelsen.

© Astrid Amberg

5 Grønne bygninger

Odense

Læringspunkter

- 1 Fastsæt præcise lokalplanbestemmelser om beplantning på facader og tage.
- 2 Stil krav til omfanget af befæstelse for at fastholde regnvandet i området.
- 3 Tag stilling til udformningen af brandredningsarealer i lokalplanen.

Tydelig grøn karakter

I november 2024 vedtager kommunalbestyrelsen i Odense Kommune lokalplan 5-1042 for et tidligere jernstøberi i Hjallese. De fleste bygninger er revet ned.

Nu skal lokalplanen åbne mulighed for, at der kan bygges omkring 440 boliger. Der skal også være plads til erhverv og en dagligvarebutik. I lokalplanens redegørelse fremgår det, at lokalplanen skal sikre en tydelig grøn karakter.

Lokalplanen indeholder en række bestemmelser om bebyggelse, færdselsarealer, beplantning, vandhåndtering og naturforhold, som understøtter de grønne intentioner. Bestemmelserne skal understøtte biodiversitet.

Krav til antal, størrelse og afstande

Lokalplanbestemmelser om beplantning kan nogle gange være upræcise. Lokalplan 5-1042 stiller konkrete krav til antallet af træer og til størrelsen på træerne, når de er fuldt udvoksede.

Der er også krav til den maksimale afstand mellem træer langs vej og regnvandsbassiner, og lokalplanen sikrer, at der plantes træer ved indgangene til bebyggelse.

Eksisterende træer skal bevares og må ikke beskæres, hvis det beskadiger dem.

Beplantning med variation

Krav til antal og størrelse på træer medfører ikke nødvendigvis, at beplantning bliver forskelligartet og interessant året rundt.

Lokalplanen stiller krav om, at beplantningen skal være varieret i udtryk og artsvalg og med variation i løbet af året. 10 % af træerne skal være frugttræer.

Frugttræer blomstrer om foråret og giver frugt i løbet af efteråret, og tilbyder derfor oplevelser i sommerhalvåret. Blomster og frugt gavner desuden insekter og andet dyreliv.

Grønt på tage og facader

Bynatur omfatter ikke kun beplantning på terræn, men kan også dreje sig om beplantning på andre lodrette og vandrette flader. Lokalplan 5-1042 stiller krav om beplantning på både facader og tage.

Inden for hovedparten af delområderne skal mellem 15 og 35% af tagene skal have beplantning af sedum eller udføres med solceller, fastsætter lokalplanen. I ét af delområderne skal beplantning udgøre mindst 20% af facaderne på stueetagen.

Beplantning på facader og tage skal samlet svare til at areal på mindst 5.000 m².

Afvandingsforhold og vækstbetingelser

Lokalplanen stiller krav om, at højst 51 % af den enkelte grund må befæstes. Brandredningsarealer skal udføres med en forholdsvis tætmembran og belægning af grund og store sten.

Ved at begrænse mængden af befæstede arealer sikrer lokalplanen, at regnvandet bliver i området og siver ned i jorden til gavn for eksisterende og ny beplantning.

Mange bytræer lider under, at vækstbetingelserne er for dårlige. Lokalplanen fastsætter, at hvert nyt træ skal have et plantehul på mindst 18 m³, og jorden skal sammensættes rodenligt af muld og råjord, så træerne kan blive store og sunde.

Mange bytræer lider under, at vækstbetingelserne er for dårlige. Lokalplanen fastsætter, at hvert nyt træ skal have et plantehul på mindst 18 m³, og jorden skal sammensættes rodvenligt af muld og råjord.

Illustrationsplanskitse i lokalplan
5-1042, som viser, hvordan
bebyggelsen kan komme til at se ud.

Eksempler på bestemmelser

- 1 **§ 6.9**
15 %-35 % af bebyggelsen skal have flade tage med sedum og/eller flade tage med solceller.
- 2 **§ 7.4**
Stueetagens facade (skal) dækkes med beplantning på mindst 20 % af den samlede facadelængde.
- 3 **§ 9.1**
De fælles opholdsarealer skal udformes som grønne uderum med en beplantning, der i udtryk og artsvalg varierer.
- 4 **§ 9.2**
Inden for...skal der etableres tag- og facadebeplantning på bebyggelsen svarende til et areal på minimum 5.000 m².
- 5 **§ 9.2**
Beplantningen...skal etableres med en årstids- og artsvariation og skal tage udgangspunkt i arter, der er tilpasset jordforholdene på det givne sted.
- 6 **§ 9.2**
Mindst 10 % af alle træerne (skal) være frugttræer.
- 7 **§ 9.2**
Ved stormfald eller nødvendig fældning ved for eksempel sygdom skal der ske genplantning af træer.
- 8 **§ 9.2**
Inden for...skal der plantes minimum 100 træer. Heraf skal 25 træer plantes, så de har mulighed for at blive til større træer". Med "større træer" menes træer, der kan blive mindst 15 m høje og opnå en kronediameter på mindst 8 m.
- 9 **§ 9.2**
Indenfor...skal der plantes minimum ét mindre træ pr. indgang.
- 10 **§ 9.3**
I den nordlige ende af lokalplanområdet...er der tre store træer, som skal bevares. Træerne må beskæres, så længe det ikke medfører beskadigelse på disse. Ved stormfald og sygdom skal der ske genplantning af træer.
- 11 **§ 9.4**
Langs med Svendborgvej...skal størrelse og rytme på vejtræerne svare til de eksisterende træer, hvis disse ikke kan bevares.
- 12 **§ 9.4**
Afstanden mellem træerne må maksimalt være 20 m.
- 13 **§ 9.4**
For vejtræerne langs med regnvandsbassinet...skal størrelsen være mellemstore træer og afstanden maksimalt 8 m.
- 14 **§ 9.5**
Redningsarealer ...skal udføres i græs som en makadam med et tyndt muldlag under græsset.
- 15 **§ 9.7**
Der må maksimalt befæstes 51 % af den enkelte grund.
- 16 **§ 9.8**
Skråninger skal beplantes med flerårige planter, der passer til jordbundsforholdene omkring opstuvningsarealet.

Note til bestemmelserne: Hvert træ, der skal opnå denne størrelse, skal etableres med et plantehul med mindst 18 m³ jordvolumen med muld/råjord eller rodvenligt bærelag, så træerne kan udvikle sig til store og sunde træer.

Mere information

[Odense Kommunes lokalplan 5.1042](#)

6 Gode vækstbetingelser

Roskilde

Læringspunkter

- 1 Fastsæt krav om forskellige naturtyper, som passer til forholdene i området.
- 2 Stil krav om planter med lang blomstring til gavn for insekter.
- 3 Fastsæt lokalplanbestemmelser om overfladen på plantebede for at sikre gode afvandringsforhold.

Blandede boliger og biodiversitetsbånd

I 2021 vedtager kommunalbestyrelsen i Roskilde Kommune lokalplan 678. Lokalplanen åbner mulighed for, at der kan bygges 135 tæt/lav-boliger og et botilbud i Viby Øst – et byudviklingsområde i Viby.

De nye boliger skal bidrage til et blandet udbud af boligtyper og boligstørrelser i byen, hvor der i forvejen er mange parcelhuse.

Lokalplanen skal også sikre etablering af biodiversitetsbåndet – en grøn forbindelse gennem området med plads til rekreative aktiviteter og regnvandshåndtering, som også skal fungere som faunapassage.

Overdrev, enge og hjemmehørende arter

Lokalplanen fastlægger, at biodiversitetsbåndet skal være mindst 20 meter bredt. Der stilles også krav om, at området fremstår åbent og varieret.

Beplantningen skal være en artsrig blanding af hjemmehørende træer, buske, urter og blomsterløg med blomstring og fødeværdi for fugle og insekter. Der skal vælges hjemmehørende arter som f.eks. vildæble, tjørn og andre arter, som

fremgår på lokalplanens liste over træarter, der gavner biodiversitet.

Der skal etableres et tørt overdrev på de højtliggende dele af biodiversitetsbåndet med en beplantning af f.eks. røllike, merian og høgeurt. De lavtliggende og vådere dele af biodiversitetsbåndet, hvor der er regnvandshåndtering, skal udvikles til fugtige enge.

Gode vækstbetingelser for træer

Lokalplanen sikrer også grønne områder på de rekreative arealer omkring boligerne og botilbuddet, og bestemmelserne fastsætter krav til antallet og størrelsen på træer og valg af arter med henvisning til plantelisten.

Med bestemmelser om vækstbetingelser skaber lokalplanen grundlaget for levedygtige træer.

Bede til træer skal være mindst 10 m², hvis der er tale om åbne bede med en overflade af jord – i biodiversitetsbåndet dog mindst 5 m². Er bedene udført med belægning, skal det være en rodvenlig belægning på mindst 25 m², og en del af hvert bed skal stadig være åbent.

Eksempler på bestemmelser

- 1 § 8.5**
Biodiversitetsbåndet skal fremtræde artsrigt med hjemmehørende plantearter, der har stor fødeværdi for insekter og fugle. De højtliggende arealer skal have karakter af tørt overdrev, mens arealer langs regnvandsgrøfter og omkring regnvandsbassinerne skal fremstå som fugtige naturenge.
- 2 § 8.6**
Der skal desuden plantes enkeltstående samt grupper af buske og lave træer af hjemmehørende arter, som f.eks. seljepil, gråpil, el, hassel, vild æble, røn, hvidtjørn-arter, almindelig hæg, mirabel, slåen og hyld, jf. planteliste.
- 3 § 8.7**
Ved valg og sammensætning af urter, blomsterløg, træer og buske, skal det generelt tilstræbes en lang blomstring til gavn for bestøvende insekter.
- 4 8.52**
Træer langs veje, omkring P-lommer og i gårdrum samt ved opholdsarealer skal plantes med en minimum størrelse på 10-12 centimeter i omkreds målt på stammen i én meters højde.

- 5 § 8.53**
Træer skal som udgangspunkt plantes i åbne muldbede med min. 10 m² bed pr træ.
- 6 § 8.54**
Træer, som plantes i lukkede befæstelser, skal som minimum have 25 m² rodvenlig befæstelse pr. træ under jorden. Heraf skal mindst 2,5 m² omkring stammen være åbent muldbed, der evt. kan dækkes af risteværk.
- 7 § 8.55**
Træer og buske i biodiversitetsbåndet skal plantes i sammenhængende plantebede på 5-10 m², tilpasset den enkelte plantning. Træer plantes minimum som heister 150-175, og buske plantes minimum som lette buske.

En heister er et ungt træ med en tydelig gennemgående stamme og med jævnt fordelte sidegrene ca. 40 cm.

Mere information

[Roskilde Kommunes lokalplan 678](#)

Lokalplanens planteliste over træarter, der gavner biodiversiteten

- Mirabel, *Prunus cerasifera*
- Engriflet hvidtjørn, *Crataegus monogyna*
- Almindelig hvidtjørn, *Crataegus laevigata*
- Skovæble, *Malus sylvestris*
- Almindelig røn, *Sorbus aucuparia*
- Almindelig hæg, *Prunus padus*
- Tørst, *Rhamnus alnus*
- Benved, *Euonymus europaeus*
- Almindelig kvalkved, *Viburnum opulus*
- Hassel, *Corylus avellana*
- Avnbøg, *Carpinus betulus*
- Selje-pil, *Salix caprea* var. *Caprea*
- Vrietorn, *Rhamnus cathartica*
- Dunet gedebblad, *Lonicera xylosteum*
- Almindelig gedebblad, *Lonicera periclymenum*
- Rød kornel, *Cornus sanguinea*

Beplantningen skal være en artsrig blanding af hjemmehørende træer, buske, urter og blomsterløg med blomstring og fødeværdi for fugle og insekter.

I Skousbo, der også ligger i Viby, arbejder Roskilde Kommune med samme princip om at få naturen helt ind til boligerne som i Viby Øst. Her er realiseringen længere fremme.

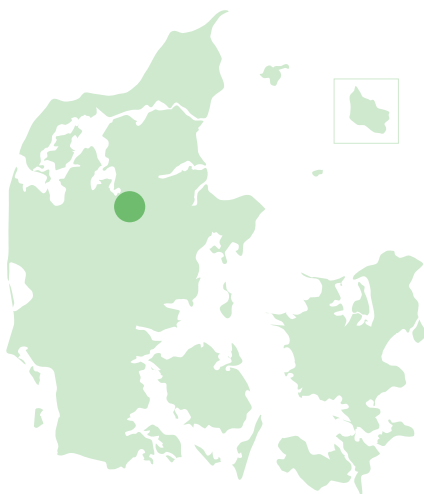
Visualisering af biodiversitetsbåndet og de omkringliggende boliger.

7 Grønne valgmuligheder

Viborg

Læringspunkter

- 1 Åbn mulighed for, at grundejer eller bygherre kan vælge mellem forskellige grønne løsninger.
- 2 Stil krav om, at tage udnyttes – enten til ophold eller grønne arealer.
- 3 Fastsæt bestemmelser om, at der skal etableres grønt på facader og plantes et antal træer, som modsvarer mængden af bebyggelse.

Fra erhverv til blandet bydel

I 2013 vedtager kommunalbestyrelsen i Viborg Kommune en helhedsplan for Banebyen – et ældre erhvervsområde syd for bymidten i Viborg. Helhedsplanen skal medvirke til at omdanne området til en levende, bæredygtig og blandet bydel med bedre sammenhæng til resten af byen.

Hærvejsbroen over jernbanen, et nyt gymnasium, GAME Streetmekka og Banebyparken er nogle af de initiativer, som efterfølgende er realiseret i den nye bydel.

Banebyparken er et naturrum på 10.000 m² med hjemmehørende træer og buske og plads til regnvandshåndtering. I en del af parken kan beplantningen vokse vildt.

Begrønning med valgmuligheder

Efter vedtagelsen af helhedsplanen har kommunalbestyrelsen godkendt en håndfuld lokalplaner for forskellige dele af Banebyen, som bl.a. skal sikre, at bydelen bliver grøn.

Lokalplanerne åbner mulighed for en bred vifte af anvendelser fra boliger til erhverv, detailhandel, restauranter og caféer, fitnesscenter, hoteller og offentlige formål. Men de stiller de samme betingelser til det grønne.

I lokalplan 455' § 8.1 er der krav om, at der skal vælges mindst to ud af fem løsninger, som bidrager til begrønning og bæredygtighed. De private udviklere har derfor frihed til at sammensætte grønne løsninger, som passer til deres visioner.

I lokalplan 455' § 8.1 er der krav om, at der skal vælges mindst to ud af fem løsninger, som bidrager til begrønning og bæredygtighed.

Lokalplanens § 8.1

- 1 Ved opførelse af ny bebyggelse, skal der vælges mindst to af nedenstående løsninger. Løsning B og D kan ikke vælges samtidigt.
- 2 **A:** Der skal etableres foranstaltningen, så mindst 25 % af tag- og overfladevand nedsives eller forsinkes inden for området. Mindst halvdelen af denne vandmængde skal håndteres som...åben vandhåndtering.
- 3 **B:** Etablering af vækstlag med beplantning på mindst 25 % af bygningens tagflade og mulighed for ophold på yderligere mindst 25 % af bygningens tagflade.
- 4 **C:** Etablering af beplantning, som i løbet af en årrække vil dække et areal svarende til mindst 20 % af bygningens primære facade eller mindst 10 % af to bygningssider.
- 5 **D:** Bygningens tagflade skal etableres som et levende grønt tag med beplantning.
- 6 **E:** Plantning af mindst 1 træ for hver 300 m² bebygget bruttoetageareal inden for det delområde, hvor bebyggelsen er placeret.

Mere information

[Viborg Kommunes helhedsplan for Viborg Baneby](#)

[Viborg Kommunes lokalplan 455](#)

(se også lokalplanerne 456, 476, 479, 496 og 534 på [plandata.dk](#))

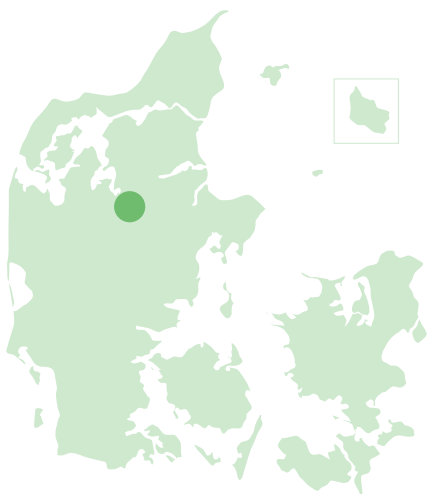
Eksempler på beplantning i Viborg Baneby.

© Viborg Kommune

8 Bindende landskabsplan

Viborg

Læringspunkter

- 1 Gør en præcis landskabsplan bindende.
- 2 Opdel lokalplanområdet i forskellige naturtyper.
- 3 Indtænk bæredygtig jordhåndtering ved mulighed for terrænregulering, som giver landskabelig variation og begrænser overskudsjord.

Bo tæt på naturen

I 2018 vedtager kommunalbestyrelsen i Viborg Kommune en helhedsplan for Taphede – et byudviklingsområde på næsten 200 hektar med plads til omkring 1.500 boliger.

Byudviklingsområdet ligger i det grønne Ø – et princip fra kommunens planstrategi, hvor byudvikling kombineres med udvikling af bynære landskaber omkring Viborg.

Det er hensigten i helhedsplanen, at Taphede skal være et område, hvor det handler om at bo tæt på naturen. Derfor skal boligerne etableres i små klynger og med forholdsvis stor tæthed, så der er plads til natur og landskab udenom.

Kompakte boligområder

Lokalplan 567 fra 2022 omfatter en del af udviklingsområdet, og den er grundlaget for at bygge 150 tæt/lav- og åben/lav-boliger.

"Klog" jordhåndtering understøtter biodiversitet. Mest mulig jord bør håndteres inden for området for at undgå, at det skal køres væk. Terrænbearbejdning kan fremme variation i landskabet.

Lokalplanen skal sikre, at boligområderne bliver kompakte, og der udpeges delområder til boligerne, hvor der er mulighed for udstykning af forholdsvis små grunde.

Imellem boligområderne er plads til at trække landskabet ind. Det er intentionen, at der etableres mange grønne områder med beplantning, som fremmer biodiversitet.

Bindende landskabsplan

I forbindelse med udarbejdelsen af lokalplanen er der lavet en landskabsplan for området. Landskabsplanen udpeger tre naturtyper, som skal udvikles – skovmose, overdrev og hedeslette.

Landskabsplanen fastlægger, hvilke arter af planter der skal være karakteristiske for hver af naturtyperne. I skovmose-området er det f.eks. vintereg, rødæl, gråpil og hassel. Der er fokus på træer og buske, fordi det er svært at styre græsser og urter.

Landskabsplanen er bindende for udviklingen af området, fordi den er vedhæftet som bilag 2 til lokalplanen, og der henvises til planen i lokalplanens bestemmelser.

Bevaring af træer og læbælte

Inden for området findes et par bevaringsværdige træer og nogle bevaringsværdige læbælter. Lokalplanen sikrer, at de bevares ved at stille krav om bevaring i bestemmelserne og udpege dem på et kortbilag.

Dør de bevaringsværdige træer, skal der plantes nye, fastsætter lokalplanen. Træer i læbælterne skal blive liggende som dødt ved, hvis de går ud.

Lokalplanen fastlægger bestemmelser om, hvordan de bevaringsværdige læbælter må udvikles. Dominerende ahorntræer må gerne fældes, og læbælterne må suppleres med tjørn, slåen, mirabel, hyld og tørst.

Mindst mulig overskudsjord

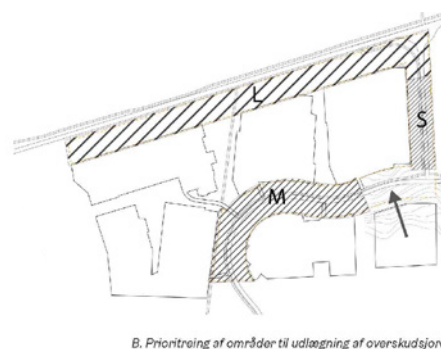
I landskabsplanen er der også et afsnit med tre principper om terrænbearbejdning:

”Klog” jordhåndtering understøtter biodiversitet. Mest mulig jord bør håndteres inden for området for at undgå, at det skal køres væk. Terrænbearbejdning kan fremme variation i landskabet.

Lokalplanen følger op på principperne i landskabsplanen ved at fastlægge rummelige bestemmelser om terrænregulering, samtidig med at der stilles krav om regulering i overensstemmelse med landskabsplanen.

Kortbilag 2 fra lokalplanen.

- Stor terrænbearbejdning
- Medium terrænbearbejdning
- Lille terrænbearbejdning

Principper for placering af overskudsjord fra landskabsplanen, som også er bilag 2 i lokalplanen.

© Viborg Kommune/Lytt Architecture.

Beplantningsplan i § 10.4

Delområderne skal beplantes og udformes ud fra principperne som vist i landskabsplanen (se bilag 2 til lokalplanen), så der etableres typer af træer, buske og frøblandinger, som beskrevet i naturtyperne "Skovmosen", "Overdrevet" og "Hedesletten" og med mindst det antal træer, der er vist i landskabsplanen.

Bevaring af træer i § 10.9

- 1 Bevaringsværdige læbælter og træer, der er vist på kortbilag 2, skal bevares.
- 2 Hvis træer i læbælter går ud eller falder, skal de henligge som dødt ved til gavn for dyrelivet. Ahorntræer i læbælter kan fældes, da de på sigt vil dominere læbæltet. Beplantning i læbælter kan suppleres med tjørn, slåen, mirabel, hylde og tørst.
- 3 Bevaringsværdige træer, der er vist på kortbilag 2, skal ved fald, sygdom, ælde eller hærverk genplantes med tilsvarende art.

Udnyttelse af overskudsjord i § 6.1 og 6.4

- 1 Ved byggemodning af området kan terrænet reguleres, så lavninger og forhøjninger kan udjævnnes og tilpasses det omkringliggende terræn, og overskudsjord kan delvis omplaceres inden for området.
- 2 Der skal etableres jordvolde/bakker inden for delområderne. Udformning af jordvolde/bakker skal følge principper i landskabsplanen (se bilag 2 til lokalplanen).

Viborgs grønne Ø.
Illustrationen stammer fra
helhedsplanen for Taphede.

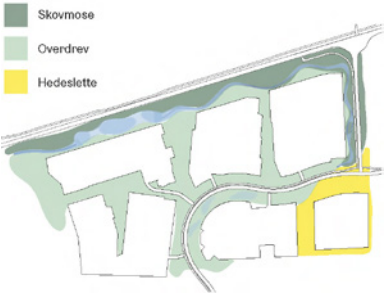

Diagram over naturtyper inden for lokalplanområdet og det primære artsvalg af træer til naturtypen overdrev. Bunden under træer og buske skal bestå af hjemmehørende arter og frøblandinger med græs skal undgås, så urter ikke udkonkurreres. Illustrationerne stammer fra landskabsplanen, som også er bilag 2 i lokalplanen.

© Viborg Kommune/Lytt Architecture.

Sargentæble Vildæble Hvidtjørn Fuglekirsebær

Vinteræg Hylde Slåen Tørst

Mere information

[Viborg Kommunes helhedsplan for Taphede](#)
[Viborg Kommunes lokalplan 567](#)

9 Mål på regnbede og grønne arealer

Aalborg

Læringspunkter

- 1 Fastsæt præcise mål på størrelse af grønne arealer som f.eks. fælles grønne områder, kantzoner og vejrabatter.
- 2 Skab grundlaget for gode vækstvilkår ved sikre plantebede med en vis dybde og god jordsammensætning.
- 3 Stil målbare krav til mængden af areal til regnvandshåndtering på terræn.

Ambitiøs byomdannelse

Aalborg Kommune er ved at udvikle Stigsborg ved Limfjorden. En ny bydel med bl.a. boliger, erhverv, butikker, plejehjem, skole og daginstitutioner. Her lå kemifabrikken "Syren", som lukkede i 1998. Aalborg Kommune købte arealet et par år efter og gik i gang med at udvikle visioner for Stigsborg.

I Aalborg Kommune er der tradition for ambitiøs planlægning for større byomdannelsesområder: Kommunen bruger arkitektkonkurrencer, mellemformsplaner og erfaringer fra tidligere omdannelsesprojekter til at finde frem til de særlige udfordringer og potentialer i hvert enkelt omdannelsesområde – også på Stigsborg.

"Syren" bliver til bypark

I 2017 bliver der afholdt et parallelopdrag om Stigsborgs fremtid med tre konkurrerende teams. Team Vandkunsten vinder parallelopdraget og udarbejder en udviklingsplan i samarbejde med kommunen.

På Stigsborg spiller fortiden som kemifabrik en afgørende rolle for mulighederne. En stor del af arealet er så forurenet, at det ikke kan bebygges. I stedet bliver løsningen, at arealet dækkes af et lag af ren jord, så det kan bruges til en ny, stor bypark på 15 ha. med plads til både rekreative aktiviteter og biodiversitet.

Flere penge til byggemodning

En del af udviklingsplanen er at arbejde med grønne løsninger på Stigsborg. Bydelen realiseres af et byudviklingsselskab, som Aalborg Kommune selv er med i. Det giver kommunalbestyrelsen nogle værktøjer, man ikke har som planmyndighed.

Gennem byudviklingsselskabet stiller kommunen f.eks. krav ved udbud af byggeretter og i kvalitetsprogrammer, som udviklerne skal leve op til. Som medudvikler vælger kommunalbestyrelsen også at bruge flere penge på byggemodning end normalt f.eks. på beplantning og regnbede.

Lokalplan for det mellem husene

Aalborg Kommune bruger også lokalplanværktøjet som redskab. Efter udviklingsplanen vedtager byrådet en rammelokalplan for Stigsborg. Lokalplanen fastsætter bestemmelser for en del af den kommende bebyggelse i bydelen. Men den skal især fastsætte bestemmelser for det, der sker mellem husene.

Det handler bl.a. om beplantning og regnvands-håndtering, og lokalplanen stiller krav til begge dele med henblik på at sikre både kvantitet og kvalitet.

Plads til bynaturen

Lokalplanen stiller krav om plads til bynaturen på Stigsborg. Der skal etableres kantzoner langs alle gader, og mindst 50% arealet i de dybeste kantzoner skal være beplantede.

Stueetagerne facader langs den centrale bygade skal være begrønnede, og så skal der være et sammenhængende, grønt fælles opholdsareal til hver bebyggelse med et omfang, der svarer til 1/4 af byggefeltets størrelse.

Træer og gode vækstvilkår

Langs Stigsborgs veje skal der være plantet træer, og lokalplanen fastsætter hvor mange med en maksimal, gennemsnitlig afstand mellem træerne. I det enkelte gårdrum skal der plantes mindst ét træ per 500 m² byggefelt.

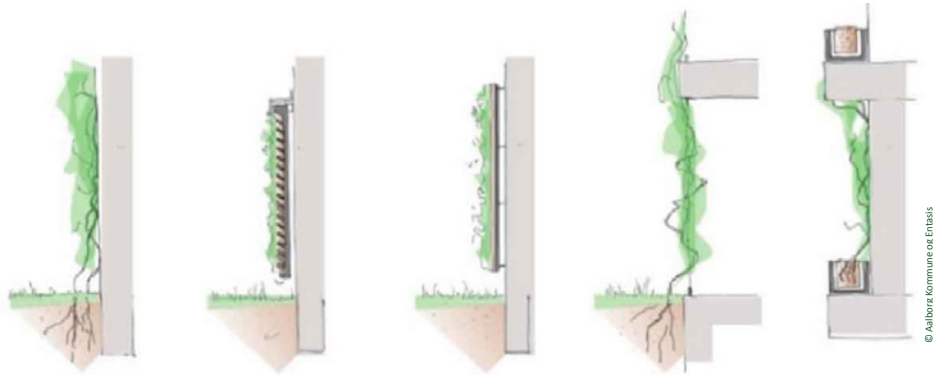
Inden for hvert byggefelt skal der etableres fælles opholdsareal svarende til mindst 1/4 af byggefeltets areal, og der skal plantes mindst et stort træ per 500 m² byggefelt.

Kravene om grønne kantzoner, facader, gader og gårdrum følges op med krav og anbefalinger til vækstvilkår. Der skal sikres muldbede med en størrelse på mindst 2,5 m² til hvert træ, og dybden på et bed skal være mindst 1,5 meter. Der bør arbejdes med at løsne råjorden og sikre et lag muld øverst i plantebedene.

Regnvand som kvalitet

På Stigsborg må regnvandet ikke nedsives pga. jordforurening. Bl.a. derfor kræver lokalplanen en terrænregulering, som sikrer, at vandet løber ned til Limfjorden men ikke direkte. Bydelen skal udformes med et LAR-system, der kan håndtere en 100-årshændelse.

Systemet skal tænkes sammen med begrønning og rekreativ anvendelse: Gaderne skal udføres med åbne regnbede, og lokalplanen fastlægger, hvor stor en del af vejudlægget, der skal anvendes til bedene. Bebyggelsernes gårdrum skal designes, så beplantning og forsinkelse af skybrudsregn ikke udelukker hinanden.

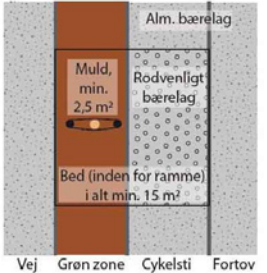
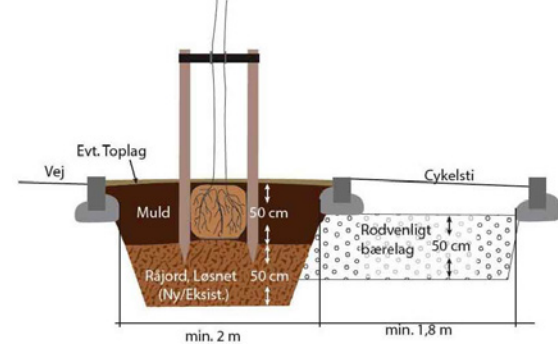
© Aalborg Kommune og Entasis

Lokalplanens § 6.7 stiller krav om facadebeplantning i stueetagerne langs Stigsborg Bygade. Illustrationerne til bestemmelsen viser måder at udføre facadebeplantning på, som skaber hvert sit udtryk og egner sig til forskellige planter og facader: Planter fra jord op af væg,

plantekassetter, planter på jordplade, planter fra jord op af wire og planter fra kasser på dæk. § 6.7 kræver også, at der sikres gode vækstvilkår til facadebeplantningen. Det er vigtigt for at sikre, at beplantningen bliver til noget.

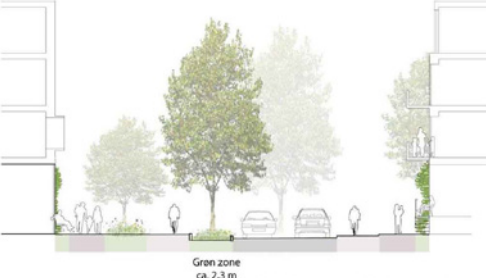
Der skal etableres kantzoner i varierede bredder langs alle facader mod gader og byrum. Det fremgår af lokalplanens § 7.1. Illustrationen fra lokalplanen viser principperne for en 2 meter dyb kantzone. Lokalplanen stiller krav om, at mindst 50% af kantzonens flade skal være beplantet. Der kan f.eks. etableres facadebeplantning og plantekummer. Hegn skal være levende eller begrønnede.

© Aalborg Kommune

§ 7.3 stiller krav til træer og anden beplantning, som skal sikre kvalitet, biologisk mangfoldighed, klimasikring og oplevelsmæssig variation – rumligt, sanseligt og hele året rundt. Lokalplanen anbefaler også tiltag i plantehuller til

træer, som skal sikre gode vækstvilkår. Illustrationerne viser, at et plantehul bør være mindst 1 meter dybt, at råjorden bør løsnes, og at der bør være et muldlag øverst på mindst 0,5 meter.

Lokalplanen sikrer plads til regnbæde og træer langs gaderne på Stigsborg. § 8.5 stiller f.eks. krav om, at 8% af grøn zone i fordelingsvejenes vejprofil skal udnyttes til rensning af vejvand, og så skal der plantes et træ per 7 meter vejstrækning. Kravet om 8% til regnvand har siden vist sig at være utilstrækkeligt i forhold til behovet.

© Aalborg Kommune

Eksempel på kantzone udformet som terrasse og promenadeforløb langs byparken Stigsparken. Imellem løber en åben vandreende, som er beplantet.

Eksempel på grøn zone i gaderum med fokus på biodiversitet i beplantningen.

I tillæg til regnbæde langs lokalgader er der etableret regnvandshåndtering i byrummene. Her ses et eksempel på et regnvandsbassin, der kombinerer teknisk anlæg, rekreation og begrønning. Løsningen er ikke opnået gennem lokalplanen men gennem kvalitetsprogrammer og byggemodning.

Eksempel på frodigt gårdrum i midten af en karrébebyggelse. Gårdrummet ligger ovenpå et parkeringsdæk i stueetagen "i maven" af bebyggelsen. Bl.a. af den grund er der lavet hævede bede for at få tilstrækkelig vækstlag.

Eksempler på bestemmelser

- 1 § 6.7**
Stueetagens facader langs Stigsborg Bygade skal beplantes...(der) skal etableres et plantebed med jord...på min. 1 m³ pr. facademeter. Bedet skal etableres, så planterne får passende mængde vand eksempelvis ved et vandingsystem.
- 2 § 7.1**
I forbindelse med nybyggeri skal der etableres kantzoner langs alle facader mod gaderum og byrum... Mindst 50% af kantzonen skal etableres som beplantet flade.
- 3 § 7.2**
Inden for hvert byggefelt skal der etableres sammenhængende, grønt fælles opholdsareal svarende til min. 1/4 af byggefeltets areal...opholdsareal(et) skal placeres i gårdrummet, så der opnås en god solorientering og god vindkomfort.
- 4 § 7.2**
Gårdrum skal gives en markant grøn karakter...med frodig stedstypisk beplantning i flere lag i form af træer, buske, klatreplanter, urter og græsser. Der skal plantes min. 1 stort træ pr. 500 m² byggefeltsareal.
- 5 § 7.2**
Gårdrum skal indrettes, beplantes og koteres, så de kan lagre forsinke regnvand ifm. skybrud.
- 6 § 7.3**
For træer plantet i fritliggende muldarealer...gælder, at de skal plantes i åbne muldbede med minimum 2,5 m² bed pr. træ. For træer plantet i lukkede befæstelser...gælder, at der som minimum skal være 15 m² rodvenlig befæstelse pr. træ. Heraf skal mindst 2,5 m² omkring stammen være åbent muldbed.
- 7 § 10.25**
Langs kørebanen skal der etableres en grøn zone med en bredde på min. 2,3 m. I den grønne zone skal der etableres regnbede med beplantning til rensning af vejvand svarende til 8% af vejarealet. Der skal plantes et stort vejtræ...for min. hver 7. m vejstrækning.
- 8 § 8.5**
Et åbent bed er et areal, hvor der ikke må være fast belægning. Træer bliver plantet i forhøjninger eller kasser, så der sikres 1 m jordlag.

Mere information

[Aalborg Kommunes rammelokalplan 1.2.118](#)

[Aalborg Kommunes udviklingsplan for Stigsborg](#)

[Aalborg Kommunes kvalitetsprogram for gader og byrum](#)

10 127 egnede plantearter

Aarhus

Læringspunkter

- 1 Stil krav til omfang på grønne arealer og antal og størrelser på planter.
- 2 Sikr gode vækstbetingelser med krav til bedstørrelser og jordbundsforhold.
- 3 Brug et detaljeret plantekatalog som bilag til lokalplanen.

Størst mulig biodiversitetsværdi

I marts 2025 vedtager kommunalbestyrelsen i Aarhus Kommune lokalplan 1226 for omdannelsen af en del af Aarhus' tidligere amtssygehus.

Det fremgår i redegørelsen, at beplantningen primært skal være hjemmehørende. Der skal vælges arter, som har størst mulig biodiversitetsværdi.

Lokalplanen er udarbejdet på grundlag af en udviklingsplan for området, som udstikker rammerne for omdannelse af sygehuset til en bydel med boliger, men også erhverv, daginstitution, offentlige formål og detailhandel.

Præcise bestemmelser og plantekatalog

Der er præcise bestemmelser om ny beplantning i området. De handler både om omfang på arealer med forskellige typer af beplantning, antal og størrelse på planter, valg af arter og jordbundsforhold.

Arealerne størrelser siger i sig selv ikke noget om, hvor tæt og frodigt det bliver. Men lokalplanen fastlægger bestemmelser om antallet af planter inden for arealerne.

Bestemmelserne bygger på kommunens administrationsgrundlag for grøn norm fra 2023, som du kan læse mere om i casen "Grønt med variation" (side 31).

Lokalplanen henviser også til Aarhus Universitets katalog over planter med særlig høj biodiversitetsværdi, der indgår som bilag i lokalplanen.

Omfang, antal og størrelser

Bestemmelserne fastsætter krav til mindsteomfanget på de forskellige grønne arealer i området. Staudebete skal f.eks. udgøre mindst 555 m².

Arealernes størrelser siger i sig selv ikke noget om, hvor tæt og frodigt det bliver. Men lokalplanen fastlægger bestemmelser om antallet af planter inden for arealerne. I staudebetene skal der plantes mindst 10 planter pr. m².

Ofte tager det en del år, før de grønne arealer i et område vokser til, så de syner af noget. Lokalplan 1226 stiller krav om, at træer skal have en vis størrelse, når de plantes, så de ikke er små og undseelige. Det sikres med krav til mindsteomfanget på stammerne.

Bedstørrelse og rodvækstzone

Med planlovsændringerne i 2024 er det muligt at stille krav til vækstbetingelser under jordoverfladen. I lokalplan 1126 er der krav til både bedstørrelser og rodvækstzone, så der er plads til planternes rødder.

Hver plante skal have mindst 1 m³ jord af vokse i. Når det drejer sig om beplantning på tage skal de

vokse i et jordlag på mindst 0,4 meter – dog med mulighed for helt ned til 5 cm, som kan være nok til en beplantning med sedum på tagene.

Også størrelsen på betene på terræn er der bestemmelser om. Træers bete skal være på mindst 15 m². De må ikke være smallere end 2 meter eller udført med fast belægning. Forholdsvist store og åbne bete medvirker til at sikre vand nok til træerne.

Aarhus Universitets plantekatalog

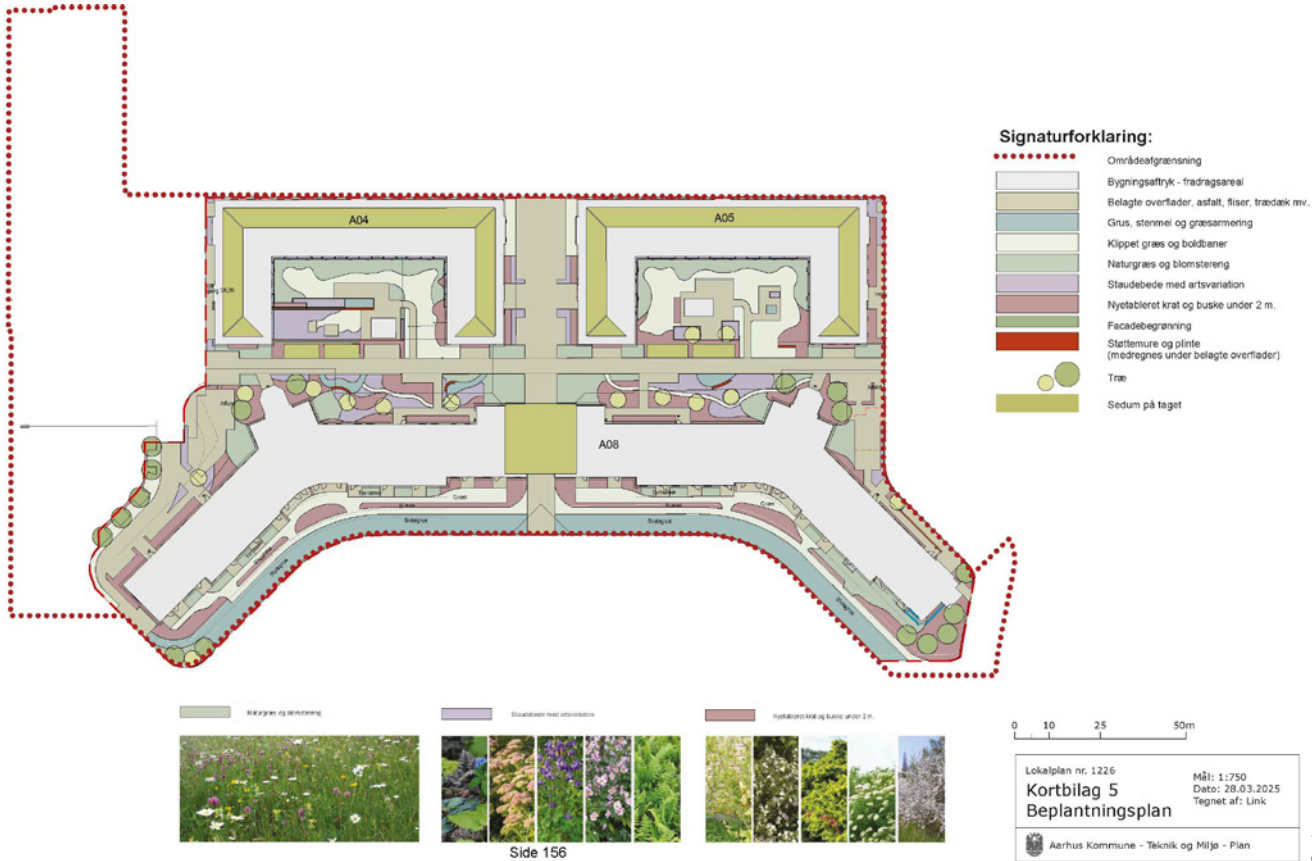
En bestemmelse fastsætter, at der skal vælges hjemmehørende plantearter, som har en høj biodiversitetsværdi. Plantevalget skal tage udgangspunkt i de 127 plantearter, der indgår i det katalog, som Nationalt Center for Miljø og Energi ved Aarhus Universitet har udarbejdet i 2021.

Baggrunden for kataloget er, at der mangler et overblik over planter, der gavner mange arter og ikke kun en enkelt insektgruppe. Kataloget har også fokus på arter, som kan bruges under varierende jordbundsforhold – både i forhold til næringsindhold og fugtighed.

Der er lagt vægt på arter, der er flerårige og hjemmehørende i Danmark. Det er også vigtigt, at arterne gavner flere insektarter, at de giver føde til insekter og fugle, og at de er levesteder for en del arter.

Aarhus Universitets plantekatalog, som er bilag til lokalplan 1226. Opslaget viser, at blåhat tiltrækker en række forskellige insekter.

Beplantningsplan fra lokalplan 1226.

Eksempler på bestemmelser

1 §10.22

Der skal være beplantning med et omfang og som i princippet vist på kortbilag 5 – Beplantningsplan og Kortbilag 6 – Beplantningsplan, svarende til min.: 1.000 m² blomstereng og naturgræs, 555 m² stauder, 1.350 m² nyetablerede krat og buske under 2 m, 1.270 m² klippet græs, 190 m² facadebeplantning, 800 m² Grus, stenmel og græsarmering/biogitter og 1.045 m² grønne tage.

2 § 10.22

Det vil altid være muligt at konvertere arealer til andre kategorier, så længe blot grøn norm fastholdes eller får en højere værdi.

3 **Note til § 10.22:** "Staubede bør etableres med mindst 10 planter pr. m². Ved etablering af krat og buske (under 2 meter i udvokset tilstand) bør plantetallet være 1,5-3 planter pr. m², afhængigt af arter."

4 § 10.23

"Der skal minimum plantes 26 træer, hvor 8 træer har min. stammeomfang på 14-16 cm og min. 18 træer min stammediameter på 16-18 cm. Heraf skal der placeres min. 8 træer i den tværgående grønne forbindelse og min. 5 træer mod grænsen til delområde I langs stien."

5 Note til § 10.23

"Min. stammeomfang angivet i bestemmelsen er målt i 1 m højde på plantetidspunktet."

6 Note til § 10.22

"Plantebede til facadebeplantning bør etableres, så der til hver plante er en rodvækstzone på mindst 1 m³. Grønne tage med sedumbeplantning bør etableres med et vækstlag på mellem 0,05 og 0,4 meter, afhængigt af beplantningen. Grønne tage med beplantning af stauder, mindre buske og træer bør etableres med et vækstlag på mindst 0,4 meter."

7 § 10.25

"Nye træer der plantes i åbne bede skal have en minimumsstørrelse bed på 15 m² til det enkelte træ. Plantebede til træer skal have en bredde på mindst 2 meter."

8 Note til § 10.25

"Et åbent bed er et areal, hvor der ikke må være fast belægning. Træer bliver plantet i forhøjninger eller kasser, så der sikres 1 m jordlag."

9 § 10.24

Ny beplantning skal udvælges efter at have høj biodiversitetsværdi ud fra Aarhus Universitets liste over planter med særligt høj biodiversitetsværdi jf. Bilag 1 – Katalog med Plantearter samt at beplantningen er tilpasset vækstforholdene. Beplantning skal vælges ud fra, at de primært er hjemmehørende løvfældende og blomstrende arter.

Mere information

[Aarhus Kommunes lokalplan 1226](#)

[Aarhus Universitets plantekatalog](#)

Planlovens hjemmel til lokalplanbestemmelser

Samlet overblik over hjemmel

Inspirationskatalogets 10 cases viser, at der er forskel på, hvordan de ni kommuner bruger lokalplanlægningen til at fremme bynatur. Virkemidlerne afspejler den lokale kontekst – både geografisk og politisk.

Hvordan lokalplanerne skal bruges i forhold til bynatur er op til den enkelte kommunalbestyrelse og de lokale planlæggere. Hvad der er hensigtsmæssigt og muligt i Billund, er ikke det samme som på Frederiksberg.

Mens lokalplanecasene viser konkrete eksempler på bestemmelser i en lokalplan, er hensigten med dette afsnit at give et samlet overblik over planlovens hjemmel og perspektiverne for bynatur som hjælp til at afgøre, hvilke virkemidler der skal bruges i den enkelte kommune.

Lokalplankataloget udtømmende

Hvad der kan reguleres i en lokalplan, fremgår i planlovens § 15 – også kaldet lokalplankataloget – og hovedsagligt i de 32 numre under § 15, stk. 2. Det kaldes kataloget, fordi det er frivilligt at bruge hovedparten af hjemlen.

En kommune har som udgangspunkt ikke pligt til at regulere forhold omkring bynatur. Men er det ønsket at fremme bynatur med lokalplanlægningen, så er hjemlen i lokalplankataloget udtømmende: Det er kun de forhold, som fremgår af kataloget, der kan reguleres.

Planloven fastsætter også begrænsninger for, hvor langt mulighederne strækker sig – f.eks. medfører lokalplanlægning sjældent handlepligt, og lokalplanbestemmelser skal være præcise, hvis de skal håndhæves.

Hjemmel med fokus på bynatur

Med planlovsændringerne i 2024 er der kommet nye muligheder for at fremme bynatur med lokalplanlægningen. Men der findes også gammel hjemmel i lokalplankataloget, som kan bruges på nye måder til gavn for bynaturen. At bevare dyre- og planteliv og understøtte biodiversitet er et af formålene med planloven.

Lokalplankataloget omfatter mere end 30 forskellige numre om forhold, som kan reguleres med lokalplanbestemmelser. I inspirationskataloget fremhæves omkring 10 forhold, som vurderes at være relevante i forhold til bynatur.

Arealudpegning og anvendelse

En lokalplan skal udarbejdes i overensstemmelse med kommuneplanen. Fastsætter kommuneplanen en begrønningsprocent i rammebestemmelserne, skal en efterfølgende lokalplan sikre, at begrønningsprocenten bliver overholdt.

Det er op til den enkelte kommune at fastlægge en definition på begrønningsprocenten, fremgår det i Vejledning om klima og bæredygtighed i planlægningen – herunder om grønt på facader og tage skal regnes med.

Uanset om kommuneplanen fastsætter en begrønningsprocent eller ej, kan det være hensigtsmæssigt, at lokalplanlægningen sikrer, at der afsættes areal til bynatur – eventuelt i kombination

Anbefalinger

- 1 Udpeg specifikke arealer til bynatur – særligt hvis det er intentionen at bevare og udvikle eksisterende naturværdier.
- 2 Overvej om særlige delområder sikrer bynaturen bedst, eller om udpegningen bliver for forpligtende.

med f.eks. rekreative anvendelser og regnvands-håndtering.

Det er ikke nyt, at kommuneplan og lokalplaner sikrer et passende omfang på udendørs opholdsarealer, men ofte fastlægger lokalplaner ikke noget præcist om opholdsarealernes placering.

Hvis en lokalplan skal fremme bynatur, kan det være vigtigt at sikre arealernes placering og ikke kun omfanget. Det gælder ikke mindst, hvis det handler om at fastholde og udvikle eksisterende naturværdier, som findes i en bestemt del af lokalplanområdet.

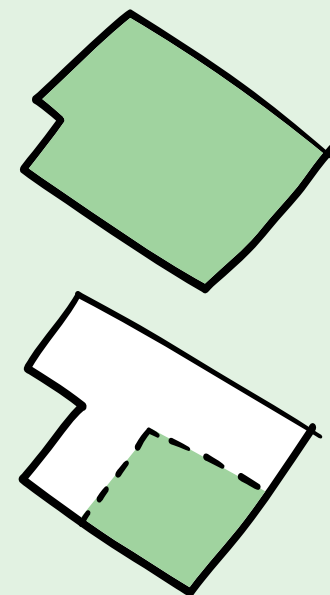
Det kan også være afgørende, når det er intentionen at skabe grundlaget for ny bynatur. Bynaturens placering i forhold til bebyggelse og færdselsarealer kan have stor betydning for sliddet på bynaturen og for vækstbetingelserne – f.eks. lys og vindforhold.

Hvis et areal skal udpeges til bynatur, kan det forpligte. Fordelingen mellem bebyggelse og friarealer er et lokalplanprincip, som ikke kan fraviges. Det samme gælder lokalplanens anvendelsesbestemmelser.

Fakta

- En lokalplan kan fastsætte bestemmelser om områdets anvendelse. Det fremgår i planlovens § 15, stk. 2, nr. 2. Det skal forstås som områdets generelle anvendelse, står der i vejledning om lokalplanlægning – f.eks. at området udlægges til parcelhusbebyggelse.
- En detaljeret regulering af anvendelsen af områdets ubebyggede arealer er der hjemmel til i planlovens § 15, stk. 2, nr. 12. I Planloven med kommentarer står der, at der f.eks. kan stilles krav om opholds- og fællesarealer, torve, pladser, parker og haver.
- Lokalplanens anvendelsesbestemmelser og den planlagte struktur inden for lokalplanområdet er en del af lokalplanens principper, og der kan ikke dispenseres i strid med principperne. Fordelingen mellem friarealer og bebyggelse hører til den planlagte struktur.

Anvendelsesbestemmelser er som udgangspunkt ufravigelige lokalplanprincipper. Afgrænsningen af et lokalplanområde og delområderne indberettes som geometri. Udpeges et helt delområde til bynatur, kan det derfor være mere forpligtende, end hvis der udpeges et areal inden for et delområde, der er udlagt til f.eks. boliger.

Udstykningsforhold

Udstykningsforhold kan have betydning for bynaturen i et område. Et område, der udlægges til parcelhusbebyggelse med store, private grunde og få, mindre fællesarealer har andre forudsætninger for bynatur end et område med etageboliger, hvor de fleste grønne, ubebyggede arealer er fælles.

I et gammelt parcelhusområde kan der være en stor variation i beplantning og naturværdi, fordi den enkelte have bærer præg af, hvordan de forskellige ejere har ønsket at indrette og bruge den gennem årene. Nogle parcelhusejere er glade for grensaksen og lugejernet. Andre er tilhængere af vild med vilje. De individuelle valg styrer, og fællesskab er der måske kun plads til på veje og stier.

I en etageboligbebyggelse kan der være få og små private haver og udstrakte, fælles grønne arealer, som passes af et hold gartnere. Her er beplantningen muligvis mindre varieret, end den er i parcelhusområdet, men driften er professionel og sammenhængende over årene. Det kan give mere ensartede naturværdier men også betyde en målrettet indsats for at fremme gode vilkår for dyreliv og fællesarealer med forskellige rekreative muligheder.

Om det er bedst for bynaturen, at der er mange private grunde eller udstrakte fælles arealer, er svært at sige noget entydigt om. Det afhænger af, hvad man vil opnå – både i forhold til rekreative og naturmæssige værdier.

I de fleste tilfælde er der ikke frit spil: Planlægger man for et omdannelsesområde, findes der en eksisterende matrikelstruktur. Planlægger man for et nyt parcelhusområde, er der en forventning om udstykning af grunde til private haver.

Men eksisterende forhold og ny anvendelse dikterer ikke udstykningsforholdene: Mange kommuner har gennem årene fastlagt en mindstestørrelse på f.eks. parcelhusgrunde, men man kan også gøre det modsatte – fastlægge en maksimal grundstørrelse, der giver plads til flere og større fællesarealer. Funktionelle, kulturelle behov har traditionelt styret udstykningsforhold, men overvejelser om bynatur kan indgå i afvejningen.

Anbefaling

Overvej matrikelstrukturens og ejerforholdenes betydning for bynatur, når der fastsættes bestemmelser om udstykningsforhold.

Vejledninger og frøblanding

- Frederiksberg Kommune er udbygget, og her handler planlægning om omdannelse af eksisterende byområder. Derfor er matrikelstrukturen og ejerforholdene givet på forhånd.
- Det betyder, at kommunen må facilitere samarbejder mellem grundejerne, hvis man vil fremme bynaturkvaliteter på tværs af matrikelstrukturen. Kommunen udgiver også forskellige vejledninger om bynatur – f.eks. om biodiversitet i haver – og man uddeler en insektvenlig frøblanding til borgerne.

Fakta

- En lokalplan kan fastsætte bestemmelser om ejendommens størrelse og afgrænsning – udstykningsforhold med andre ord. Det fremgår af planlovens § 15, stk. 2, nr. 3. I Vejledning om lokalplanlægning står der, at der er hjemmel til at stille krav til matrikulære forhold – f.eks. størrelser og bredder på grunde.
- Udstykningsforholdene er ikke nødvendigvis afgørende for, hvor og hvordan der hegnes i et område. En lokalplan kan regulere omfang og udformning af hegn og f.eks. fastsætte, at der ikke må hegnes i et område.
- Det er vigtigt at huske, at den planlagte struktur hører til lokalplanens principper, der ikke kan dispenseres fra. Det gælder bl.a. fordelingen mellem friarealer og bebyggelse men kan også omfatte matrikelstrukturen. En udstykningsplan og præcise bestemmelser om ejendommens størrelse og afgrænsning kan derfor blive meget bindende.

Veje, stier og parkering

Veje, stier og parkering er som udgangspunkt ikke noget, der fremmer bynatur – tværtimod. Dels er befærdede arealer typisk udført med befæstelser, der hindrer, at beplantning kan etablere sig, og vandet trænge ned i jorden. Dels medfører færdsel et stort slid, og dyrelivet kan forstyrres.

Lokalplanbestemmelser om færdselsarealer kan dog sikre, at arealerne udfordrer ønsket om bynatur mindst muligt.

En lokalplan kan mindske omfanget af færdselsarealer, så ubebyggede arealer i større grad kan udnyttes til bynatur. I stedet for at stille krav om mange udlæg til brede veje og stier, kan lokalplanen begrænse antal og bredder.

Med planlovsændringerne i 2024 er det præciseret, at en lokalplan må fastsætte en parkeringsnorm på 0. Under forudsætning af, at bestemmelserne er i overensstemmelse med kommuneplanens normer for parkering, kan en lokalplan medvirke til at begrænse omfanget af parkering.

En lokalplan kan anvise en placering af færdselsarealer, som medfører færre forstyrrelser af dyrelivet. Veje og parkeringspladser kan placeres så langt fra områder med bynatur som muligt. Lokalplanbestemmelserne kan begrænse eller

forbyde stier, som giver adgang til større områder med naturværdi.

En lokalplan kan stille krav til udformning af færdselsarealer, som medvirker til at fastholde vandforholdene i området – f.eks. ved at forudsætte permeable belægninger eller krav til afledning af regnvand.

Bestemmelserne kan også fremme beplantning i rabatter og på parkeringspladser, som skaber et bedre grundlag for bynatur end klippet græs og ens træer. Belysning kan begrænses til det nødvendige til gavn for dyrelivet.

Anbefaling

Brug lokalplanbestemmelser om omfang, placering og udformning af færdselsarealer til at begrænse den negative påvirkning af veje, stier og parkering på bynaturen.

Fakta

En lokalplan kan fastsætte bestemmelser om veje, stier og parkering. Det fremgår af planlovens § 15, stk. 2, nr. 4 og 10. I Vejledning om lokalplanlægning fremgår det, at der kan fastlægges krav til placering, dimensioner og udformning af færdselsarealerne – herunder belægninger og belysning.

Ledningsanlæg

Med planlovsændringerne i 2024 er det muligt at fastsætte lokalplanbestemmelser om vækstvilkår for at fremme levedygtig bynatur. Det kan f.eks. handle om at sikre gode jordbundsforhold for beplantningen.

Der er også hjemmel i planloven til at fastsætte bestemmelser om placering af ledninger i jorden. Men hjemlen er sjældent brugt – givetvis fordi placeringen ikke er afklaret i løbet af lokalplanprocessen.

Hvis placeringen af beplantning og ledninger ikke koordineres, er der risiko for, at intentionerne om gode forhold for beplantningens rødder går til spilde – særligt i tætbebyggede områder, hvor der er mange forskellige krav til anvendelsen af de ubebyggede arealer.

Ligger rødder og ledninger for tæt på hinanden, kan rødderne ende med at beskadige ledningerne – særligt kloak- og vandledninger. Omvendt kan nedgravning og efterfølgende reparation og udskiftning af ledningerne betyde, at rødderne ødelægges.

Derfor kan muligheden for at fastlægge ledningernes placering i jorden udnyttes, hvis placeringen afklares i et samarbejde mellem kommunen, forsyningselskabet og private aktører, når lokalplanen udarbejdes.

Anbefaling

Overvej at bruge hjemlen til at fastlægge placering af ledninger i jorden, hvis placeringen kan kortlægges tilstrækkeligt detaljeret i lokalplanprocessen.

Fakta

En lokalplan kan stille krav til placering af spor- og ledningsanlæg. Det fremgår af planlovens § 15, stk. 2, nr. 5. Vejledning om lokalplanlægning præciserer, at der kan fastsættes bestemmelser om nedgravning men ikke udformning af ledninger.

Bebyggelse

Ofte er det omfang, højde og placering af bebyggelse, der fastlægges først i planlægningen. Dermed bliver det bebyggelsen, der afgør, hvor der er plads til bynatur, og hvilke betingelser der vil være for menneskenes, planternes og dyrelivets trivsel på de ubebyggede arealer.

En naturbaseret tænkning kan pege på en udformning af et område – og områdets bygninger – hvor bynatur vægter ligeså højt som bebyggelse.

En høj bebyggelsesprocent medfører som udgangspunkt mindre plads til bynatur end en lav. Bynaturen kan sikres plads – samtidig med at bebyggelsesprocenten fastholdes – hvis lokalplanbestemmelserne begrænser bebyggelsens fodaftryk og åbner mulighed for at bygge i flere etager.

Lokalplanen kan også fastsætte bestemmelser om bebyggelsens placering ud fra intentionen om at skabe et godt mikroklima på de ubebyggede arealer til gavn for mennesker, planter og dyreliv.

Det handler f.eks. om lys, vindforhold, vandmængder, jordbundsforhold og varme, og lokalplanbestemmelserne kan både sigte mod at fastholde mikroklimaet i eksisterende grønne områder og mod at skabe gode vilkår for nye.

Lokalplanbestemmelser kan fremme naturværdien af facader og særligt tage ved at stille krav om klatreplanter, grønne tage eller tagterrasser med beplantning. Fuglekasser, insekthoteller og lignende reguleres typisk ikke med lokalplanbestemmelser.

Hvis kommunen ønsker sikkerhed for, at beplantning på tagterrasser etableres, skal beplantningen defineres som fællesarealer, og etablering skal være en forudsætning for ibrugtagningstilladelse. Det er tvivlsomt, om der er hjemmel til at sikre etablering af beplantning på facader.

En lokalplan kan fastsætte bevaring af bebyggelse ud fra arkitektoniske og kulturhistoriske værdier. Bevaring af bebyggelse har den fordel, at det øger muligheden for at sikre den eksisterende beplantning på facader og på ubebyggede arealer – hvis bevaring betyder, at ny bebyggelse og færdselsarealer på de ubebyggede arealer begrænses.

Anbefalinger

- 1 Lad hensynet til bebyggelse og bynatur vægte lige højt, når der fastsættes lokalplanbestemmelser om bebyggelsens omfang, fodaftryk, placering og udformning.
- 2 Overvej om bevaring af eksisterende bebyggelse gavner eksisterende naturværdier eller ny bynatur.

Fakta

- En lokalplan kan regulere placering, omfang og udformning af bebyggelse. Det fremgår af planlovens § 15, stk. 2, nr. 6 og 7. Der kan også fastsættes bestemmelser om bevaring. Det fremgår af § 15, stk. 2, nr. 21.
- Vejledning om lokalplanlægning præciserer, at hjemlen ikke kun omfatter bygninger men også faste konstruktioner og anlæg, der er omfattet af byggelovens definition på bebyggelse.
- Placering af bebyggelse kan begrænses med byggefeltet, byggegrænser eller et loft for det samlede fodaftryk. Omfanget af bebyggelse kan fastlægges med bebyggelsesprocent og maksimale bygningshøjder og etageantal.
- Der er hjemmel til at fastlægge bestemmelser om udformning af bygningskroppe – f.eks. om en bygning skal udføres med tage med hældning og med forskydninger. Der er også hjemmel til at fastsætte krav til materialer på facader og tage.

Terræn og naturforhold

I Vejledning om klima og bæredygtighed i planlægning foreslås det, at planlægningen tager udgangspunkt i terrænforholdene i området for at understøtte de hydrologiske forhold. Det kan f.eks. handle om at fastholde regnvandets bevægelser på terræn og muligheden for nedsivning.

Lokalplanbestemmelser kan fastholde de eksisterende terrænbevægelser ved at udelukke terrænregulering. Udelukkes terrænregulering er der mulighed for at bevare eksisterende jordbundsforhold og beplantning – også den mere undseelige som f.eks. græsser – hvis de ubebyggede arealer beskyttes i anlægsfasen.

Er der ingen eller meget ens naturværdier inden for området, kan lokalplanbestemmelserne alternativt åbne mulighed for en mere eller mindre omfattende terrænregulering og en varieret sammensætning af jordbunden.

Et kuperet landskab med f.eks. tørre overdrev og våde enge og en varieret jordbund, hvor der er arealer med både fed muldjord og næringsfattig råjord, kan skabe grundlaget for en mere sammensat bynatur, fordi terræn og jordbundens beskaffenhed har stor betydning for, hvilke planter der kan indfinde sig og trives.

Bestemmelser om terrænregulering og sammensætning af jordbunden kan medvirke til at sikre jordbalance i et område. Udelukkes terrænregulering, er der ingen overskudsjord, som skal køres væk.

Åbnes der mulighed for terrænregulering, kan tilstrækkeligt lempelige lokalplanbestemmelser sikre, at overskudsjorden kan udnyttes inden for området.

Anbefalinger

- 1 Brug lokalplanbestemmelser om terræn til at fastholde eksisterende landskab og jordbundsforhold, hvis eksisterende naturværdier skal bevares.
- 2 Overvej at åbne mulighed for større terrænregulering for at skabe grundlaget for ny bynatur med større variation og samtidig sikre mulighed for jordbalance i området.

Bynatur i Fredericia Kommune
© Fredericia Kommune

Fakta

En lokalplan kan fastsætte bestemmelser om terrænregulering og naturforhold. Det fremgår af planlovens § 15, stk. 2, nr. 12. I Vejledning om lokalplanlægning fremgår det, at en lokalplan kan stille krav om, at der skal foretages en bestemt terrænregulering som forudsætning for bebyggelse.

I Vejledning om klima og bæredygtighed i planlægningen fremgår det, at der kan fastsættes lokalplanbestemmelser om vækstbetingelser både over og under jordoverfladen. Det kan f.eks. være bestemmelser jordbundsforhold og afvandingsforhold.

Kommunecases

- Københavns Kommunes katalog for biodiversitet, klima og bykvalitet fra 2024 har bl.a. fokus på at bevare den eksisterende jord inden for planområdet. Potentialet for biodiversitet er langt større i den eksisterende jord og beplantning end i et nyanlagt landskab, står der i kataloget. Det kan være svært at bevare den eksisterende beplantning i området, hvis der terrænreguleres, eller jorden skiftes ud.
- Fredericia Kommune har eksperimenteret med en byggemodning, hvor muldlaget fjernes fra de arealer, der udlægges til natur i lokalplanen. Det skaber grundlaget for en bynatur, der er karakteriseret af planter, som tåler en næringsfattig jord. Noget lignende kan man opnå ved at stille krav til jordbundsforholdene i en lokalplan for et areal, som skal udvikles af en privat aktør.

Hegn

Selvom hegnsloven fastsætter grundlæggende regler for hegning, reguleres hegn i mange lokalplaner. Ofte skyldes lokalplanbestemmelser om hegn et ønske om at udelukke hegn eller sikre, at hegn udformes på en bestemt måde – gerne som levende hegn.

Der kan f.eks. være krav om hække af samme planteart for at skabe sammenhæng i et område eller lave hække for at skabe overblik af hensyn til følelsen af tryghed. Nogle gange tillades levende hegn suppleret med trådhegn.

Trådhegn og ligusterhække med en maksimal højde på 1,5 meter holder hunden inde i haven og tyvene på afstand, fordi der er øjne på gaden. Men den slags hegn er ikke nødvendigvis det, der skaber naturværdier.

Dyrelivets behov taler for at fastsætte andre slags bestemmelser om hegn, som f.eks. åbner mulighed for buske, jordvolde, stendiger og hegn af grene, kviste og blade.

Fugle, biller og sommerfugle tiltrækkes af buske – særligt hvis de er hjemmehørende, blomstrende og frugtbærende. Kvashegn er gode levesteder for pindsvin, insekter og svampe. Jordvolde kan bruges af bier til at grave gange. Stendiger er velegnede for firben, som vil varme sig og krybe i skjul.

Anbefaling

Åbn mulighed for jordvolde, stendiger, kvas og buske af hjemmehørende arter, som har mere at tilbyde dyrelivet.

Fakta

- Hedensted Kommune stiller krav om hække og hegn af buske af hjemmehørende plantearter omkring tæt/lav- og åben/lav-boliger for at sikre, at hegnene fremstår som selvgroet natur. Se casen "Vilde hegn i Hedensted".
- I Hvidovre samarbejder kommunen med virksomhederne på Avedøre Holme om at skabe mere naturværdi ved at omlægge driften af de ubebyggede arealer. En tælling i 2023 viser, at antallet af insekter er øget på de omlagte arealer.
- Lokalplanen for erhvervsområdet fastlægger, at hegn skal være levende eller trådhegn. Det udelukker f.eks. kvashegn, som kan gavne dyrelivet. Derfor er det vigtigt at være opmærksom på, om detaljerede lokalplanbestemmelser hindrer de rigtige løsninger.

Kommunecases

- En lokalplan kan fastsætte bestemmelser om hegn. Det fremgår af planlovens § 15, stk. 2, nr. 12. En lokalplan kan også regulere den maksimale højde på ny beplantning. Det kan medføre pligt til at klippe et levende hegn som f.eks. en hæk, fremgår det i Planloven med kommentarer. Der kan ikke fastsættes bestemmelser om, hvornår et hegn skal klippes.
- Fastsættes der ingen bestemmelser, gælder hegnslovens regler for fælleshegn (hegn i skel) og egne hegn (hegn maks. 1,75 meter fra skel). Loven regulerer ikke hegn længere fra skel end 1,75 meter.
- Den regulerer heller ikke anden beplantning end hegn ved skel – f.eks. enkeltstående træer. Hegnsloven fastsætter, at hegn i boligområder som udgangspunkt skal være 1,8-2 meter, men ingen præcise bestemmelser om hegns udformning.

Beplantning og naturforhold

En lokalplan kan stille specifikke krav til beplantning – det gælder både beplantningens placering, omfang og type. Kravene kan have stor betydning for udviklingen af naturværdier i et område. Særligt hvis beplantningen kan sikres etableret som forudsætning for ibrugtagningstilladelse til bebyggelse.

Mange lokalplaner stiller krav om hjemmehørende arter for at sikre, at der vælges planter, som fremmer et lokalt dyreliv. Hjemlen er ikke kun begrænset til træer og buske men kan også omfatte mindre planter som f.eks. stauder.

Hybrider, sorter og plantearter fra andre lande er ikke nødvendigvis en hindring for dyreliv. Men det kan give mening, at lokalplanen udelukker brugen af visse planter for at sikre, at områder til bynatur ikke beplantes med dominerende, invasive arter eller hybrider og sorter med ringe værdi for dyrelivet.

Specifikke krav til beplantning – koblet med etablering som forudsætning for ibrugtagningstilladelse – kan sikre et bestemt udgangspunkt for bynatures udvikling, men naturen er selvfølgelig foranderlig. Dele af den etablerede beplantning kan dø, og nye planter kan selv så sig.

Et alternativ til specifikke krav til beplantningen kan være at fokusere på at skabe et bestemt grundlag

for succession – at naturværdierne indfinder sig af sig selv. Med bestemmelser om placering af bebyggelse, terrænregulering, vækstbetingelser under jorden og regnvandshåndtering kan lokalplanen medvirke til at skabe forudsætningerne for naturværdier, som trives med f.eks. tørre, næringsfattige og solbeskinnede forhold. Eksisterende beplantning rummer ofte naturværdi. Derfor kan bevaring af beplantning give mere, hurtigere og lokal naturværdi end ny beplantning.

Bevaring af træer og større beplantninger handler ikke kun om at beskytte mod fældning og beskæring men også om at hindre, at rodnet og stammer beskadiges. Det kan også være vigtigt

Anbefalinger

1 Overvej om det er vigtigt at fastsætte præcise bestemmelser om beplantning, eller det er mere hensigtsmæssigt at fokusere på de rette vækstbetingelser for en natur, som kan udvikle sig over tid.

2 Stil krav om bevaring af eksisterende beplantning. Det tager tid at udvikle nye naturværdier i et område.

at sikre, at lys-, vind-, varme- og vandforhold er forholdsvist uændrede – f.eks. ved at undgå terræændringer og komprimering af jorden og sikre permeable belægninger under træers kroneudhæng.

Eksisterende naturværdier handler ofte om beplantningen som helhed og ikke bare træer og større beplantninger – selvom træer kan være

et synligt bevis for, at et grønt område har udviklet sig over længere tid. Bevaring af helheden – herunder mindre, kortlivede planter – kan ikke sikres med bevaringsbestemmelser. I stedet må planlægningen fokusere på f.eks. arealudlæg til bynatur, begrænsning af rekreative anvendelser, forbud mod terrænregulering og fastholdelse af lysforhold og afvanding.

Fakta

Tilladte og forbudte plantearter

- En lokalplan kan fastsætte krav til udformning af ubebyggede arealer. Det fremgår af planlovens § 15, stk. 2, nr. 12. Hjemlen omfatter bl.a. muligheden for at fastlægge bestemmelser om, hvilke plantearter der skal bruges, og hvilke der ikke må bruges.
- I Vejledning om klima og bæredygtighed i planlægningen fremgår det, at der kan fastsættes bestemmelser om specifikke naturarealer, herunder specifik beplantning.
- Mange lokalplaner stiller krav om hjemmehørende arter. I Vejledning om lokalplanlægning fremgår det, at hjemmehørende arter ikke er et entydigt begreb. Vejledningen anbefaler, at lokalbestemmelserne præciserer, hvilke plantearter der er tale om.
- Nogle lokalplaner forbyder brugen af invasive arter. Visse arter er omfattet af EU's og nationale lister over invasive planter, som ikke må indføres og sættes ud i Europa og Danmark.

- Det gælder f.eks. japansk pileurt og rynket rose. Det er tvivlsomt, om lokalplanbestemmelser kan bruges til at sikre, at selvsåede planter af uønskede arter fjernes (se afsnit om undlædsesforpligtelser).
- Kæmpebjørneklo er den eneste planteart, en kommune kan påbyde en grundejer at fjerne. Muligheden for at nedlægge et påbud fremgår i bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo. Det er en forudsætning, at kommunen har vedtaget en indsatsplan mod plantearten.

Bevaring

- Der kan fastsættes bestemmelser om bevaring af eksisterende beplantning, fremgår det i vejledning om lokalplanlægning. Der står ikke noget i vejledningen om, at hjemlen er begrænset til træer og større beplantninger.

Vejledningen pointerer, at bevaringsbestemmelser forudsætter, at det angives konkret i lokalplanen, hvilken beplantning det drejer sig om.

Ibrugtagningstilladelse og grundejerforening

Når der opføres ny bebyggelse i et område, er etableringen af de ubebyggede arealer – herunder bynaturen – typisk det sidste, der sker, og etableringen kan være noget af det, der spares på.

Derfor bruger de fleste kommuner planlovens hjemmel til at forudsætte etablering af bynatur, før der gives en ibrugtagningstilladelse til bebyggelse.

Hjemlen gælder kun ibrugtagningstilladelse til ny bebyggelse og ikke eksisterende bebyggelse, som bygges om. Derfor kan den være svær at udnytte, når der planlægges for omdannelsesområder, hvor en stor del af den eksisterende bebyggelse bevares.

En lokalplan kan stille krav om, at der skal oprettes en grundejerforening i visse typer områder. Lokalplanen kan forpligte grundejerforeningen til at stå for etablering, drift og vedligeholdelse af fællesanlæg – herunder bynatur.

Ved at sikre etablering af en grundejerforening og pålægge den ansvaret for drift og muligvis anlæg af arealer med bynatur, kan kommunen sikre, at bynaturen driftes ensartet inden for lokalplanområdet.

Hvis grundejerforeningen er enig i bynaturens kvalitet og betydningen af den korrekte drift, er det en fordel for udviklingen af naturværdier.

Anbefalinger

- 1** Brug hjemlen til at stille krav om etablering af fællesanlæg – herunder grønne områder – som betingelse for ibrugtagningstilladelse til ny bebyggelse.
- 2** Brug hjemlen til at sikre etablering af grundejerforening i visse typer byområder, så driften af fælles, grønne områder bliver placeret ét sted.

Fakta

- En lokalplan kan stille krav om, at fællesanlæg skal være etableret som betingelse for ibrugtagning af ny bebyggelse. Det fremgår af planlovens § 15, stk. 2, nr. 14. I forbindelse med planlovsændringen i 2024 er det tilføjet, at fællesanlæg kan omfatte grønne arealer.
- I Vejledning om lokalplanlægning fremgår det, at en dispensation fra lokalplanens krav om etablering før ibrugtagning kan betinges af, at ejeren af en bebyggelse stiller sikkerhed for sin andel af omkostningerne til fællesarealer.
- Ny bebyggelse omfatter i den sammenhæng ikke eksisterende bebyggelse, som er bygget om, står der i vejledningen.
- En lokalplan kan også stille krav om, at der skal oprettes en grundejerforening i visse typer af områder – f.eks. parcelhusområder. Det fremgår af planlovens § 15, stk. 2, nr. 20.
- Der skal være tale om nye områder – altså områder, som endnu ikke er udstykkede og bebyggede.
- Kravet kan omfatte pligt til at være medlem af grundejerforeningen. Det kan også fastlægges, at grundejerforeningen skal stå for etablering, drift og vedligeholdelse af fællesarealer, som er udlagt i lokalplanen.
- Planloven giver ikke eksempler på, hvilke opgaver der kan pålægges en grundejerforening, fremgår det i Vejledning om grundejerforeninger og lokalplanlægning.
- Fordi der er tale om en undtagelse fra planlovens grundregel om, at en lokalplan ikke kan fastsætte handlepligt, er pligten til vedligeholdelse formentlig begrænset til det, der sikrer fællesarealens opretholdelse.
- En lokalplan kan stille krav om, at kommunalbestyrelsen skal godkende grundejerforeningens vedtægter, fastslår Vejledning om grundejerforeninger og lokalplanlægning. Det fremgår ikke, om kommunalbestyrelsen efterfølgende kan skride ind, hvis vedtægterne overtrædes.

Vand

I en årrække har der været fokus på at regulere håndtering af regnvand i lokalplaner, fordi mængden af vand er stigende pga. klimaforandringerne, og fordi der er et ønske om at håndtere vandet lokalt og på terræn i stedet for at lede det væk i kloaker.

Der er mange forskellige krav til de ubebyggede arealer i byerne. Det betyder, at forskellige anvendelser må kombineres. Mange lokalplaner fastsætter, at regnvandstekniske anlæg skal have en udformning, som gør, at de kan bruges rekreativt.

Når der er ønske om at fremme bynatur med lokalplanlægningen, giver det mening at tænke naturværdi sammen med regnvandstekniske løsninger og rekreativ anvendelse.

Vandforhold er et vigtigt parameter for etablering af bynatur, fordi forholdene er afgørende for, hvilken naturværdi der kan skabes i et område. Det er forskelligt, hvilke planter der trives i henholdsvis tørre og våde områder, og planterne har betydning for, hvilket dyreliv der indfinder sig.

Når der planlægges for byomdannelse eller byudvikling på bar mark, vil vandforholdene ofte ændres pga. terrænregulering, befæstelse og placering af bebyggelse. Bebyggelsens udformning kan også have betydning.

Det kan være et problem, hvis det er hensigten af bevare en eksisterende bynatur, der er afhængig af en vis mængde vand. Det kan også få betydning for, hvilken bynatur der kan udvikles.

En lokalplan kan fastsætte bestemmelser for terrænregulering, befæstelse, jordbundsforhold og bebyggelsens placering og udformning. Dermed kan lokalplanen påvirke vandforholdene i de forskellige dele af området.

Bestemmelser om terrænregulering har betydning for, om landskabets eksisterende bevægelser fastholdes – og derfor om vandforholdene i vid udstrækning vil være uændrede. Eller om terrænet må ændres så radikalt, at der opstår nye, tørre bakketoppe og våde lavninger andre steder end før.

Lokalplanbestemmelser om befæstelse kan åbne mulighed for hårde belægninger, som hindrer nedsivning. De kan også stille krav om permeable befæstelser, som tillader nedsivning af regnvand, eller udelukke befæstelse helt eller delvist.

Omfanget af bebyggelse og bebyggelsens fodaftryk og udformning har betydning for mængden af vand på de ubebyggede dele af området – f.eks. gennem krav eller forbud mod beplantede tage.

Anbefalinger

- 1
- Fastsæt lokalplanbestemmelser om regnvandshåndtering med udgangspunkt i at sikre de rigtige afvandingsforhold for eksisterende eller ny bynatur.
- 2
- Fastsæt krav i lokalplanen om befæstelsesgrad og befæstelsestyper, som sikrer, at regnvandet bliver i området til gavn for planter og dyreliv.

Fakta

- Lokalplanbestemmelser må fastsættes med henblik på klimatilpasning. Det fremgår af planlovens § 15, stk. 1.
- Der kan stilles krav om installation af anlæg til opsamling af regnvand fra tage til brug for wc-skyl og tøjvask i maskine som betingelse for ibrugtagning af ny bebyggelse. Det fremgår af planlovens § 15, stk. 2, nr. 32.
- Derudover findes der ikke specifik hjemmel til lokalplanbestemmelser vedrørende regnvandshåndtering. Men en lokalplan kan stille krav om, at fællesanlæg skal være etableret som betingelse for ibrugtagning af ny bebyggelse. Det fremgår af planlovens § 15, stk. 2, nr. 14.
- I Vejledning om lokalplanlægning fremgår det, at fællesanlæg bl.a. kan omfatte regnvandsbassiner, der er fælles for områdets beboere.
- En lokalplan kan fastsætte bestemmelser om naturforhold. Det fremgår af planlovens § 15, stk. 2, nr. 12.
- I Vejledning om klima og bæredygtighed i planlægningen fremgår det, at der kan fastsættes lokalplanbestemmelser om vækstbetingelser. Det kan f.eks. være bestemmelser om afvandingsforhold.
- Vejledningen opfordrer til at planlægge med udgangspunkt i det eksisterende terræn for at understøtte relevante, hydrologiske forhold – f.eks. i forbindelse med regnvandshåndtering.

Midlertidige byhaver

Midlertidige byhaver kan betyde, at attraktivt beliggende, men ubenyttede arealer i byerne kan bruges midlertidigt som grønne åndehuller til gavn for byens borgere. Naturværdi er noget, der udvikler sig over tid, men midlertidige byhaver kan givetvis have en vis værdi for dyr og planter i de forholdsvist få år, de findes.

For mennesker kan midlertidige byhaver have en stor værdi i forhold til fysisk og mental sundhed, livskvalitet og rekreative muligheder i nærområdet. De er med til at sikre, at den tætte by er grøn og behagelig at opholde sig i.

Anbefaling

Brug midlertidige byhaver til at udbrede viden om natur og skabe plads til grønne fællesskaber.

Fakta

- En lokalplan kan åbne mulighed for midlertidige anvendelser af områder i byzone i op til 10 år. Det fremgår af planlovens § 15, stk. 16. Den midlertidige anvendelse kan forlænges med dispensation i op til 5 år ad gangen.
- Der kan også dispenseres fra en lokalplans anvendelsesbestemmelser til midlertidige anvendelser som f.eks. byhaver i op til 10 år. Det fremgår af planlovens § 19, stk. 1.
- I Vejledning om klima og bæredygtighed i planlægningen fremgår det, at der kan dispenseres til f.eks. fælles dyrkningskasser i parker eller til områder med dyrkningslodder eller nyttehaver, der dyrkes individuelt.

Udfordringer for lokalplanlægningen

Lokalplanlægning, der skal fremme bynatur, kan udfordres af lokalplanværktøjets begrænsninger.

Naturværdier er noget, som udvikler sig over tid, og de afhænger i høj grad af driften af området. Det harmonerer dårligt med lokalplanlægning, der fastsætter anvendelse, men ikke handlepligt.

Også håndhævelsen af lokalplanbestemmelser for bynatur kan være vanskelig, hvis bestemmelserne er upræcise, eller der ikke er afsat ressourcer til tilsyn i kommunen.

Endelig kan fremtidig planlægning begrænses, hvis der opstår naturværdier, som er omfattet af lovgivning om naturbeskyttelse.

Lokalplanværktøjets begrænsninger

Lokalplankataloget åbner mulighed for at fremme bynatur med en række forskellige virkemidler, som spænder fra udstykning til regnvandshåndtering. Men bynatur som fokus kan udfordre lokalplanlægningen – særligt når det handler om at skabe naturværdier.

Udfordringerne drejer sig om lokalplanens begrænsninger som værktøj til at regulere noget levende og foranderligt – nemlig naturen. Dette sidste afsnit om lokalplanlægning fokuserer på disse udfordringer.

Kender man udfordringerne, er det lettere at afklare, hvor ambitiøs kommunens lokalplanlægning skal være, og hvor der er behov for andre kommunale tiltag som f.eks. eksempelprojekter og vejledning.

Driften har afgørende betydning

Bynatur handler ikke alene om etablering af grønne områder, men også om den efterfølgende drift – særligt når det kommer til naturværdi.

Ofte kommer planter og måske dyr af sig selv, hvis der er jord, lys og vand i et tilstrækkeligt omfang. Men er det nogle bestemte naturværdier, kommunen ønsker at opnå med lokalplanerne, kan driften være afgørende.

Det kan både handle om at påbyde og forbyde bestemte former for drift. Men drift udfordrer lokalplanværktøjet, fordi en lokalplan som udgangspunkt ikke medfører handlepligt.

Få muligheder for at påbyde drift

Er det hensigten at fremme udviklingen af en f.eks. overdrevsbeplantning i et område, kan det være fristende at fastlægge i lokalplanen, at området skal slås med le et par gange om året, og at invasive plantearter skal fjernes.

Hjemlen til at påbyde en bestemt drift i lokalplanbestemmelserne er dog begrænset i planloven, fremgår det i Planloven med kommentarer.

En lokalplan må fastsætte den maksimale højde på ny beplantning. Dermed kan der være pligt til at klippe beplantning, som bliver for høj. Derudover omfatter hjemlen til at regulere drift formentlig kun "undladelsesforpligtelser"

Muligheder for at forbyde drift?

En undladelsesforpligtelse kan f.eks. være et forbud mod at etablere oplag på ubebyggede arealer, fremgår det i Planloven med kommentarer. Oplag kan bl.a. være opbevaring af biler, som ikke er indregistrerede.

Det er vanskeligt at finde en klar, autoriseret definition på begrebet "undladelsesforpligtelse". Ud fra eksemplet med forbud mod oplagring kan

en undladelsesforpligtelse måske forstås som noget, som er forbudt at gøre. Altså et forbud mod at handle i modsætning til et påbud om at handle.

Nogle kommuner fastsætter forbud mod at beskære bevaringsværdige træer og læhegn. Den slags handleforbud kan muligvis udstrækkes til at gælde engarealer og lignende. Der kan ikke fastsættes forbud mod at bruge kunstgødning eller pesticider.

Tid og ressourcer til håndhævelse?

Er der hjemmel til at forbyde visse former for drift, forudsætter forbud i lokalplanbestemmelserne, at kommunen har tid og ressourcer til at håndhæve forbuddene.

En kommune har pligt til at sikre, at lokalplanbestemmelserne bliver overholdt, og kommunen skal skride ind med et påbud om lovliggørelse eller en dispensation, hvis et forbud i bestemmelserne overtrædes.

Pligten gælder, hvis kommunen bliver opmærksom på ulovlige forhold. Men en kommunes forpligtelse til at føre tilsyn med, om lokalplanbestemmelserne bliver overholdt, er ikke defineret.

Karakterbeskrivelser som alternativ

Som alternativ til lokalplanforbud mod drift kan det være nærliggende at fastlægge bestemmelser om en bestemt karakter af bynaturen, som implicit forudsætter en særlig form for drift.

Stiller lokalplanen f.eks. krav om ”engkarakter” i et område, kan området ikke klippes dagligt af en robotplæneklipper. Karakteren opnås ved dyrehold, høslæt eller andre former for drift.

Udfordringen ved den slags karakterbeskrivelser er, at lokalplanbestemmelserne kan være vanskelige at håndhæve på grund af manglende præcision.

Lokalplanen kan stille krav om visse plantearter, men plantearterne i sig selv er ikke nok til at sikre naturværdier, hvis arealet driftes uhensigtsmæssigt.

Vækstbetingelser som strategi

Hvis hjemlen til at regulere drift og mulighederne for at håndhæve karakterbeskrivelser er for begrænsede, kan det være mere farbart at fokusere på disponeringen af planområdet og de lokale jordbundsforhold.

Lokalplanbestemmelser om placering af bygninger, færdselsarealer og grønne områder kan sikre de rette mikroklimatiske forhold for bynaturen – herunder lys og vindforhold.

Bestemmelser om terrænregulering, regnvands-håndtering og jordbundens sammensætning kan sikre passende vand-, varme- og næringsforhold for den bynatur, kommunen ønsker at fremme.

§ 3 og bilag IV-arter

Planlægning er foranderlig og tilpasses de aktuelle behov. Planlægges der for bynatur, kan naturbeskyttelsesloven og beskyttelsen af bilag IV-arter dog begrænse mulighederne for at ændre planlægningen senere.

Udvikler bynaturen sig til et § 3-område som f.eks. en beskyttet sø eller et biologisk overdrev, udelukker naturbeskyttelsesloven som udgangspunkt ændringer i områdets tilstand.

Indfinder der sig dyr og planter i bynaturen, som er omfattet af bilag IV i EU’s habitatsdirektiv, medfører det, at der ikke må gennemføres planlægning, som forringer arternes økologiske funktionalitet ved at beskadige yngle- og rasteområder.

Manglende penge til det grønne

Etablering af grønne arealer er ofte det, der spares på, når f.eks. et boligprojekt skal realiseres. Pengene bliver først og fremmest brugt på selve bebyggelsen og færdselsarealerne – herunder veje, stier og parkering.

Der er hjemmel i planloven til at sikre etablering af fællesanlæg – herunder grønne områder – i forbindelse med ny bebyggelse. Men hjemlen sikrer ikke nødvendigvis kvaliteten af bynaturen, og en byherre kan som udgangspunkt vælge at plante små, billige barrodsplanter eller spare på antallet af planter.

Nogle kommuner forsøger at sikre med lokalplanbestemmelserne, at der er penge nok til etablering af bynatur. I Roskilde Kommunes lokalplan 678 stilles der krav til stammeomkreds ved plantning af træer. I Aarhus’ Kommunes lokalplan 1226 stilles der krav til antallet af stauder pr. m².

Detaljerede bestemmelser om beplantningen og krav om etablering kan sikre grønt med en vis volumen og kvalitet ved ibrugtagningstilladelse. Men efterfølgende drift, planter der går ud, og manglende kommunalt tilsyn kan betyde, at den forventede bynatur aldrig udvikler sig.

Andre værktøjer

Andre værktøjer

Anbefalinger

- 1** Brug kommunalt ejerskab til at sætte det gode eksempel for anlæg og drift, der fremmer bynatur og stil krav til bynatures kvalitet i forbindelse med kommunale udbud.
- 2** Udarbejd strategier og mellemformsplaner, som fokuserer på, hvad kommunen vil med bynaturen og skaber billeder på, hvad der kommer til at ske.
- 3** Etabler samarbejder med nøgleaktører som f.eks. forsynings-selskab og virksomheder, der kan medvirke til at fremme bynatur.
- 4** Brug vejledninger til at sætte fokus på bynaturen hos udviklere og andre private aktører og opfordr til tiltag, der ikke kan stilles krav om i kommuneplan og lokalplaner.

Stærke værktøjer med begrænsninger

Planstrategi, kommuneplan og lokalplaner er stærke værktøjer. Planstrategien fastsætter en overordnet vision for kommunens fremtid, og kommuneplanen sikrer sammenhæng i den fysiske udvikling ud fra overordnede politiske målsætninger.

Lokalplanlægningen kan bruges til at fastlægge, hvad forskellige områder skal anvendes til, og hvordan bebyggelse, veje og ubebyggede arealer skal udformes.

Men kommuneplanen er ikke direkte bindende for borgerne, og lokalplaner medfører som udgangspunkt ikke handlepligt. Mange kommuner bruger derfor andre værktøjer til at fremme klima og bynatur end planlægning efter planloven.

Kommunalt ejerskab

En kommunal strategi for bynatur kan være afsæt for krav i kommuneplan og lokalplaner, men den kan også sætte en retning for anlæg og drift af kommunens egne grønne områder, som fremmer naturværdier.

Ejer kommunen byudviklingsområder, som skal frasælges, når planlægningen er på plads, er der mulighed for at stille krav til etablering af bynatur, som ikke kan stilles i planlægning efter planloven.

Kommunale ejendomme skal udbydes, når kommunen vil sælge, og kommunen kan sidestille kvalitetskrav med pris – f.eks. krav om kvalitet i bynaturen.

Som medejer af et forsynings-selskab kan en kommune desuden være med til at fremme, at selskabet aktivt forsøger at bidrage til mere og bedre bynatur, når der skal anlægges regnvands-tekniske anlæg.

Strategier og mellemformsplaner

Strategier og såkaldte mellemformsplaner har ikke et ophæng i planloven, men kan bruges til at fastsætte overordnede visioner på et udvalgt område som f.eks. bynatur og til at skabe billeder på, hvordan fremtiden ser ud i et område.

Frederiksberg Kommune er en blandt flere kommuner, som har udarbejdet en strategi for bynatur og biodiversitet, som sætter en overordnet retning for, hvad kommunen vil opnå med det grønne.

Viborg Kommune har udarbejdet helhedsplaner for Viborg Baneby, Taphede og Sygehus Nord, som omfatter et større område end den enkelte lokalplan og beskriver en udvikling hen over flere år.

Samarbejder og partnerskaber

Det er ofte det lokale forsynings-selskab, der skal anlægge og drifte regnvandstekniske anlæg, og selskabet må ikke påtage sig udgifter, som rækker ud over det teknisk nødvendige.

Køge Kommune sikrer i et tæt samarbejde mellem kommunen og forsynings-selskabet, at regnvands-håndtering på terræn bliver til et nyt naturområde, fordi løsningen er billigere end rørføring.

Hvidovre Kommune samarbejder med de lokale virksomheder på Avedøre Holme om at ændre driften af virksomhedernes grønne områder til gavn for dyrelivet. Cases fra Køge og Hvidovre præsenteres på de følgende sider.

Vejledninger og lignende

Frederiksberg, Odense og Aarhus Kommuner er blandt de kommuner, som har udarbejdet guides eller administrationsgrundlag til udviklere, som

skal sikre fælles forventninger til samarbejdet, og at udviklerne får inddraget bynaturen i deres projekter.

Med en guide kan kommunen opfordre til, at en udvikler gør mere for biodiversitet end det, der kan stilles krav om med planlægning efter planloven. Det kan f.eks. handle om at drifte området med lokal kompostering og uden brug af gift.

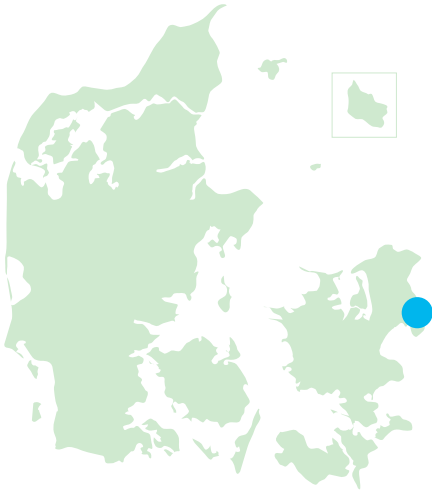
Københavns Kommunes nye biodiversitetskatalog blev vedtaget politisk i slutningen af 2024 og er ved at blive taget i brug. Kataloget beskrives på de følgende sider.

1 Dialog med bygherrer

København

Læringspunkter

- 1 Start dialogen om bynatur mellem kommune og bygherre tidligt.
- 2 Sæt politisk fokus på prioritering af bynatur, bebyggelsesprocent og parkeringsnormer.
- 3 Hav fokus på merværdien for projektet, byen og bygherre som følge af bygherrens frivillige initiativer.

Dilemmaer og synergier

Kataloget "Dilemmaer og synergier mellem biodiversitet, klima og bykvalitet" skal bruges i dialogen mellem forvaltning og bygherrer, når det er relevant i en lokalplanproces. Det vedtager Teknik- og Miljøudvalget i Københavns Kommune i december 2024.

Lokalplanlægning betyder, at der tages mange beslutninger om det kommende byggeri, som påvirker biodiversitet og klima. Kataloget skal hjælpe med at afveje forskellige hensyn: Bynatur kræver plads. Men tages der øget hensyn til biodiversitet og klima, kan det ske på bekostning af hensyn til f.eks. by- og boligkvalitet.

Bebyggelsesprocent

Bebyggelsesprocent og omfanget af parkering kan have stor betydning for f.eks. bynatur. Meget byggeri og mange parkeringspladser begrænser mulighederne for at skabe plads og gode vækstvilkår til det grønne.

Bebyggelsesprocent og omfanget af parkering kan have stor betydning for f.eks. bynatur. Meget byggeri og mange parkeringspladser begrænser mulighederne for at skabe plads og gode vækstvilkår til det grønne.

Kataloget "Dilemmaer og synergier mellem biodiversitet, klima og bykvalitet".

Det er politisk besluttet, at forvaltningen må afveje bebyggelsesprocent over for biodiversitet, klima og bykvalitet. Spørgsmålet om en afvejet parkeringsnorm forudsætter en ændring i kommuneplanen, som forholder sig til denne problematik.

Regler og dialog med bygherrer

Lokalplanprocessen skal starte med en fælles, prioriteret ambition mellem kommunen og bygherren om målsætninger for biodiversitet og CO₂-reduktion. Noget kan sikres med lokalplanbestemmelser – andre ting forudsætter frivillige initiativer.

Frivillige initiativer skal være tiltag, som bygherren selv ønsker at udføre.

Mål på effekt

Det har været vanskeligt at identificere konkrete resultater af kommunens tidligere bæredygtighedsværktøj. Derfor omfatter arbejdet med kataloget,

at der bruges to beregningsværktøjer, der dokumenterer effekten. Værktøjet "PlanCO₂" vil give et estimat på de klimamæssige konsekvenser på bydelsniveau, som kan bruges til at styre lokalplanen i den mest klimaambitiøse retning.

BUILDs beregningsmodel for biofaktor skal bruges til at beregne mængden af natur og dermed som en indikation for potentialet for biodiversitet. Biofaktor kan suppleres med en lokal biodiversitetsstrategi, som sikrer kvalitet. Derudover skal der måles på træernes kronedække.

Bynatur tager tid

Det tager mange år at skabe ny natur, og det er bedst at bevare de kvaliteter, som findes i forvejen. Derfor lægger kataloget op til at bevare eksisterende kvaliteter. Når den lokale biodiversitetsstrategi udarbejdes, skal kvaliteterne kortlægges med henblik på at bevare og udvikle dem og styrke sammenhængen med andre naturområder i nærheden.

Det handler både om den beplantning, som findes på stedet – særligt store træer og hjemmehørende arter – og om selve jorden. Det er vigtigt at begrænse terrænregulering og bruge den lokale jord på stedet. Der skal være fokus på bevaring af beplantning i både planprocessen og i anlægsfasen.

Introduktion

Biodiversitet og bynatur

Københavns kommune arbejder i Strategien Biodiversitet i København bl.a. med:

- At bevare og forbedre eksisterende biodiversitet.
- At skabe ny biodiversitet.
- At skabe frivillige fællesskaber om biodiversitet.

At give bedre forudsætninger for biodiversitet kræver først og fremmest plads til bynatur. Ud over at understøtte biodiversitet er mere plads til bynatur også med til bl.a. at styrke byens sociale, økonomiske, sundheds- og miljømæssige udvikling.

Bynatur skal indpasses og udvikle sig mellem belagte arealer og de funktioner, der skal findes plads til i en tæt by. Et øget befolkningstryk afleder støj, varme, lys og meget andet, der slider på beplantningen, og kan virke afskrækkende på dyrelivet. Der er således en direkte sammenhæng mellem bebyggelsesprocent og belastningen på eksisterende og planlagt natur og biodiversitet, hvilket skal indgå i forventningen til den fremtidige biodiversitet.

I lokalplanprocessen vil der blive arbejdet med at synliggøre og forbedre omfanget af bynatur. Dette gøres med:

- et biofaktorværktøj
- et mål for fremtidigt kronedække
- en lokal biodiversitetsstrategi

Biofaktor og kronedække

I forbindelse med lokalplanprocessen skal der udarbejdes en beregning af træernes kronedække og lokalplanrådets biofaktor, både for de eksisterende forhold, for ibrugtagningstidspunktet og for når træer og beplantningen efter en årrække er vokset til. De to sidstnævnte foretages på baggrund af, hvad der er fastlagt i lokalplanens bestemmelser.

Til beregning af biofaktor anvendes et biofaktorværktøj udviklet af BUILD, som bl.a. anvendes i DGNB for byområder og af flere andre kommuner. Ved at angive mængden af natur opnås en indikation af potentialet for biodiversitet i et givent område.

Anbefaling om lokal biodiversitetsstrategi

Biofaktor og kronedække er målbart på kvantitet. Dette kan suppleres med en biodiversitetsstrategi, der sikrer kvaliteten i biodiversiteten (se anbefalinger i emne 1.3 og 2.1). Strategiens formål er at pege på eksisterende kvaliteter og potentialer, samt at tydeliggøre hvordan dette implementeres i planerne for området. En lokal biodiversitetsstrategi indeholder som minimum følgende:

- Analyse af eksisterende naturværdier, kvaliteter og potentialer i området og i tilstødende områder.
- Vurdering af mulighed for at bevare eksisterende habitater og biodiversitet.
- Plan for at styrke og udvikle områdets habitater og biodiversitet samt skabe nye habitater.
- Plan for at styrke relationen til nærliggende habitater
- Driftsplan for de beplantede områder.

Biofaktor	
Biofaktor-værdisætning af forskellige typer arealer, på en skala fra 0 til 3, hvor 3 er bedst:	
Bebygget og belagt areal	0,0
Græsarmering, sten- og grusbelaegning	0,1-0,2
Tagbeplantning med sedum	0,5
Tæt klippet græs	0,5
Løjligheidsvis våde områder/vandkunst	0,5
Fritvolsende græs og stauder	1,0
Facadebeplantning	1,0-1,5
Buskads og hække	1,5
Biologisk levende søareal	1,5
Tagbeplantning med græsser og urter	2,0
Mindre træer	2,0
Store træer	3,0

Biofaktor er et værktøj, der med en relativt enkel udregningsmodel giver point til de forskellige typer arealer i et område. Dermed kan værktøjet give en samlet score for, hvor grønt området er.

Københavns Kommunes Træpolitik

har en målsætning om et kronedække på

20 %

for København

Off-site biodiversitet er et begreb for den påvirkning, som byggeprojekter har på økosystemer uden for selve byggepladsen, for eksempel ved udvinning af ressourcer til byggematerialer eller energiforbrug. Ligesom med byggeriets klimapåvirkning, kan bygherre få udarbejdet beregninger af byggeriets off-site biodiversitetspåvirkninger. De største bærnoterede bygherrer i branchen begynder at få lavet disse beregninger, idet de overholder EU-Guidelines om rapportering af ESG-risici, som udspejler de rapporteringskrav, større finansielle institutioner underlægges med hensyn til klima- og biodiversitetspåvirkning. Der er ikke dansk lovgivning om emnet endnu (ultimo 2024), men da emnet forventes at fylde mere i nærmeste fremtid, vil København Kommune gå forrest ved at introducere begrebet og understøtte udviklingen.

Tema 2- Disponering af udearealer

Regnvandsopsamling

Som en del af landskabsbearbejdningen kan man med fordel aflede vand fra tage og belægninger til opsamling i vandhuller, der skiftevis står tørre og våde. Regnvandsbæde giver stor artsrigdom og bidrager derved væsentligt til byens biodiversitet i de tætte bebyggelser.

Biodiversitet og byliv

En bydel skal normalt både have områder med klippet græs, hvor der kan spilles bold, solbades og holdes picnic, og områder, hvor der er plads til vildd natur. Det er ikke altid muligt at få plads til det hele og der skal afvejes hvordan projektet bedst muligt tilføjer kvalitet til byliv og bynatur.

Overordnede muligheder

- Udarbejd en lokal biodiversitetsstrategi.
- Plant så mange træer som muligt, men vær opmærksom på at minimere CO₂-udledning fra anlæg af bed og transport af jord og træer.
- Planlæg for fredeligholdte tætte beplantninger i flere lag i åben jord hvis det er muligt.
- Skab sammenhængende bynatur, der forbindes til bynatur uden for lokalplanområdet.
- Planlæg for tørre, våde og løjligheidsvis våde områder. Gerne uforstyrrede.
- Skab mest mulig bynatur ud fra eksisterende biodivers beplantning, terræn og tilgængelig jord.

Et gammelt egetræ har

ca. 1000 arter

knyttet til sig

Kilde: Danmarks Naturfredningsforening

§§ Mulig regulering i bestemmelserne

- Der kan fastlægges et antal nye træer. Nye træers størrelse og art kan fastlægges. Der kan fastlægges krav til træers placering, samt dybden og kvaliteten af plantehuller.
- Type og andel af belægninger kan fastlægges, for eksempel en større andel med grus og en mindre andel med asfalt/fliser.
(§ 8 Ubebyggede arealer)
- Veje og stier kan fastlægges med samme placering som eksisterende veje og stier, og kun i begrænset omfang som nye anlæg. Det kan muliggøre (ikke sikre), at der etableres så få nye anlæg som muligt.
(§ 4 veje og stier)

Københavns Kommunes Træpolitik

PRINCIP #1

Eksisterende træer i København skal som hovedregel bevares

PRINCIP #2

Eksisterende træer, der fældes, skal erstattes medmindre det ikke er fysisk muligt

PRINCIP #3

Der skal plantes flere træer i København

PRINCIP #4

Der skal sikres gode vækstvilkår for både nye og eksisterende træer i København

PRINCIP #5

Der skal sikres et varieret træartsvalg i København

Løvfældende træer

i byrummet kan sænke temperaturen med

2-4 grader

Kilde: Anup 2016.

Mulig handling udover bestemmelserne

- Udarbejd en lokal biodiversitetsstrategi, der tager afsæt i eksisterende kvaliteter og potentialer for biodiversitet i og omkring lokalplanområdet, og ligger til grund for nogle af de valg der træffes for bebyggelse, beplantning osv.
- Vær ambitiøs med indretning af beplantning og træer for at opnå størst muligt kronedække, biofaktor og biodiversitet.
- Ved etablering af nye bede og terrænforhold bør eksisterende overskydende jord anvendes, da den rummer langt mere biodiversitet end ny jord og ikke udleder CO₂ fra transport.
- Brug kun særligt sammensatte importerede jorde, når forholdene kræver det. Ellers brug det der er tilgængeligt på stedet.
- Etabler flest mulige åbne overflader (jord, grus, græs m.m.), minimer befæstede arealer (fliser, veje, bygninger) og vær opmærksom på tilgængelighed.
- Etabler mindst muligt nyt vej anlæg og anvend minimal bundsikring under vejarealer og terrænpbygninger, dog under hensyn til ægede regnmængder.
- Anvend LCA-betragtninger for landskabsprojekter for jord, beplantninger, byrumsinventar og belægninger.

Opslag fra kataloget ”Dilemmaer og synergier mellem biodiversitet, klima og bykvalitet”.

Mere information

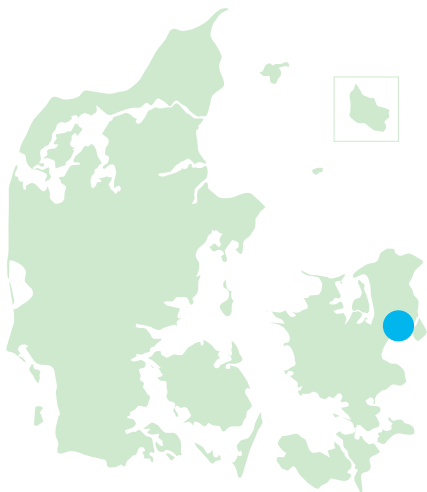
Københavns Kommunes katalog ”Dilemmaer og synergier i biodiversitet, klima og bykvalitet”, december 2024

Politisk beslutning om implementering af kataloget, december 2024

2 Flere insekter

Hvidovre

Læringspunkter

- 1 Samarbejd med de lokale virksomheder om at øge naturværdierne.
- 2 Vær åben om konsekvenser for udviklingsmuligheder.
- 3 Overvej om lokalplanbestemmelser fremmer eller hindrer bynatur.

Nyt netværk

I 2019 søsætter Hvidovre Kommune og den lokale grundejerforening et BID-erhvervssamarbejde med virksomhederne på Avedøre Holme – et erhvervsområde på størrelse med Sorø by.

Kommunen vil gerne være erhvervsvenlig, så spørgsmålet er: Hvad har virksomhederne brug for? Der er fokus på en fælles, grøn energiløsning – særligt efter 2022, hvor der er udsigt til energimangel og stigende priser på energi.

Mere biodiversitet

Men der er flere temaer, virksomhederne ønsker at arbejde med. Et af temaerne er biodiversitet. Nogle af virksomhederne på Avedøre Holme ser ind i en fremtid med forsyningsknaphed, der skyldes forringet biodiversitet globalt. Det handler også at bidrage til den grønne omstilling.

Virksomhederne sætter kasser op til tårnfalk og mursejler, og efterhånden bliver 16 hektar grønne

Det er vigtigt at spille med åbne kort og fortælle virksomhederne, at der kan være udfordringer forbundet med at øge naturværdierne på de grønne arealer.

arealer i erhvervsområdet omlagt til naturvenlig drift. Men virksomhederne efterspørger fakta: Virker det? Gavner omlægningen noget?

Virker det?

I sommeren 2023 tæller en medarbejder fra Ishøj Naturcenter insekter på Avedøre Holme. Han

tæller i tre omlagte arealer på henholdsvis 100, 800 og 2.000 m². Han tæller også i tre arealer med tilsvarende størrelser i erhvervsområdet med almindelige græsplæner, der bliver slået som før.

På græsplænerne finder han under 10 insekter. I de omlagte arealer finder han mellem 100 og 150 insektarter – flest på det største areal på 2.000 m². Udformning og drift af de grønne arealer har en betydning. Succesen er med til at brande Avedøre Holme, så nye virksomheder har lyst til at flytte ind i området.

Spille med åbne kort

Det er vigtigt at spille med åbne kort og fortælle virksomhederne, at der kan være udfordringer forbundet med at øge naturværdierne på de grønne arealer. Det kan gå hen og blive så stor en succes, at virksomhedernes udviklingsmuligheder begrænses.

Hvis et areal udvikler sig til f.eks. et biologisk overdrev, kan det blive omfattet af naturbeskyttelseslovens forbud i § 3 mod tilstandsændringer, hvis det er stort nok.

Bilag IV-arterne grønbroget tudse og enkelte andre paddearter holder til på Avedøre Holme, og der er sjældne orkidéer i området. Kommunen

og virksomhederne samarbejder om at udvikle området, samtidig med at orkidéerne beskyttes.

Lokalplanens rolle

I 2022 blev der udarbejdet en ny lokalplan for Avedøre Holme, som skal medvirke til, at erhvervsområdet er det mest attraktive i Hovedstadsområdet i 2035.

Lokalplanen stiller krav om, at 10% af en ejendom skal fremstå beplantet med hjemmehørende arter. Der stilles også krav om beplantningsbælter og grønne tage. Langs de eksisterende kanaler på Avedøre Holme skal beplantningen holdes lav af hensyn til padder.

Den slags lokalplanbestemmelser kan være med til at fremme naturværdierne i erhvervsområdet. Men det er også vigtigt at være opmærksom på, om der er bestemmelser, som er en hindring.

Den nye lokalplan stiller krav om, at hegn skal være levende eller trådhegn. Det kan udelukke kvashegn og lignende hegn, som gavner dyrelivet.

Efter optællingen af insekter i 2023 lavede Hvidovre Kommune en kampagne for at fortælle om effekten af tiltagene på Avedøre Holme. Her et eksempel på kommunens plakater, der viser, hvor mange insektarter, der er fundet i erhvervsområdet.

© Hvidovre Kommune

Skilt på Avedøre Holme i blomsterrig vejrabat.

Silkebi søger efter føde.

En af de 300 orkidéer, som blomstrede på en række grunde på Avedøre Holme i slutningen af juni.

Mere information

[Hvidovre Kommunes hjemmeside for Avedøre Holme-netværket](#)
[Hvidovre Kommunes lokalplan 518](#)

Etableret vildt bed på Avedøre Holme på 100 m².

3 Regnvand og natur

Køge

Læringspunkter

- 1 Indled et tidligt samarbejde med forsyningsselskabet.
- 2 Sikr tilstrækkelig plads til, at regnvandshåndtering kan etableres med naturværdier.
- 3 Fokuser på en drift, som åbner mulighed for, at naturværdierne indfinder sig.

Regnvandet udfordrer

Håndtering af regnvand er en opgave, som udfordrer alle kommuner, forsyningsselskaber og grundejere. Klimaforandringerne betyder, at vi får mere regn og voldsommere regnskyl. Der er ikke plads til vandet i kloakerne. Vi er nødt til at tænke i lokale løsninger og løsninger på terræn.

Løsninger på terræn kræver plads, og plads er en mangelvare i byerne, hvor det ofte er byggemulighederne, der kommer i første række.

Samtidig kan pladsbehovet presse forsyningsselskaberne: De er sat i verden for at skaffe os af med regnvandet så billigt som muligt. Effektive og rekreative regnvandsløsninger på terræn kræver mere plads og kan derfor være dyrere.

Netop den udfordring står Køge Kommune og KLAR Forsyning over for, da Køge Nord skal planlægges som et nyt erhvervsområde. En del af regnvandet fra erhvervsområdet skal forsinkes, renses og til sidst ledes til Skensved Å nord for området.

Naturbaseret løsning

Arealerne langs åen ligger inden for åbeskyttelseslinjen og kan derfor ikke anvendes til byggeri. De kan bruges til regnvandshåndtering, hvis det er tilpasset landskabet og ikke fremstår som tekniske anlæg, mener Køge Kommune, og så er der plads til en løsning på terræn.

Som udgangspunkt må der ikke ske tilstandsændringer inden for beskyttelseslinjen. Men kommunen vurderer, at der kan dispenseres fra naturbeskyttelseslovens forbud: Det er planen at arbejde med en naturbaseret løsning, hvor regnvandet udnyttes til at skabe et nyt, vådt engområde langs åen, hvor der tidligere har været landbrug uden naturværdi.

Denne løsning er også billigere at etablere og drifte for forsyningsselskabet. Derfor kan de to parter samarbejde om at udvikle engområdet i stedet for at bygge CO₂-tunge tekniske bassiner eller rør under jorden.

Flere fugle og padder

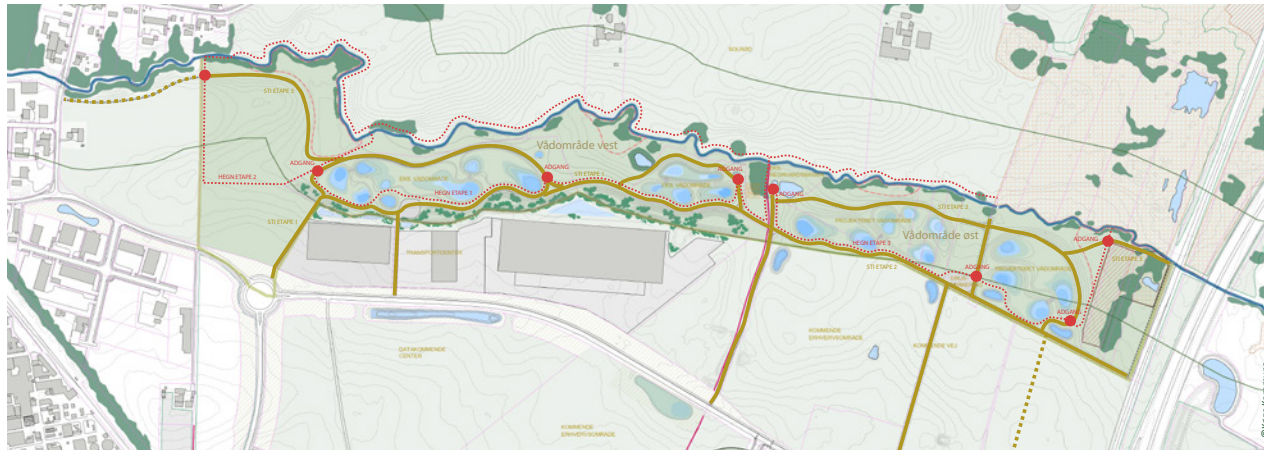
En del af engområdet er etableret. Det rensede regnvand ledes fra erhvervsområdet til organisk formede forsinkelsesbassiner i naturlige lavninger langs Skensved Å. Der er sået frø, som er sanket fra en nærliggende mose, men ellers får naturen lov til at indfinde sig af sig selv. Fritgående køer sørger for driften af området, og kommunen etablerer stier, så borgerne får adgang til den nye natur.

En undersøgelse af biodiversiteten fra 2023 viser, at 334 nye dyre- og plantearter er flyttet ind i området – heraf 22 arter, som er truede eller rødlistede. Omkring 100 arter er registreret under vandoverfladerne. Regnvandshåndtering, rekreativ anvendelse og mere natur på samme tid.

Løsninger på terræn kræver plads, og plads er en mangelvare i byerne, hvor det ofte er byggemulighederne, der kommer i første række.

I Skensved Ådal er der skabt et kunstigt vådområde med sammenhæng til Natura 2000-området Ølsemagle Revle. Vådområdet håndterer regnvand fra byudvikling i Køge Nord og skaber grobund for naturgenopretning og øget biodiversitet. Som en del af klimasikringen er der givet plads til, at åen kan gå over sine bredder. Samlet bidrager projektet til forbedret vandkvalitet i Skensved Å.

Plan over naturområdet ved Skensved Å fra helhedsplanen for Skensved Ådal. Naturområdet er vist med den mellemgrønne farve.

Mere information

[Køge Kommunes helhedsplan for Skensved Ådal](#)
(se under punkt 59 i kommunalbestyrelsens referat fra 28. marts 2023)

[Køge Kommunes lokalplan 1046](#)

Kilder

Naturbaserede byer

Inspirationskataloget Planlægning for klima og bynatur udfolder kapitel 5 i rapporten Naturbaserede byer, CONCITO, april 2024

Lovgivning og Vejledninger

Vær opmærksom på, at der henvises til lovgivning og vejledninger, som er gældende ved inspirationskatalogets udgivelse i september 2025. Nyeste lovgivning og vejledning kan findes på retsinformation.dk.

- [Planloven, By-, Land- og Kirkeministeriet, Lovbekendtgørelse 572 af 29. maj 2024](#)
- [Naturbeskyttelsesloven, Miljø- og Ligestillingsministeriet, Lovbekendtgørelse 927 af 28. juni 2024](#)
- [Vejledning om kommuneplanlægning, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, maj 2008](#)
- [Vejledning om lokalplanlægning, Erhvervsstyrelsen, september 2009](#)
- [Vejledning om klima og bæredygtighed i planlægningen, Plan- og Landdistriktsstyrelsen, december 2024](#)
- [Vejledning om grundejerforeninger, Planstyrelsen, 1983](#)

- [Vejledning i planlægning for forebyggelse af oversvømmelse og erosion, Bolig- og Planstyrelsen, april 2022](#)
- [Vejledning om naturbeskyttelseslovens § 3-beskyttede naturtyper, Miljø- og Ligestillingsministeriet, december 2019](#)
- [Planloven med kommentarer, Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2013](#)
- [Bekendtgørelse om forebyggelse og håndtering af introduktion og spredning af invasive ikkehjemmehørende arter på EU-listen og om en national liste med handelsforbud m.v. over for invasive arter, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, november 2018](#)
- [Bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, juni 2017](#)
- [EU's forordning om naturgenopretning, Europaparlamentet, marts 2024](#)

Planstrategier nævnt i kataloget

- [Middelfart Kommunes plan- og bæredygtighedsstrategi, 2023](#)
- [Svendborg Kommunes udviklingsstrategi, 2023-35](#)

Kommuneplaner nævnt i kataloget

- [Billund Kommunes kommuneplan 2021-2033 \(opslag om Billund\)](#)
- [Fredericia Kommunes forslag til kommuneplan 2025-37](#)
- [Frederiksberg Kommunes kommuneplan 2025](#)
- [Gadsaxe Kommunes kommuneplan 2021-2025-37](#)
- [Middelfart Kommunes kommuneplan 2025-37](#)
- [Odense Kommunes kommuneplan 2024-36](#)
- [Svendborgs Kommunes kommuneplan 2025-37](#)
- [Veile Kommunes forslag til kommuneplan 2025-37](#)
- [Aarhus Kommunes kommuneplan 2017](#)

Lokalplaner nævnt i kataloget

- [Billund Kommunes lokalplan 338 for Travbyen, 2023](#)
- [Frederiksberg Kommunes lokalplan 223 for Rolighedsvej Bycampus fra 2020](#)
- [Fredericia Kommunes lokalplan 372, som bl.a. omfatter parken Søndervold](#)
- [Gadsaxe Kommunes lokalplan 288](#)
- [Hedensted Kommunes lokalplan 1133](#)
- [Hvidovre Kommunes lokalplan 518](#)

- [Københavns Kommunes lokalplan 544](#)
- [Køge Kommunes lokalplan 1046](#)
- [Odense Kommunes lokalplan 5.1042](#)
- [Roskilde Kommunes lokalplan 678](#)
- [Viborg Kommunes lokalplan 455](#)
- [Viborg Kommunes lokalplan 567 \(se også lokalplanerne 456, 476, 479, 496 og 534 på plandata.dk\)](#)
- [Aalborg Kommunes rammelokalplan 1.2.118](#)
- [Aarhus Kommunes lokalplan 1226](#)

Andre nævnte kommunale publikationer

- [Billund Byvision, 2015](#)
- [KIRKBIs hjemmeside om Travbyen i Billund](#)
- [Frederiksberg Kommunes strategi for bynatur og biodiversitet fra 2020](#)
- [Frederiksberg Kommunes guide til biodiversitet i byggeriet](#)
- [Københavns Kommune katalog "Dilemmaer og synergier i biodiversitet, klima og bykvalitet", december 2024](#)
- [Køge Kommunes Helhedsplan for Skensved Ådal \(se under punkt 59 i kommunalbestyrelsens referat fra 28. marts 2023\)](#)
- [Odense Kommunes bygherreguide](#)

- [Odense Kommunes bygherrevejledning til brug af biofaktor \(se under Beplantning\)](#)
- [Viborg Kommunes helhedsplan for Viborg Baneby](#)
- [Viborg Kommunes helhedsplan for Taphede i Viborg](#)
- [Aalborg Kommunes kvalitetsprogram for gader og byrum](#)
- [Aalborg Kommunes udviklingsplan for Stigsborg](#)
- [Aarhus Kommunes administrationsgrundlag for grøn norm](#)
- [Aarhus Universitets plantekatalog](#)

Andre publikationer

- [BUILDs model for biofaktorberegning](#)
- [Hjemmeside om Kanalbyen og parken Søndervold](#)
- [Hvidovre Kommunes hjemmeside for Avedøre Holme-netværket](#)
- [Om habitatsdirektivet og bilag IV-arter på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøets hjemmeside](#)
- [Nature Based Solutions Institute](#)

PLAN 22+

Plan- og
Landdistriktsstyrelsen

CONCITO

Inspirationskataloget ”Planlægning for klima og bynatur” er udarbejdet af CONCITO for Plan22+. Kataloget følger op på CONCITO-rapporten ”Naturbaserede byer” udgivet april 2024.

Plan22+ er en femårig indsats fra Plan- og Landdistriktsstyrelsen og Realdania, som frem mod 2027 skal udvikle ny viden og redskaber til at indfri klimamålsætninger gennem den fysiske planlægning.

Formålet er at understøtte kommunernes klimaarbejde ved at udvikle det faglige grundlag for at vurdere, prioritere og diskutere, hvordan klimahensyn kan indarbejdes i den helhedsorienterede fysiske planlægning for velfungerende byer og landområder.

Plan22+ virker igennem et selvstændigt sekretariat, som er forankret i Dansk Byplanlaboratorium.

CONCITO er Danmarks grønne tænketank, som har til formål at omsætte relevant viden til klimahandling og derved accelerere den grønne omstilling.

Gennem videnskabelige og vidensbaserede analyser og information er målet at vise, hvordan det er muligt at skabe et klimaneutralt og klimarobust samfund.

Siden etableringen i 2008 har CONCITO fungeret som uafhængig videnspartner for beslutningstagere på tværs af det danske samfund.

Udgivet af CONCITO
September 2025

Forfattere
Sune Porse Carlsen og Anna Esbjørn

Layout
Fie Sahl Kreutzfeldt

Illustration
Forside, side 7, 12-14 og 73: Sune Porse Carlsen

CONCITO er en uafhængig tænketank, der formidler klimaviden og -løsninger til politikere, erhvervsliv og borgere. Vores formål er at omsætte relevant viden til klimahandling og derved accelerere den grønne omstilling både i Danmark og internationalt.

www.concito.dk